

XXXI. Évfolyam 6. szám

zeneKár

nka Nemzeti Kulturális Alap

www.ZENE-KAR.HU

2024 /06

Zeneakadémisták a MÁV Zenekarban – Kossuth-díjas karmester irányításával

Előadóművészeti szervezetek
a fenntartható jövőért

"Vár állott, most kőhalom..."
– búcsú a Magyar Rádió
legendás épületeitől

Szeretne többet megtudni a szimfonikus zenekarokról?

Tisztelt Olvasónk!

Harmincegy éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakmapolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN ÖN IS ELŐFIZETŐNK!

A

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **4 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt
2025-ben: **összesen 8000 Ft/év**

Rovatainkban foglalkozunk a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

ZENEI KÖZÉLET

4 PFZ

„A zenekar műsorpolitikájának az újdonság mindig is része volt”

Horváth Zsolttal, a Pannon Filharmonikusok igazgatójával és Kesselyák Gergely vezető karmesterrel évadkezdésről, a „szép huszadik század” működő koncepciójáról és arról beszélgettünk, hogy egy határon átívelő regionális együttműködés keretében a pécsi együttes lett az Eszéki Kulturális Központ Franz Krezma Hangversenytermének rezidens zenekara.

KISS ESZTER VERONIKA

8 SAVARIA

Hangok és ritmusok harmonikus egymáshoz illesztése

Mozgalmasan telt a Savaria Szimfonikus Zenekar nyara, az együttest több ezren hallották muzsikálni. Hangverseny Andrea Bocelli fiával, jubileumi Carmina Burana, filmzene-válogatás, térzene a klasszikus műfaj népszerűsítéséért, s gálakoncert St.Pöltenben. Kiss Barna igazgató úgy látja, hogy az egzisztenciális kérdések Szombathelyen mintha lassabban oldódnának meg...

RÉFI ZSUZSANNA

11 REGIONÁLIS ZENEKAROK

Hangversenyek a helyi közösségnek, a helyi közösségekért

Regionális zenekari körkép – immár kilenc együttessel. Az idei szezon kapcsán sok helyen várnak az új önkormányzattal való első tárgyalásra, mások bíznak abban, hogy folytatódik a korábbi együttműködés.

RÉFI ZSUZSANNA

18 BFTZ

Kortárs bemutatók, különleges ifjúsági programok a Filharmóniai Társaság Zenekarával

Mióta Tóth László megválasztott elnökként a társulat élére állt, arra törekszik, hogy különleges repertoárral, egyedi utat járjon hazánk legrégebbi zenekara.

RÉFI ZSUZSANNA

20 MAO

„Már az, hogy bekerülhettünk ebbe a szervezetbe, a falak elbontása”

Új taggal gazdagodott idén a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, a Modern Art Orchestrával.

RÉFI ZSUZSANNA

22 EJI

„Mindig meg tudjuk mondani magunkról és másokról, hogy ki mennyit ér?”

A jogjakkal mellett a legkiválóbb társulatok összetételéről, a zenekarokat érintő jelentős elvonásról, valamint arról is beszélgettünk Dr. Gyimesi Lászlóval, az EJI Egyesületének elnökével, miként lehetetlenítette el magát egy egykor a tagjai érdekét oly sikeresen képviselő Szövetség.

RÉFI ZSUZSANNA

24 VISSZATEKINTŐ

10, 20 és 30 éve írtuk

28 MŰHELY

A RÁDIÓ**Búcsú a Magyar Rádió épületeitől**

Hiába volt a sok tiltakozás, a rengeteg cikk, amely a Magyar Rádió Bródy Sándor utcai épületegyüttesét kívánta megmenteni, elkezdődött a nagy múltú helyszínek bonthatása, a múlt eltörlése. Kultúránknak egy olyan darabja tűnik így el, ahol a legnagyobb művészek fordultak meg nap mint nap.

ÁCS GÁBOR/ÉPÍTÉSZFÓRUM

39 TISZTELETJEGGYEL

Épületsírató

Nem akarjuk síratni a múltat, de szeretnénk hiteles választ kapni sok kérdésre, például a kultúráról szóló döntések miérettjeire. S nem szeretnénk, ha kulturális életünkről kultúráltság hiányában nem értesülnénk hitelt érdemlően.

KONDOR KATALIN

41 FENNTARTHATÓSÁG

Előadóművészeti szervezetek a fenntartható jövőért

Czikli Nóra, a MÁV Szimfonikus Zenekar nemzetközi kapcsolatokért felelős kollégája, a Magyar Szimfonikus Zenekari Szövetség támogatásával elvégezte a GB Academy fenntarthatósági menedzser kurzusát azzal a céllal, hogy a jövőben a szövetség zenekarainak nyújtson majd támogatást ezen a téren.

HÖRÖMPÖLI ANNA

45 PORTRÉ

A legnagyobb veszély az, hogy rutinból játszunk, úgy „ahogy szoktunk”

Kossuth-díjat vehetett át tavasszal Takács-Nagy Gábor, aki ebben a szezonban Beethoven mind a kilenc szimfóniáját vezényli a MÁV Szimfonikusokkal, egy nagyon különleges program keretében: edukációs céllal zeneakadémistákat látnak vendégül a teljes munkafolyamatban.

KISS ESZTER VERONIKA

49 PORTRÉ/FIATAL MŰVÉSZEK

Nyissunk a világ felé, ne féljünk a kihívásoktól!

Tóth Kristóf számos nemzetközi kurzus és verseny résztvevője, rendszeresen fellép magyar és európai zenekarokkal. A kamarazene világában is otthonosan mozog, 2019-ben elnyerte a Junior Prima Díjat.

HÖRÖMPÖLI ANNA

51 KRITIKA

HANGVERSENY

A Miskolci Szimfonikus Zenekar, a Nemzeti Filharmonikusok Zenekar, a Győri Filharmonikus Zenekar, a Szegedi Szimfonikus Zenekar és az Alba Regia Szimfonikus Zenekar hangversenyeiről.

KOVÁCS ILONA, MALINA JÁNOS

56 RECENZÍÓ/KÖNYV

Hangszer vagy műtárgy?

A „Tanulmányok hangszerekről, zenetörténetről, képzőművészetről” címet viselő konferenciakötet csupán kézbe fogva, már külső megjelenésében is megragadja a leendő olvasó figyelmét.

KOVÁCS ILONA

Fotó: Dékány Zoltán

„A zenekar műsorpolitikájának az újdonság mindig is része volt”

Meg lehetne a dolgok könnyebbik végét is fogni, leporolni a jól bevált és ismert szimfóniákat, csak én nem hiszem, hogy ettől megy előre a világ – mondta lapunknak Kesselyák Gergely annak kapcsán, hogy a Pannon Filharmonikusok idei programjában negyven-hatvan százalék a kevésbé vagy szinte egyáltalán nem ismert, és a klasszikus, jól bevált művek aránya. Három tematikus hangversenyt is az évad műsorába illesztett a PFZ. Horváth Zsolt, a Pannon Filharmonikusok igazgatójával és Kesselyák Gergely vezető karmesterrel évadkezdésről, a „szép huszadik század” működő koncepciójáról és arról beszélgettünk, hogy egy határokon átívelő regionális együttműködés keretében a pécsi együttes lett az Eszéki Kulturális Központ Franz Krezma Hangversenytermének rezidens zenekara.

Kiss Eszter Veronika

! *Hogyan indult az évad?*

Horváth Zsolt: Elkezdtük a szezont, ami szerkezetében nem változott, hasonlít a korábbi évadokra. Ez egyrészt adódik abból a helyzetből, hogy a PFZ a Kodály Központ rezidens zenekara és ebből fakadóan többfajta kötelezettsége van. Négy különböző felnőttnek szóló bérletsorozatot viszünk, és van egy teljes spektrumú edukációs programunk, amely a különböző korosztályoknak szól a pocaklakó kortól a bölcsődés, az óvodás, a kisiskolás koron át egészen a fiatalokig. Ezek a programelemek új zenei anyagokkal és régi-új szereplőkkel folytatódnak idén is. Nagyon sok olyan kiváló szólistával vagy karmesterrel

dolgozunk, akik, ha úgy tetszik, állandó partnereink, ugyanakkor folyamatosan keressük az új közreműködő művészeket is. A zenekar hagyományosan szeptember elején adja a nyári leállás után az első szezonbeli koncertjét. A Városnap díszhangverseny Pécs Város Napján és a Pécsi Egyetem alapításának napján csendül fel. Minden évadban ez az első koncert, de az igazi szakmai évadnyitó szeptember 12-én volt. Az évad számos fontos koncertet kínál, de az igazi, nagy jelentőségű hangversenyek elsősorban Gergelyhez kötődnek, és a „szép huszadik századhoz”. Ezek olyan művek, amelyeket a szakma elismer, és ha lehet így fogalmazni, értékes, nagy formátumú zenekari művekként tartják számon azokat, néhány évente fel is bukkanak egy-egy koncerten, de valamilyen okból mégsem lettek a mainstream részei. Az évadban rengeteg kiemelendő zenei anyag van. Sok vendégkarmester is érkezik a PFZ-hez, az általuk és a saját állandó karmesterünk, Vass András által dirigált koncertek műsora elsősorban az adott karmesterhez kötődik, ezáltal kicsit inkább a standard repertoárhoz áll közelebb, például Keller Andrásal játszottunk majd Beethoven-szimfóniát. Az újdonságok viszont a vezető karmester úrhoz kapcsolódnak.

|| *Kik dirigálnak majd a koncerteken?*

H.Zs.: Az idei évben olyan karmesterek érkeznek, akik egy kivétellel mind jól ismertek a pécsi közönség előtt, hiszen négy korábbi vezető karmester is szerepet vállalt az évadban: Howard Williams, Hamar Zsolt, Varga Gilbert és Bogányi Tibor, aki az első állandó vendégkarmesterünként folytatja az évtizedes kapcsolatot az együttessel. Ez a közös munka is azok közé a dolgok közé tartozik, amelyekre személy szerint is büszke vagyok, hiszen a PFZ olyan vezetőket talált a személyükben, akik egytől-egyig jelentős, autonóm alkotók, akikkel egy-egy korszakot jegyeztünk közösen, és annak a lezárultát követően is kiváló emberi és szakmai kapcsolat maradt meg velük. Nemcsak visszajárnak egy-egy koncertet vezényelni, hanem képesek az együttgondolkodásra. Nem nagyon tudok másik zenekarról, ahol ez így lenne. Két alkalommal érkezik hozzánk egy fiatal karmester, Nicolò Umberto Foron, őt mindenki figyelmébe ajánlom, rendkívül tehetséges zenész, a magyar zenei életbe Eötvös Péteren keresztül kapcsolódott. Első koncertjét már telt házzal, nagy sikerrel megtartotta. Vagy a szlovén karmesternő, Živa Ploj Peršuh is dirigál majd, akihez számos nagyon izgalmas nemzetközi edukációs program és társadalmi szerepvállalás is kapcsolódik.

Kesselyák Gergely: Valamelyik interjúm előtt készítettem egy statisztikát az évadunk zenei kínálatából. Nagyjából negyven százalék az aránya azoknak a műveknek, amelyek, ha nem is soha nem hallott művek, de a standard repertoárhoz egyáltalán nem tartozó darabok, és hatvan százalék pedig az olyan klasszikus művek, amiket a közönség ismer és szeret. Egyszerűsíthetünk persze úgy, hogy az újdonságok nagy részét én dirigálom, ez igaz is, de azért nem kizárólag, mert az említett Nicolò Umberto Foron is olyan koncertet jegyzett most október közepén, ahol nagyon érdekes műveket vett elő. Illetve én is dirigá-

Fotó: Dékány Zsolt

lok népszerű műveket, például Carmina Buranát, ami egyébként egy nagyon jól sikerült tavalyi együttműködés eredménye a Cantemus Vegyeskarral.

! Mit gondolsz a „szép huszadik századról”, ahogy te nevezed? Milyen a visszajelzés a programról?

Személy szerint úgy gondolom, hogy nagyon rossz irányba ment el a zeneszerzés a 20. században, amikor a fősodorhoz tartozó esztétika elutasította azt a zenei irányzatot, amelyik a 19. századi romantikát próbálta megújítani, és nem pedig forradalmian valami teljesen mást csinálni. Azt nem lehet mondani, hogy azok a 20. századi zeneszerzők, akikről én beszélek, és akik rögtön a nyitó hangversenyen szerepeltek – például Korngold és Szkrjabin – ne újítottak volna, csak nem abban az irányban újítottak, amelyet a korabeli esztétika elvárt akkoriban. Ezért amikor a közönségnek azt mondom, hogy 20. századi zene, az gyorsan távozik a koncertről vagy igyekszik lecsavarni a rádiót, mert arra a másik huszadik századi zenére gondol. Sajnálatos, hogy nem kapott elég teret ez a fajta zene a 20. században, és még ennél is nagyobb probléma, hogy a modern vagy kortárs elnevezést kizárólagosan lefoglalták azokra az irányzatokra, amelyeket a nagyközönség kifejezetten nem szeret. Ez egy borzasztó rossz tendenciát indított el, és ennek a levét ma isszuk meg, hiszen a közönség elidegenedett a saját kortársainak a műveitől. Tizenhárom éve volt az a bizonyos kiáltványom, amikor azt mondtam, hogy a zeneszerzők újítsák meg a zenei nyelvüket és jöjjön létre a modern népopera. Egyébként elindult ez a folyamat, és nem állítom, hogy miattam, vagy a kiáltvány miatt, de tény, hogy benne volt a levegőben a változás. Nagyon sok zeneszerző ma már nem akar azzal együtt élni, hogy a műveire senki nem kíváncsi, és azt tapasztalom, hogy a kortárs zeneszerzőkbe visszatér a vágy, akár Magyarországon, akár külföldön, hogy népszerűek legyenek és a közönséghez szóljanak. Ugyanakkor van egy évszázadnyi szakadék a századforduló és a mai kor között, amit át kellene hidalni azzal, hogy beépítjük a repertoárba például Szkrjabint és Korngoldot, és akkor egyfajta kontinuitása ennek a vonalnak is megmarad. Hozzá kell tenni, hogy nem azért nem játszották ezeket a darabokat, mert valamilyen tiltólistán lettek volna. Egy kicsit persze így volt, de azért az is hozzátartozik, hogy kifejezetten nehezen játszható művek, amelyeknek a „kihámozása” iszonyatosan nagy munkát és erőnlétet igényel a zenekartól és a karmestertől. Ráadásul kilencven fős, tehát többnyire nagy előadói apparátusra készültek, ami nem mindenhol adott, és olyan típusú koncertterem is kell az előadásukhoz, amelyből Magyarországon csak kettő van, a Műpa és a Kodály Központ. Való igaz, hogy a rendszeres előadásuknak fizikai gátjai is vannak.

! Viszont, ha megszólalnak ezek a művek, például a Szkrjabin szimfónia, akkor azért van ereje egy ekkora apparátusnak.

K.G.: Igen, és ez az erő egy olyan adottsága a darabnak, amely különlegessé teszi. Ez a zene egy hatalmas hangorkán és aztán persze pianissimo is, vagyis legtökéletesebben előben hallható ez az óriási akusztikai

amplitúdó. Manapság már majdnem mindent lehet pótolni egy jó CD-vel, nagyon jó felvételeket lehet kapni, és már otthon is sokaknak minőségi hifije van. Felmerülhet a kérdés, hogy akkor miért menjen el a közönség például egy ilyen koncertre? Mert azt az akusztikai élményt, amit egy jó koncertteremben a Szkrjabin-szimfónia jelent, nem lehet semmilyen audio eszközzel még megközelíteni sem, és ezzel nem tudnak az elektronikai szerkezetek sem konkurálni.

H.Zs.: Én magam is játszottam a zenekarban ezen a koncerten is, ilyenkor „belülről” hallgatom a zenét, és azon tűnődöm, hogy az említett Szkrjabin- és Korngold-mű garantáltan nem az a szituáció, ahol a közönség kikapcsol. Persze, mi ebben a szcénában kifejezetten azt szeretnénk elérni, hogy a közönség inkább bekapcsoljon, amikor zenét hallgat. Ez a Szkrjabin szimfónia is ilyen: elképesztő sűrű és bonyolult zene, aminek a végighallgatása is ezt a „bekapcsolást” igényli, miközben, ha szintén rengeteget játszották volna, mint a Csajkovszkij-szimfóniákat, és lenne róla már azokhoz hasonló ismeretünk, talán kikapcsolva is képesek lennénk követni. Első hallásra erre esély sincs, hiába a gyönyörűséges dallamorgia, és hiába a rengeteg zenei téma. Szükséges, hogy a közönség is fókuszált legyen, az előadónak pedig óriási kihívás, hogy ne veszítsük el a harminchetedik percben a közönséget, illetve a figyelmét, mert ha egyszer ez megtörténik, nem tud visszatalálni újra.

K.G.: Egy kollégámnak meséltem, hogy miket fogok dirigálni, és panaszkodtam neki, hogy mennyit kell majd tanulnom és az íróasztal fölött ülnöm. Azt mondta, ne haragudj, Gergő, de ha ilyen műsorokat csinálsz, ne csodálkozz, hogy állandóan az asztalnál kell ülnöd, ezzel retentő sokat kell foglalkozni. Meg lehetne a dolgok könnyebbik végét is fogni, leporolni a jól bevált és ismert szimfóniákat, csak én nem hiszem, hogy ettől megy előre a világ. Ha eljátsszuk jól Beethoven V. szimfóniáját, akkor a közönség – jó értelemben – szétveri a házat. Ezek a művek pedig mindig kétesélyesek, vagy tetszenek vagy sem, és ha sikeresek, akkor sincs a befektetett munka arányához képest akkora ováció. Ahogy Zsolt mondja, ha majd ezekben a művekben is benne lesz a megfelelő kilométerszám, akkor már sokkal könnyebbé válik. Valakinek viszont fel kell vállalnia, hogy elkezd beletenni, és végül is azt gondolom, hogy ez visz előre, a másik út nem, még akkor is, ha azzal könnyebb érvényesülni.

! Mennyire sikeres ez a koncepció?

K.G.: Sok évvel ezelőtt a MÁV Szimfonikusokkal játszottuk Ribnyikov hatodik szimfóniáját és az igazgató, Lendvai György azt mondta, ez volt élete egyik legerősebb koncertélménye. Akkor és ott tényleg annyira működött, hogy a közönség az első tétel után nem bírta tovább és beletapsolt, óriási siker volt. Azt gondolom, ezt az egész pályát az ilyen pillanatokért érdemes csinálni. Persze, hosszú pályám során nem volt gyakori az ilyen eset, de ez is megtörtént. A Miskolci Operafesztiválon a harmadik évben indult el ez az új koncepció, aztán jöt-

tek a külföldiek, és kérdezték, hogy csináljuk, hogy egy-más után sorra jönnek a kortárs operák, és minden este teltház van, hiszen a világon nincs még egy ilyen hely. Nem mondom, hogy a marketingnek könnyű dolga lett volna, mire sikerült ezt megvalósítani, de egy idő után a közönség megtapasztalta és ezért elhitte, hogy ha azt mondom, hogy ez az opera bár 20. századi, de nagyon jó, akkor az tényleg nagyon jó. Most itt Pécsen nem ennyire kemény a helyzet, nemcsak én dirigálok és nemcsak ilyen műsorok vannak, de a marketingnek itt is meg kell küzdenie azzal, hogy bevezessék ezt az új „terméket”, ahogy ők nevezik.

H.Zs.: Tulajdonképpen organikusan jutottunk el arra a pontra, ahol most tartunk, és volt ennek előzménye, hagyományá évtizedekre visszamenőleg Pécsen. Az elődöm, Szkladányi Péter kezdte, úgy tudom, a magyar zenekarok közül elsőként, még a nyolcvanas évek végén, hogy házi zeneszerzői programot hirdetett és minden évben kortárs műveket rendelt. Ezt csak azért mesélem, mert a történet megértését segíti, hiszen a zenekar műsorpolitikájának az újdonság mindig is része volt. A zenekar az elmúlt tizenöt évben olyan hitelt szerzett, hogy a közönség óriási bizalommal van irántunk, de folyamatosan dolgozni is kell azért, hogy ezt a bizalmat megtartsuk.

¶ *A PFZ lett az Eszéki Kulturális Központ Franz Krezma Hangversenytermének rezidens zenekara. Nem nagyon volt itthon még arra példa, hogy ilyen típusú, határokon átívelő regionális együttműködés megvalósult volna.*

H.Zs.: Megítélésünk szerint ennek nagyon nagy a jelentősége. A szomszéd országban épül egy koncertterem, és a szomszéd ország nem a hazai zenekari palettából választ partnert magának, hanem akkora nyitottsággal rendelkezik, hogy szakmai alapon minket kér fel erre a feladatra. A PFZ, mint művészeti intézmény, az újjáalakulása pillanatában azt a krédót fogalmazta meg önmagának, hogy egy országos hatáskörű, nemzetközi kapcsolatrendszerrel bíró és a nemzetközi zenei életben is megmutatkozó együttessé kíván válni. Bár akkor a kulturális élet vezetői csak a nagyravágyást látták bennünk, eltelt húsz év, és ez megvalósult. A nemzetközi partnerkapcsolatok közül mindenképp meg kell említeni Bécset, ahol októberben már a negyedik évadunk indul, Gergővel debütálunk a Bruckner200 jubileum részeként Bruckner IX. szimfóniájával. A nemzetközi kapcsolatrendszer legújabb eleme az eszéki újonnan épült hangversenyterem, ahol bár a városnak színházi zenekara van, de hangversenyzenekara nincs, minket kértek fel rezidens együttesnek. Ez az együttműködés nagyon progresszív, többről van szó, mint hogy odamegyünk néhány koncertet játszani. Komoly zenei menedzsment-együttműködésről van szó, hiszen az egy befogadó intézmény, ahol nemcsak a saját koncertjeinkről gondoskodunk, hanem az egész műsortematikában tanácsadóként szerepet vállalunk.

¶ *Három olyan tematikus hangversenye lesz a zenekarnak, amelyhez több kísérőrendezvény kötődik. Hogyan áll össze ezek programja?*

H.Zs.: Az első ilyen a Halottak napi hangversenyünk volt, amelyet Miért lehet gyógyír a művészet a gyászra? címmel megelőzött egy pódiumbeszélgetés, közös mécsesgyújtás is. Az esten elhangzott Gergely Requiem missa brevis című műve is. A másik ilyen hangversenyünk Kaddis címmel a Holokauszt 80. évfordulóján november végén csendül fel a Müpában és a Kodály Központban. Pécsen megemlékező előadást tart dr. Schweitzer Gábor a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete tudományos főmunkatársa és a holland Anne Frank Alapítvány magyar nyelvű vándorkiállítását nyitja meg Ronald Leopold igazgató. A harmadik áprilisban a Föld Napjára reflektál, amelynek a műsora még egyelőre titok, hiszen a közönség szavazhat róla, de annyit elárulhatok, hogy az előadások a természetközeli gondolkodásról, a természet és a művészet kapcsolatáról szólnak, egy kicsit egyébként reflektálva a klímaváltozásra.

K.G.: A Kaddis koncertekről szeretném még megemlíteni, hogy Korngold, a sokak számára ismeretlen szerző írta azt a darabot, amely az esteken megszólaló művek közül mindenki számára a leginkább befogadható, ez a Pészhai zsoltár. Pendercki Kaddisát én magam választottam a műsorba, Bernstein III. „Kaddis” szimfóniáját pedig Zsolt. Penderecki műve abból a korszakából származik, amit egyébként én nagyon szeretek, mert neki volt egy „nem szép” 20. századi korszaka és egy „szép” 20. századi korszaka is, ez utóbbi a kései alkotói éveikhez kötődik, amikor érezhetően közeledett a közönséghez. Bár ebben a műben hallunk szokatlan zenei effekteket is, összességében egészen filmzeneszerű alkotás, pedig egy egyházi jellegű mű esetében ez ritkán történik meg. Bernsteinről nyilván azt gondolná a közönség, hogy a legkönnyebben befogadható, hiszen leginkább a West Side Storyt ismeri tőle. Ez egyáltalán nem ilyen mű, ezen az estén ez a legnehezebb olvasmány. Ez a 150 fős apparátust igénylő alkotás első ránézésre oratórium, mert vannak benne szólisták és kórus is, de felépítésében teljes mértékben Beethoven szimfónia szerkesztési ideálját követi. Egy három hangból álló zenei morfémből épít fel egy egész székesegyházat, és egy olyan fegyelmezett zeneszerzői koncepciót hoz létre, ami tényleg a Beethoven Ötödikhez hasonlítható. Ha elkezdjük kielemezni, kiderül, hogy minden mindennel összefügg, ez a zenei morféma, mint egy DNS építi fel a szölamokat, ebből származik nemcsak a dallam, de a basszus és a harmóniamenet is, és egyáltalán nem hasonlít Bernstein a West Side Storyból ismert zeneszerzői munkásságára. A méltó megemlékezésben a kiváló énekművészek mellett partnerünk lesz Mácsai Pál színművész-rendező, igazgató, Erdemes művész, illetve a Nemzeti Énekkar és a Nyíregyházi Cantemus Fiúkórus is. ■

Rövid nyár után különleges koncertekben gazdag szezon a Savaria Szimfonikusokkal

Hangok és ritmusok harmonikus egymáshoz illesztése

Réfi
Zsuzsanna

Hangverseny Andrea Bocelli fiával, jubileumi Carmina Burana, filmzene-válogatás, térzene a klasszikus műfaj népszerűsítéséért, s gálakoncert St.Pöltenben. Mozgalmasan telt a Savaria Szimfonikus Zenekar nyara, az együttest több ezren hallották muzsikálni. Ebben a szezonban is színes, változatos programmal várják az érdeklődőket, amelyben akad Wagner-program, ritkán felhangzó Respighi-kompozíció és kortárs magyarországi bemutató is. Új vezető karmesterükkel, Vajda Gergellyel sikeres a közös munka, így hosszú távú együttműködésben gondolkodnak. S bár az elmúlt szezonban is vettek fel muzsikusokat, Kiss Barna igazgató úgy látja, hogy az egzisztenciális kérdések Szombathelyen mintha lassabban oldódnának meg... A finanszírozási helyzetük pedig még bizonytalanabb, mint az elmúlt évben, ezért próbálnak racionálisan gazdálkodni, miközben arra is töreksenek, hogy a közönség ebből semmit se vegyen észre. Az igazgatóval az elmúlt hónapokról, s a most indult szezon terveiről is beszélgettünk.

I *Hogyan telt az együttes nyara, milyen fellépéseken találkozhatott Önökkel a közönség? Ismét jártak az elmúlt hónapokban St. Pöltenben is, ahol rendszeres vendégek?*

– A nyaraink sajnos „rövidülnek”. A jubileumi bérleti sorozatunk zárókoncertje – Mahler: VI. szimfóniája – június 28-án hangzott el és ezt július 15-ig még 4 másik program is követte. Június 29-én, a Zalacsányban rendezett „Örvényesvölgyi Fesztivál” keretében Matteo Bocellivel, Andrea Bocelli fiával léptünk fel. A fiatal művész inkább a könnyedebb műfajban jeleskedik, de tagadhatatlan a tehetsége, s az, hogy színpadra termett. A szabadtéri helyszínen több mint 2.000 néző előtt játszottunk, különleges atmoszférájú előadás volt. Július elején két nagyszabású hangversennyel köszöntünk el a szombathelyi közönségtől: A hivatásossá válás 50. évfordulóját július 3-án, az AGORA kulturális központban Orff: Carmina Burana című művének Vajda Gergely által dirigált előadásával ünnepeltük, partnereink a Nemzeti Énekkar és a Paragvári utcai Zenei Általános Iskola kórusa mellett Röser Orsolya, Szappanos Tibor és Haja Zsolt énekművészek voltak. Július 10-én az Emlékmű-dombon egy filmzenei válogatást hallhatott a csaknem 800 fős közönség, ez a koncert volt a 2023-2024-es szezon utolsó „hazai” eseménye. Az évad utolsó hangversenye ismét St.

Pöltenbe szólított minket, ahol Natalia Ushakova énekesnő gálakoncertjének kísérőzenekaraként lépünk fel.

Augusztusban néhány ausztriai fellépéssel hangoltunk az előttünk álló szezonra és részt vettünk Szombathely legnagyobb turisztikai eseményén, a Savaria Történelmi Karneválon is: Vajda Gergely ezúttal népszerű operanyitányokból és közjátékokból összeállított programot vezényelt a város főterén, nem titkoltan a klasszikus zene népszerűsítésének céljából.

I *Mit emelne ki az idei szezonban? Milyen az 51. évad?*

– Az aktuális szezon sorozata a Mozaik-bérlet címet kapta. Ahogy az évadismertető füzetben megfogalmaztam: a zene-művek is hasonlatosak egy hatalmas mozaikhoz, hiszen a hangok és ritmusok harmonikus, ám mégis szigorú rendet követő egymáshoz illesztéséből születnek meg a zenei alkotások, ugyanúgy, mint ahogyan mozaikkövek egymás mellé helyezéséből kialakulnak a színpompás mozaikképek. Hagyományainkhoz illően továbbra is rendkívül sokszínű, mind stílusban, mind zenekari méretben változatos programot állítottunk össze. 8 hangversenyt vezényel vezetőkarunk, a másik 8 koncert vendégkarmesterek irányításával valósul meg. Ahogy az már megszokott és elvárt, az idei szezonban is számos neves magyar és külföldi dirigenssel, szólistával találkozhat

Vajda Gergely vezető karmester

Kiss Barna igazgató

a Bartók Terem közönsége. A magyar és a kortárs zene változatlanul fókuszban marad, s emellett olyan műveket is műsorra tűzünk, amelyek nem tartoznak a szigorúan vett repertoárművek közé. Itt megemlíthetem Respighi: Templomablakok című négyteteles alkotását vagy Rimszkij-Korszakov: Karácsonyj című zenekari darabját, ezek viszonylag ritkán csendülnek fel a magyarországi koncerttermekben. Minden bizonnyal érdekes és különleges hangverseny lesz „spanyolos” estünk, ahol Fabian Panisello saját, kétkorpuszú trombitára írott versenyművét is elvezényli majd, Pálfalvi Tamás szólójával. Régi adósságunkat törlesztjük közönségünk felé egész estés Wagner-műsorunkkal. Kovács János dirigálásával és két nagyszerű énekes szólista, Horti Lilla és Kovács István közreműködésével részletek hangzanak el négy Wagner-operából: A bolygó hollandi, a Tannhäuser, a Parsifal és a Trisztán és Izolda komoly hívószavak a publikum számára.

Í Miként fogadta a közönség azt a műsor-összeállításbeli változást, hogy a 'magyarabb és fiatalabb művek' állnak a fókuszban?

– Bátran kijelenthetem: a programkínálat minden bizonnyal elnyerte a közönség tetszését, hiszen magasabb számban értékesítettünk bérleteket, mint az elmúlt években.

Í Tavaly készítettünk egy interjút, amelyben összegezte a Vajda Gergellyel töltött első közös esztendő. Miként mélyült, változott azóta ez az összhang, hiszen már két esztendője, 2022-ben lett a vezető karmesterük?

– A közös munka Vajda Gergellyel továbbra is nagyon sikeres, úgy látom, mindkét fél és ezáltal a közönség is nyertese a helyzetnek. Gergő műsorszerkesztési elvei egyértelműen tágitják zenekarunk repertoárját, kapcsolatai révén pedig komoly és elismert művészekkel dolgozhatunk együtt. Az általa irányított próbafolyamatok rendkívül hatékonyak és a közös koncertek mindegyike valódi élményt kínál, előadónak és befogadónak egyaránt. Jelen

tudásom szerint a zenekari tagság és Gergő egyaránt pozitívan gondolkodnak a további, hosszú távú együttműködésről.

Í Látom, ismét kerestek több muzsikust, brácsa, hegedű és koncertmesteri meghallgatást is tartottak az elmúlt időszakban. Sikerrel jártak a próbajátékok?

– Sajnos, ezen a területen továbbra is rendkívül nehezen tudjuk hosszútávra megoldani a problémáinkat. Kisebbséggel jól el vagyunk látva, de kevesen gondolják úgy, hogy belépnének a zenekar társulatába. A próbajátékokat továbbra is meghirdetjük, remélve, hogy érkeznek hozzánk olyan jól kvalifikált művészek, akik el tudják képzelni életüket egy szakmailag magas színvonalon teljesítő vidéki együttesben. Az egzisztenciális kérdések itt Szombathelyen mintha lassabban oldódnának meg, de az elmúlt szezonban is vettünk fel fiatal, pályakezdő művészeket, akik a jelek szerint ennek tudatában is szívesen dolgoznak zenekarunkban.

Í Tavaly arra a kérdésre, hogy miként állnak anyagilag, azt felelte, egyelőre nincsenek halálfélelmeik... Ha most teszem fel ezt a kérdést?

– A finanszírozási helyzet talán még bizonytalanabb, mint tavaly volt. A komolyzenei együttesek támogatására biztosított állami források összessége – mely szinte minden együttes számára a legmeghatározóbb – nem bővült, sőt a hírek szerint erre nem is lehet számítani. A fenntartói támogatás és a saját bevétel nagysága bizonyosan még nagyobb jelentőséggel bír majd, mint korábban. Mindenestre megpróbálunk nagyon racionálisan gazdálkodni, de közben arra is törekszünk, hogy a közönség ebből semmit se vegyen észre.

A múltkori interjúmban, az ünnepi évad kapcsán említette azt is, hogy az „Ötvenedik Évad” méltó lesz zenekarunk múltjához, nagyszerűen bemutatja jelenünket és utat mutat a jövő felé is. Sikerült megvalósítaniuk az összes elképzelésüket, a várakozások szerint köszöntötték az elmúlt fél évszázadot? S milyen lesz a jövő?

– Összességében kijelenthetem, hogy az „Ötvenedik Évad” valóban felmutatta összes értékünket, melyek jellemzik immár az öt évtizedes hivatásos műltra visszatekintő, szakmailag többszörösen is elismert, kiváló szimfonikus együttesünket. Az egész szezon alatt éreztük a közönség megtisztelő figyelmét, és mint korábban említettem, ez az érdeklődés az idei évadban változatlanul megmaradt. Remélem, hogy minden jövőbeni történés segít majd abban, hogy a Savaria Szimfonikus Zenekar további hosszú évtizedekre is fontos és elismert tagja maradjon a magyar szimfonikus zenekarok közösségének. Ennek érdekében nekünk tovább kell folytatnunk azt a minőségi szakmai munkát, amiről minden idelátogató vendégművész elismerően nyilatkozik, és ezáltal a munka által minden bizonnyal még tovább tudjuk emelni hangversenyeink művészi színvonalát, a közönség még nagyobb örömére! ■

Hangversenyek a helyi közösségnek, a helyi közösségekért

Regionális zenekari körkép — immár kilenc együttessel

125. születésnap szezón, bayreuthi vendégszereplés, kamaraopera fesztivál, nagyszabású gálaestek, 40. jubileumi sorozatok – számos különleges fellépést tartottak a regionális zenekarok is az elmúlt időszakban, de volt, ahol az egyetlen nyári koncertet viharriasztás miatt kellett lefűjni, vagy ahol a szűkös büdzsé miatt nem is lett volna fedezete a szabadtéri hangversenyeknek. Az idei szezón kapcsán sok helyen várnak az új önkormányzattal való első tárgyalásra, mások bíznak abban, hogy folytatódik a korábbi együttműködés. Bár az anyagi helyzet sehol sem az igazi, van, ahol kicsit jobbnak ítélik a helyzetet a korábbi évhez képest, máshol pedig a források további csökkenéséről számolnak be. Az azonban mindenképp örömteli, hogy a Regionális Zenekarok Szövetsége újabb taggal bővült, a Zalaegerszegi Szimfonikus Zenekarral.

Réfi Zsuzsanna

Ősbemutató, requiem, ifjúsági sorozatok Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

„A nyarunkat ebben az esztendőben is a Békés-tarhosi Zenei Napok megnyitóján adott koncert indította – meséli Rázga Áron elnök-karmester. – Tóth Péter zongoraművész volt a szólistánk, s két Csajkovszkij-darab: A hatyúk tava – szvit, valamint a b-moll zongoraverseny hangzott fel a közreműködésünkkel. Ezt követően az Evangélikus Templom felszentelésének a 200. évfordulójára rendezett 200 év–200 hang címet viselő, ünnepi hangversenyen muzsikáltunk, amelynek különlegessége volt, hogy felcsendült egy ősbemutató is. A Békéscsabai Bartók Béla Művészeti Szakgimnázium idén érettségizett diákja, Varga István komponálta a darabot erre a jubileumra. A vakációt követően augusztus 25-én tartottunk egy nyár-búcsúztató koncertet, amelyen a legszebb szerelmi duettek hangzottak el a békéscsabai születésű Galambos Hajnalka és Endrész Ferenc előadásában a Szent István téren, ami megtelt erre az alkalomra, s Mozart, Donizetti, Puccini, Prokofjev, Webber és Morricone darabjainak tapsolhattak az érdeklődők.

El kell mondjam, hogyha nem is nyáron, de az elmúlt szezónban igazán izgalmas programjaink is akadtak, hiszen tavaly ősszel Dvořák Stabat Mater című műve csendült fel a Páduai Szent Antal Székesegyházban a közreműködésünkkel. A szegedi Vaszy Viktor Kóruossal karöltve szólaltattuk meg ezt az egyházzenei mesterművet, a négy szólista Fodor Beatrix, Kálnay Zsófia, Szerekován János és Hámosi Szabolcs volt, a karmester pedig Pál Tamás, s nagyon szép előadás született, ami a közönség körében is nagy tetszést aratott.

Idén ősszel Fauré Requiemjére készülünk, s Bach: Weinen, Klagen... kantátája is felhangzik majd. A hagyományokhoz híven rendezünk decemberben adventi koncerteket, helyi szólistákkal. A tapasztalatunk egyébként

az, hogy a saját estjeinkre mindig sokkal többen kíváncsiak, mint bármely más komolyzenei eseményre. Ha a helyi kórus is a közreműködők között van, még nagyobb az érdeklődés.

Nagyon fontosnak tartom azt is, hogy a Filharmóniával koprodukcióban ifjúsági sorozatot is rendeztünk, ennek Szélpál Szilveszter volt a vendégművésze. Kiváló tolmácsolásában szólalt meg a Hunyadi részlete vagy A varázsfuvolából Papageno áriája, s teljesen magával ragadta a gyerekeket. Lényeges a mi virtuózaink-sorozat is, amit három-négy évente rendezünk meg, s az itteni konzervatórium legügyesebb növendékei muzsikálhatnak egy-egy tétel erejéig az együttessel. Idén is rendeztünk egy ilyen koncertet, a programot szintén nagyon szerette a közönség.

Elmondhatom azt is, bár az anyagi helyzetünk lehetne jobb is, van pályázati forrásunk, a koncerteket meg tudjuk tartani, működhetünk, és ez a legfontosabb.”

Panula-kurzus, Barokk bérlet és Diótörő-sorozat Kecskeméti Szimfonikus Zenekar

„Két esztendeje vagyok az együttes művészeti vezetője – idézi vissza Hollókői Huba –, előtte kicsit gazdátlan volt a társulat, miközben kiváló muzsikuskok a tagjai, s mint zenekar is nagyon jó adottságokkal rendelkezik. Az idei esztendőben már több dologba, számos újdonságba is belevágtunk, amellyel a társulat nagyobb figyelmet kaphat a városban. Elindítottunk például egy barokk bérletet a Kecskeméti Énekes Körrel, Erdei Péter kórusával közösen, s ez egy öt alkalmas sorozat az evangélikus templomban. Az Élő Barokk című bérletben három oratorikus és két zenekari koncert szerepel. A barokk zene gyöngyszemeiben az együttesünk zenészei szólista szerepben is bemutatkozhatnak.

Tavaly nagy sikert aratott A diótörő, amelynek Barta Dóra volt a rendező-koreográfusa, producere, s közel húsz alkalommal került színre. A darabhoz, amely Csajkovszkij művének némileg rövidített, gyerek-barátabb változata, kulisszajárás is kapcsolódott, s nagy sikert aratott. Ezt az előadást idén is megismételjük, most tizenegy előadás-

ból álló szériát tervezünk. Visszatérve a nyárra, büszkék vagyunk rá, hogy tanárom, Jorma Panula vezetésével nemzetközi karmesterkurzust rendezhettünk. A mester ugyanis nagyon szereti Magyarországot, s nemcsak a MÁV Szimfonikusokkal tart kurzust, hanem örömmel elvállalta, hogy Kecskeméten is megtartsa ezt a sorozatot. Az idei volt a harmadik alkalom, hatvan jelentkezés gyűlt össze rá a világ minden tájáról, Japántól Európán és az USA-n át Ausztráliáig. A fiatal karmesterek örömmel jönnek, s a zenekarunk számára is kiváló lehetőség a fejlődésre. A kurzus nézőközönsége is egyre nagyobb, a záró koncertet a Hírös Agóra színháztermében tartottuk.

Emellett nyáron a dunavecsei templomban is muzsikáltunk, a Kodály Fesztiválon is játszottunk, Daniel Rowland holland hegedűművésszel. Az együttesünk szép felkéréseknek tesz eleget az utóbbi időben, hiszen a tavalyi Kodály Fesztiválon a Nemzeti Énekkarral dolgozhattunk, egy operakórus gálakoncerten, idén pedig Holst Planéták című művének kecskeméti bemutatója volt: a városban most először hangzott el a teljes darab. Ez a nagyszabású produkció telt házat vonzott, s a visszajelzésekből ítélve maradandó élményt nyújtott a közönségnek. Májusban rendhagyó Peer Gynt-koncertünk volt, dramatizált változatban, Kovács J. István színész és Kriszta Kinga énekesnő segítségével maga a dráma is megelevenedett a színpadon.

Ebben a szezonban is tervezünk különleges produkciót, hiszen februárban a Kodály-bérletben is fellépünk, Bizet C-dúr szimfóniája és Scsedrin Carmen szvitje is felhangzik a vezényletemmel, ami virtuóz feladatot jelent az ütőhangszeres művészeinknek. Emellett a terveink között egy opera előadása is szerepel.”

Ünnepi esztendő, rendhagyó oratórium, színes évad Dunakeszi Szimfonikus Zenekar

„A 2024-es évben az eddigi koncert helyszíneinken igyekeztünk fellépéseinket megvalósítani – nyilatkozta Farkas Pál elnök, vezető karmester. A hagyományos, teltházas Újévi koncertünket és a 4 előadásból álló Farkas Ferenc Bérletünket nagy érdeklődés mellett tartottuk meg. A szokásos Köröndi esték-sorozatunkban idén 3 előadást tartottunk. Ezzel a városi támogatásunkat kimerítettük. 2023-tól a Veszprémi Petőfi Színházban Kálmán Imre Csárdáskirálynő című operettjének zenei kíséretét láttuk el, amely 2024 első félévének végén, a Rátonyi Róbert Operettfesztivállal zárult. Siófokon július közepétől augusztus közepéig szerdánként, a hajóállomás melletti színpadon szerepeltünk, Kálmán Imre operettjeinek keretszámaitól. A Zene a zöldben programot pedig Kodály Zoltán Háry János című daljátékának részleteivel színesítettük. A Lázár Ervin Programban évek óta részt

veszünk, a tavaszi időszakban a zene-történetet átfogó, ismeretterjesztő hangversenyeket tartottunk több mint 7000 tanuló részére. A zenekar életében kiemelkedő produkció volt a közel 300 fő előadót igénylő ősbemutató. Kaszás Géza és Dr. Varga Tibor szövegeihez Gulya Róbert komponált zenét, A Szent Korona országa című öttételes oratóriumot. A mű fontos eseményeket mutat be a magyarság történetéből, kiemelve a Szent Korona szerepét, jelentőségét. A megvalósult ősbemutató Dunakeszi augusztus 20-i ünnepségét tette emlékeztetéssé a Katonadombon. Ez a produkció Pest Vármegye Önkormányzata és Dunakeszi Város Önkor-

mányzata támogatásával valósulhatott meg. A helyi kórusok és szimfonikus zenekarunk mellett, budapesti kórusokat is bevontunk a produkcióba. Szólisták: Rálik Szilvia a Magyar Állami Operaház magánénekese, Manuel Betancourt Camino, a Honvéd Férfikar szólistája, a narrátor szerepét Kaszás Géza színész-producer látta el. Több alkalommal felléptünk Észak-Komáromban, többek között a Lehár Fesztiválon, szeptemberben pedig Érsekújváron a Házy Erzsébet Nemzetközi Énekversenyen. Évről-évre erősebb a mezőny, a világ minden tájáról érkeztek tehetséges fiatalok. Volt emellett Víg özvegy-előadásunk is Vácott, valamint a

siófoki Kálmán Imre-emléknapokon. Szintén Siófokon a Halfesztivál zárásaként a Leander Szimfonik produkciót mutattuk be. Ebben az esztendőben születésnapunkat ünnepeljük, 40 éves a Dunakeszi Szimfonikus Zenekar, melyből 33 évet Vácán szolgáltunk. Szerencsére számos műfajban otthon van az együttesünk, így változatos programokkal szerepelhetünk, ezáltal zenekari művészeink, 56 egyesületi tagunk folyamatos munkája biztosítva van. A lelkesedésükre szükség is van, hiszen mi is minimális támogatást kapunk, évek óta a központi költségvetési támogatásunk 4 próbára elegendő, ezért nagy erőfeszítést igényel a zenekar életben tartása.”

125 esztendő, János vitéz, pályázat fiataloknak

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

„Az egész idei évünk még a jubileumról szól – meséli Román Géza művészeti vezető, karmester – hiszen különleges ez a 125 esztendő, ritka Magyarországon, hogy egy együttesnek ilyen komoly múltja legyen. A társulat bányászzenekarként kezdte 1898-ban, majd szimfonikus zenekarrá vált, amelyet olyan kiváló dirigensek irányítottak, mint Breitner Tamás, Dőry Dénes, Dénes István, Váradi Katalin, Farkas Tamás, Bencsik Pál. Tatabányai születésűként én magam is jól ismerem a társulatot, négy évtizede játszom a zenekarban szólamvezető trombitásként, 13 esztendeje vettem át az együttes irányítását. Tavaly ősszel, A zene világnapján volt a jubileumi nagykoncertünk, amelyen Bősze Ádám konferált, s egy fiatal 14 éves szólista, Berec Laura hegedült. Mendelssohn hegedűversenyét adta elő, ő volt az est fénypontja, ennek a koncert-

nek a szellemisége határozta meg az egész évadunkat, ez az ünnep még most is hat a mindennapjainkra.

A nyár első része pihenéssel telt, majd augusztus 20-án szabadtéri nagykoncertre készültünk, Brahms, Dvořák, Strauss műveiből. Már a színpad mellett, felöltözve várakoztunk, amikor a viharriasztás miatt lefújták a hangversenyt, s ezt azért is sajnáltuk nagyon, mert ez lett volna az egyetlen nyári fellépésünk... A város a főtámogatónk, de szerények az anyagi lehetőségek, így szűkös büdzséből gazdálkodhatunk, stagione-jelleggel dolgozunk, az a feladatunk, hogy klasszikus koncertre járók igényeit kielégítsük, s az itt élő művésztanároknak is legyen zenekara. A 4-6 bérletes koncert mellett a városi rendezvényeken játszunk rendszeresen. Most azonban részben a szerény anyagi lehetőségek, részben amiatt, hogy nem látni a Jászai Mari Színház programját, nem mertük meghirdetni a bérletünket sem. Vannak ötletek, programok, csak dátumok nincsenek még hozzá... Az önkormányzat szeretné, hogyha cégeket is be tudnánk vonni a zenekart működtető egyesület támogatására. Dolgozunk ezen, emellett a fiatal kollégákkal indítottunk egy projektet, meghirdettünk fiataloknak is egy pályázatot, az a cél, hogy teret adjunk nekik, hogy megszólítsák, és próbálják megnyerni a műfajunknak

a kortársaikat, azokat a gyerekeket, akik a filmzenén szocializálódtak. Tizenévesek jelentkeznek ötleteikkel, akik tele vannak lendülettel. Fontos az ifjúsági előadásaink folytatása is, volt egy remek János vitéz-sorozatunk. Aczél András rendezett a darabból egy nagyon izgalmas előadást, amiért a gyerekek rajongtak, és élvezték a felnőttek is. Szeretnénk ezt a produkciót minél többfelé elvinni. A terveink között tavasszal egy Don Pasquale-produkció is szerepel, ugyancsak kicsit rendhagyóra rendezve. Igyekezünk mi magunk is megtalálni azokat a fellépési lehetőségeket, amelyek segíthetnek a büdzse gyarapításában. Tavaly a Tabak Expóra meghívtak minket muzsikálni, s miután szélesebb körben is megismerték a zenekarunkat, érkeznek sorra a felkérések. Lett volna egy különleges produkciónk, Csemiczky Miklós Carmina Universitatis című műve. Bányászváros vagyunk, s ez egy bányászdalokból komponált, oratorikus nagyzenekari darab, amelyet mi mutathattunk volna be. Sajnos azonban a bányász szövetség hiába pályázott, nem kapott támogatást, így ez a bemutató a jövő esztendőre tolódik át. De lesz karácsonyi koncertünk, A magyar kultúra napján is muzsikálunk majd januárban, februárban pedig farsangi koncertet adunk. Amit csinálunk az jó, ezért is sajnálom, hogy napról napra élünk...

Requiem-bemutató és Münchhausen-projekt Gödöllői Szimfonikus Zenekar

„A nyáron nem volt sok koncertünk – meséli Rácz Márton művészeti vezető, karmester –, de ez az előző időszak eseményeinek a következménye. 2021-től volt két, nagyon szépen felívelő évadunk, amikor az elnyert pályázati támogatások összegéhez jelentős, a teljes költségvetés 40%-át kitevő saját bevételt tudtunk generálni. Így a 2022-2023-as évadban több mint 100 koncerten közel 20.000 hallgatót tudtunk megszólítani. Ezt követően a támogatásunk összege drasztikusan lecsökkent. Tavaly őszig még vitte a zenekart a korábbi lendület, de aztán be kellett fékeznünk. Novemberben még egy jótékonysági koncertet adtunk, de utána jelentősen csökkenteni kellett a fellépéseink számát. Az évadban 23 ifjúsági hangverseny mellett két nagyzenekari koncertünk volt, valamint egy sikeres mesefilmzene projektünk, az évad végére és nyárra azonban gyakorlatilag meg kellett állnunk. Jelentősebb támogatás nélkül így nem tudtuk kigazdálkodni egy-egy koncert művészeti és járulékos költségeit, arról nem is beszélve, hogy az a térség, ahol mi koncertezni szoktunk nem az a régió, ahol akár 8-10 ezer forintos hangversenyjegyeket vásárolnak... Azért is voltunk csalódottak, hogy kevesebb fellépésre volt lehetőség, hiszen addigra már kialakult egy egyre szélesedő kapcsolatrendszer, sok hálás partnerre találtunk, ahol örömmel várták a koncertjeinket... Így idén januártól a kastélyban, a helyi és regionális iskolákban, civil és közösségi eseményeken játszottunk, ahol kis létszámú műsorokkal, önköltségi alapon rendeztük meg a hangversenyeinket. Kisebb formációkban szerepeltünk néhányszor a kánikulai hónapokban, de ezt nem számolom a klasszikus értelemben vett szimfonikus zenekari működésnek.

Mindezt nehezen éltük meg, mert a korábban növekvő koncertszámunk is köszönhetően napi szinten összeszokott a társulat, művészileg szintet tudtunk emelni, amit jó

lett volna folytatni... Közben a technikai okok miatt leállt honlapunk megújításán is dolgozunk, ami a mai világban fontos eszköze a közönség megszólításának és a tájékoztatásnak. Ezekből a villanásokból is látszik, hogy a nehézségek ellenére bár, de ebben az évben is tettük, tesszük a dolgunkat, bár csendesebben.

Az idei szezon, ahogy mi hívjuk, a mi Münchhausen-projektünk. Ismételten megpróbáljuk. Öröm is volt az idei Gödöllői Liszt Fesztiválon – a Királyi Kastélyban – Balog Józsefet kísérhettük egy nagy Schubert-Liszt műsorral! November elején Cegléden, a város szülöttjének, Volter Kálmánnak Requiem az 56-os hősök emlékére című művének bemutatójában vettünk részt, olyan szolistákkal, mint Megyesi Schwartz Lúcia, Újvári Gergely és Fülep Máté, valamint a Szolnoki Bartók Béla Kamarakórusral. November végén Puccini-operagálát játszunk Sáfár Orsolyával és Boncsér Gergellyel, januárban Orosz Zoltánnal az Évköszöntő koncertjeinkre készülünk. Szimfonikus koncerteket, operettgálát és sok más projektet is összeállítottunk, amelyeket remélem létrehozni és „értékesíteni” is tudunk... Van például egy különleges Varázsfuvola-produkciónk Cakó Ferenc homokanimációjával, örülnénk, ha ezt minél többször játszani tudnánk. Terveink és kész műsoraink vannak, de most valahogy „nagyon csikorog” minden... Azonban pályázunk, próbálkozunk, megyünk tovább. Bízunk abban, hogy a kulturális kormányzat és az önkormányzat támogatásával, de némileg üzleti alapon is, újra a 100 koncertes felívelő pályára tudjuk visszaállítani a működésünket és nem kell visszatérnünk a korábbi harminc-ötven hangversenyes alapműködésünkhöz. De céljaink sikerét, az együttes minőségét az is jelzi, hogy a 2022-ben, a Kastély udvarán készített operettgálánk TV-felvételét idén nyáron átvette a spanyol és a portugál köztvé is!

Vidor Fesztivál, ifjúsági koncertek, karácsonyi koncert Szabolcsi Szimfonikus Zenekar

„Az egyik legsikeresebb idei hangversenyünk még januárban volt – idézi vissza Nagyné Ligeti Edit, a zenekar tagja, a koncertek szervezője – a Filharmónia bérlet keretében. Telt ház előtt, Werner Gábor vezénylete mellett felcsendült többek között a Carmen nyitánya, Csajkovszkij Don Juan szerenádjá és a Bohémélet Parafrázisa. Az igazi csemege a filmzenék felbukkanása volt, hiszen Morricone egyveleg és a Keresztapa (Rota) részlete is megszólalt a koncerten. A két szolista Faludi Judit cselőművész és a fia, Szenthelyi Krisztián operaénekes volt.

Június elején folytattuk az „Ifjú tehetségek hangversenyével”, amelyen a művészeti szakgimnázium két növendéke muzsikált velünk. Több mint egy évtized óta, amikor lehetőség nyílik rá, akkor örömmel adunk bemutatkozási lehetőséget a legjobb ifjú előadóknek.

Július elején is szimfonikus zenekari koncertet adtunk Fülep Márk fuvalaművész közreműködésével, s a programban Dvořák-mű mellett Schumann a-moll románca is szerepelt Fülep Márk átiratában, ez a mű új a repertárunkon, korábban még nem játszotta az együttes. Augusztus végén, a Vidor Fesztiválon is szerepeltünk, Évszázadok népszerű dallamai volt a szabadtéri hangversenyünk címe, s erre a fellépésre is rengetegen eljöttek, nem is számítottunk ilyen nagy érdeklődésre és sikerre. Jó reklámot jelentett az együttesünk számára, hogy ezen a többnapos, jelentős publikumot megszólító fesztiválon

mi képviselhettük a komolyzenét. Szeptemberben Nagyecsedben a Szatmár határok nélkül elnevezésű református találkozón ismét, ahogy minden évben, fellépett a zenekarunk. A szezonnyitó koncertünk október 13-án volt, a műsorban Respighi, Sibelius és Gibilario művei csendültek fel Medvegy Erzsébet oboaművész közreműködésével, Szabó Soma vezényletével. Jelenleg a Filharmónia ifjúsági hangversenybérletének keretében koncertezünk. November végéig 29 ifjúsági hangversenyt adunk. December közepén pedig a városi karácsonyi hangversenyen muzsikálunk a Can-temus Vegyeskarral közösen, amelyre nagy örömünkre a helyi közönség mindig jelentős számban jön el.

Sajnos a jövő évet még mi sem igazán látjuk, kérdéses, hogy mekkora büdzséből tudunk gazdálkodni. Ahogy nyílnak a pályázati lehetőségek, amelyen csak lehet, indulunk. Fontos szerepet tölt be ez a zenekar, hiszen a helyi zenetanároknak lehetőséget nyújt a muzsikálásra, s arra is, hogy a saját növendékeik lássák őket a pódiumon játszani. Emellett az ifjúsági koncertekkel is igyekszünk elérni egy újabb közönségréteget, hogy más zenét is megismerhessenek, olyan szerzőkkel, darabokkal, amelyekkel egyébként ritkán találkozónának. A bizonytalanság mellett azért az már biztos, hogy márciusban a Filharmónia bérletében ismét pódiumra lép majd a zenekarunk.”

Bayreuthi fellépések, Puccini-gála, német turné Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

„Az együttesnek megvannak a klasszikus alapfeladatai – összegzi Kóczán Péter művészeti vezető – hiszen a koraeseti bérletben, hatórás kezdettel négy koncertet adunk, emellett a Liszt Ferenc- hangversenybérletben is fellépünk, amelyet a Győri Filharmonikusok rendeznek Sopronban, s sorozatban egy koncerten mi is megjelenhetünk. Rendezünk újrakezdő hangversenyt, van Kuglóf koncert-sorozatunk is vasárnaponként a gyerekek számára. Természetesen karácsonyi koncerteket is adunk, húsvét előtt pedig az együttes tolmácsolásában hangzik fel a Krisztus hét szava a keresztfán című Haydn-kompozíció.

Zeneiskolásokkal is rendezünk két koncertet, két intézmény is működik a városban, velük együttműködve egy projektet hívunk életre. December 8-án Szokolay Sándor emlékére – halála évfordulóján – adunk hangversenyt, emellett tavasszal a Liszt Központban a legkiválóbb zeneiskolásokat kísérik, akik egy-egy tételét adják elő a versenyműveknek. Havonta átlagosan három hangversenyt adunk, az ifjúsági koncertek mellett.

Idén Bruckner-évfordulóra készültünk, s Szent Iván napján adtuk elő először a teljes I. szimfóniát, a linzi változatot. Mivel Bayreuthba is meghívást kaptunk – harmadik alkalommal – tudtuk, hogy az Ünnepi Játékok alatt rendezett hangversenyeken is ezt a művet fogjuk előadni. Anton Bruckner játszott Liszt Ferenc gyásmiséjén, jól ismerte

a zeneszerző-zongoraművészt. A korábbi meghívások alkalmával magyar szerzők műveit vittük, Liszt mellett például Goldmark Károly-kompozíciót, idén pedig arra gondoltunk, hogy a Bruckner-évforduló előtt tisztelegve ezt a kompozíciót adjuk elő. Két alkalommal, szombat este és vasárnap délután játszhattunk a Kastélytemplomban, s megkaptuk a jövő évre szóló felkérést, várnak minket a Bayreuthi Ünnepi Játékok idején 2025 júliusában. Nagy öröm, hogy visszatérő vendégek lehetünk! Akadt még izgalmas feladat az elmúlt hónapokban, hiszen Puccini-gálakoncerttel szerepelhettünk a Páneurópai Piknik 35. évfordulójának tiszteletére rendezett eseményen. A fellépésre augusztus 19-én került sor a Barlangszínházban, telt ház előtt, a szólista a drezdai Semperoper tagja, Francesca Tiburzi, valamint a fiatal versenygyőztes dél-koreai tenor, Sungho Kim volt. Akad a szezonban még egy különleges vendég szereplés, hiszen a németországi testvérvárosunkban, Kempenben is előadtuk ősszel Bruckner I. szimfóniáját. Kapunk tőlük meghívást a következő esztendőre is, jövő februárban Gustav Mahler IV. szimfóniáját adjuk elő az ottani mesterbérletben. Nagy öröm, hogy ilyen jól működő kapcsolatunk van velük. Az utóbbi időszakban egyre több az ilyen rangos külföldi felkérés, ez a társulatunkat is nagyon lelkesíti, s szívesen vesz részt mindenki a felkészülésben.”

Filmzene, Péter és a farkas

Zalaegerszegi Szimfonikus Zenekar

„A Regionális Zenekari Szövetség új, idén felvett tagjai vagyunk -meséli Tóth László elnök, a zenekar vezetője -, de a mi társulatunk is jelentős múltra tekinthet vissza, hiszen 1957-ben alakult, mint kamarazenekar, később pedig a helyi katonazenekarral kiegészülve szimfonikus zenekarrá bővült. Megalakulása óta változó intenzitással, de folyamatosan működik.

S hogy miért csak ebben az évben lettünk a Regionális Szövetség tagjai? Tizenkét esztendeje vezetem elnökként az együttest, de valahogy a szövetség nem került a látóterembe. Nemrég említette valaki, hogy miért nem csatlakozunk, így telefont ragadtam, s most már mi is a tagok közé tartozunk.

Az együttesünkkel rendszeresen tartunk koncerteket, s az idei esztendő egészen jól is sikerült. A legfontosabb feladatunk, hogy hagyományos esti hangversenyeket rendezzünk, elsősorban Zalaegerszegen, a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben, de Zala vármegye több pontján, többek között Nagykanizsán és Keszthelyen is gyakorta muzsikálunk, ahogy az Őrségbe is sokat járunk fellépni. Ezt a fajta tevékenységet más nem is tudná ellátni, hiszen hiába jönnek ide a legkiválóbb együttesek, sosincs irántuk akkora érdeklődés, mint a saját társulatunk iránt.

Az együttesünk tagjainak 95 százaléka zalai zenetanár, többek között Keszthelyről, Zalaszentgrótról, Nagykanizsáról is akadnak pedagóguskollégáink, s ha szükség van rá, akkor kiegészítőket hívunk. Állandó karmesterünk Sándor János, aki a Savaria Szimfonikus Zenekarnak volt a koncertmestere, karmestere. Bognár Ferenc zongoraművész-karmester is dolgozik velünk, aki a salzburgi Mozarteumnak volt a professzora négy évtizeden keresztül. A hagyományos esti hangversenyek mellett ifjúsági sorozataink is vannak, amit szintén a hangversenyerem-

ben tartunk évi huszonöt-harminc alkalommal, s ezekre összességében közel tízezer diák is ellátogat. A klasszikus zenei irodalmat népszerűsítjük, ismert műveket és ritkán hallható darabokat egyaránt műsorra tűzünk.

A felnőtt koncertek tekintetében a klasszikus programok mellett arra is törekszünk, hogy modernebb programokat, crossover hangversenyeket is rendezzünk. Idén nyáron a legnagyobb szabású programunk egy filmzene-koncert volt, amelyet Zalaegerszeg főterén tartottunk, helyi tehetséges fiatalok bemutatkozásával kezdődött — majd a nagyzenekarral igazi show-t láthatott a közönség, hiszen két hatalmas leadfal, komoly hang- és fénytechnika kísérte a programot, amelyben még táncprodukció is akadt. Két zalaegerszegi táncegyüttes működött közre ebben a projektben, s négy-ötezer ember biztosan hallotta. Voltunk Magyarföldön, a Fatemplom Fesztiválon szerepeltünk, ahol különleges műsort adtunk elő, még két hangverseny-zongorát is kivittünk a szabadtérre, Bach és Mozart két zongorára írt darabjait adtuk elő.

Ősszel az október 23-i ünnepségen is játszottunk Ránki Fülöppel, de a Prima díj átadón idén szintén mi muzsikáltunk. Novemberben Bogányi Gergellyel játszunk, Csajkovszkij és Mozart zongoraversenyei szerepelnek a programban. Nemzetközi orgonafesztivált is szerveztünk ezekben a hetekben, hat nagykoncertünk volt, hat orgonaművésszel. Decemberre szép karácsonyi koncertekkel készülünk. A szezonban ifjúsági hangversenyeket is rendezünk, Prokofjev Péter és a farkas című darabját mutatjuk be Nagykanizsán, több koncerten. Januártól is több ezer diák hallhatja előadásunkban Mendelssohn Szentivánéji álom című darabját. Elmondhatom, bár mindig jól jönne még több forrás, nekünk most jobb az anyagi helyzetünk, mint tavaly.” ■

Fotó: Emmer László

„A Senior gálák a szívről szólnak”

Kortárs bemutatók, különleges ifjúsági programok a Filharmóniai Társaság Zenekarával

Minden együtttest arra biztatna, hogy ne engedje el idősebb kollégái kezét, foglalkozzon velük minél többet, mert azokat a fellépéseket, amelyeken ők is jelen vannak, elképesztő energiák, lelkesedés, szeretet jellemzi. Tóth László hozzáté-szi, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekaránál minden koncert öröme, hiszen a tagság igényei szerint alakítják a programokat, hívják a vendégművészeket. Mióta megvá-lasztott elnökként a társulat élére állt, arra törekszik, hogy különleges repertoárral, egyedi utat járjon hazánk legrégebbi zenekara. Folyton-folyvást keresik az újszerű megoldásokat, állítják össze azokat az előadásokat, amelyekkel a XXI. században is növelni lehet a komolyzene közönségét, és megszólítják a fiatalokat.

✍ Réfi Zsuzsanna

How telik a 171. szezon?

– Igyekezünk ugyanolyan ünnepivé tenni, mint az előzőt, bár a finanszírozásunk jelentősen, 50 százalékkal csökkent, miközben 20-30 százalékkal emelkedett például az iroda- és a terembérlés ára vagy a művészek honoráriu-ma is... Nem könnyű így talpon maradni, de épp ezért helyezzük előtérbe az együttműködést. A Műpa, a Zeneakadémia, a Margitszigeti Szabadtéri Színház, a Várkert Bazár mind-mind olyan partnerünk lett az elmúlt időszakban, amelyekkel a különböző projektek kapcsán remekül tudunk együtt gondolkodni. Így könnyebb a finanszírozása az előadásoknak, arról nem beszélve, hogy a közönségszervezésben szintén nagy segítséget nyújtanak. Sok időbe, hat-nyolc esztendőbe telt, mire ezekkel a megállapodásokkal vissza tudtunk kerülni a korábbi körforgásba. Emellett most olyan bevételeket kell generálnunk, amelyek pótolják a kieső állami támogatást. Az együttesünk az elmúlt időszakban kiemelkedő szereplője lett a Lázár Ervin Programnak, annyi volt a fellépésünk, mint a velünk azonos évfolyamokra pályázó szervezeteknek együttesen, s ez a szám több százra tehető. Természetesen ezeket az előadásokat nem szimfonikus zenekarként tartjuk, hanem egy műsorvezető kíséretében vonósnégyes formációval mennek muzsikálni a kollégáink, de a fellépésekért kapott honoráriumok váltak a finanszírozásunk masszív lábává.

▮ *Az utóbbi években egyedi arculattal, különleges produkciókkal jelentkeznek.*

– A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara mindig fontosnak tartotta a színvonal folytonos emelését, s azt is, hogy sokszínű legyen a programja. A zenekarunk ritkán tudja megmutatni magát a közönségnek, így mi nem szeretnénk, és nem is tudunk a többi zenekarhoz hasonló „klasszikus műsorpolitikával” koncerteket szervezni. Mi egy évben egyszer lépünk fel a Zeneakadémián vagy a Műpában, alapításunkra emlékezve, hagyományos műsorral. Idén erre november 18-án kerül sor, s a zenekar által oly kedvelt karmestert, Marco Comint kértük fel a vezénylésre. A programban a Tell Vilmos nyitánya mellett olyan kompozíciók szerepelnek, amelyek mindegyike a Filharmóniai Társasághoz köthető. Először a mi zenekarunk szólaltatta meg Bartók Béla Tánctáncjátékát 1923-ban, s Csajkovszkij talán legnépszerűbb zenekari művét, az V. szimfóniát is ez a formáció mutatta be elsőként a hazai közönségnek. Az ősbemutatóként elhangzó Gyöngyösi Levente művet – A Dunánál – koncertária basszusszólóra és zenekarra, József Attila versére – mi rendeltük meg ebben az esztendőben. Ez ugyancsak hagyomány immár, minden esztendőben rendelünk egy új művet kortárs szerzőktől az ünnepi évfordulós hangversenyünkre. Ebben az évben pedig akadt egy másik, különleges nagykoncert is novemberben, épp egy héttel a szokásos hangversenyünk előtt. A Műpában muzsikáltunk, korunk egyik legkeresettebb mezzoszopránjával.

A The best of Elina Garanca címet viselő, áriákat, dalokat felvonultató hangversenyen a BFTZ volt a világhírű énekesnő kísérezzenekara. A fellépéseink többsége azonban rendhagyó helyszínekhez kötődik, olyanokhoz, ahová ritkán mennek a szimfonikus zenekarok. Ilyenek például a Martonvásáron rendezett pokróckoncertek, amelyekhez különleges miliőt teremt a kastélypark, s az estek tematikája mindig más és más. A Várkert Bazárban a Sugarloaf zenekarral, vagy Szulák Andreával is felléptünk már, idén is crossover programmal készülünk. Emellett Sárközi Lajossal is akad közös programunk, amelyben jazz és népzenei motívumok jelennek meg a klasszikus zenével karöltve. Egy évadban nálunk az öthet önálló, nagyobb esemény mellett három-négy, a nagyobb intézményekkel kooperációban megszülető program szerepel, így rendezünk évente átlagosan 10 nagyzenekari koncertet.

■ Az utóbbi években fontos szerepe van a kamarazenének is az együttes életében, temérdek ilyen fellépésen játszanak a tagjaik.

– A kamarakonzertjeinknek az Óbudai Társaskör, Martonvásár, a Nemzeti Galéria is otthont ad, de már Komáromban is rendezünk ilyen programokat. Havi szinten négy helyszínen lépünk pódiumra. A tagjaink saját ötletei alapján megvalósuló koncerteknek is teret adunk, ami még további húsz hangversenyt jelent egy évadban. A szakmai fejlődésnek fontos eleme a kamarazenélés, arról nem is beszélve, hogy milyen minőségi repertoár épül így, ráadásul a közös utazások, fellépések során mély emberi kapcsolatok szövődnek. Ezt a zenekart tényleg a közös akarat, az együtt játék élvezete, öröme mozgatja.

■ Hogyan fér bele mindez a muzsikuskok életébe az operai feladataik mellett?

– Természetesen mi alkalmazkodunk a dalszínházi próbarendhez. A kamarazenei fellépések a legegyszerűbbek, hiszen mindig lehet néhány olyan muzsikust találni, aki szívesen játszik, s nincs épp zenekari szolgálata. A nagyobb produkciókat hétértékesnek ütemezzük, amikor a dalszínházban szünnap van. Nem az a célom, hogy még több és több koncertet szervezzek, hanem az, hogy a tagjaink számára olyan fellépési lehetőségeket biztosítsak, amelyekben örömeiket lelik. A rendhagyó programokkal fiatalítani is szeretnénk, mert azt látjuk, hogy nálunk is csökkenőben van a fizetőképesség kereslet. Nem tudtuk oly mértékben növelni a közönség számát, ahogy szeretnénk volna, de próbálkozunk továbbra is. Van például egyórás múzeumlátogatással egybekötött kamarakonzertünk is. A zene és képzőművészet kapcsolata rendkívül sokrétű, előadássorozatunkban ezt mutatjuk meg minél több oldalról, dr. Bellák Gábor művészettörténész segítségével. Erre az évre is jut még ilyen fellépés, A karácsonyi remény képei és hangjai című előadásunk december 12-én lesz a Magyar Nemzeti Galériában. Másik kedves helyszínünkön, az Óbudai Társaskörben pedig Karácsonyi koncertóra várjuk az érdeklőket december 16-án.

■ Megrendezik a szokásos karácsonyi senior találkozót is a BFTZ nyugalmazott és aktív tagjainak?

– Kellenek a találkozási pontok az egykori és jelenlegi muzsikuskoknak, erre idén decemberben is sort kerítünk. A nyugdíjas tagok megbecsülése alapelvünk, hiszen mi egy önszerveződő zenekar vagyunk, és a tagjainknak érezniük kell azt az ívet, amit 171 éve bejártunk. A még köztünk lévő elődeink tisztelete, a róluk való gondoskodás mutatja meg, hogy fontosnak tartjuk a történetünket. Ez erőt ad, erre lehet építeni. Ennek a szellemiségnek fontos eleme a Senior gála, amelyet októberben ismét megrendeztünk a Nemzeti Múzeumban, ahol egyébként 1853-ban az első hangversenyünket adtuk. A koncerten idén Kertesi Ingrid énekelt, Vajda Gergely vezényelt. Mindig telt ház előtt zajlik ez a hangverseny, és nemcsak az esti gála, hanem még a főpróba is. A Senior gála a szívről szól, ez az egyik legkedvesebb projektünk. Nem szabad elengedni a nyugdíjas muzsikuskok kezét. Az összes koncertünkre díjmentesen várjuk őket, s van egy kollégám, akinek az a feladta, hogy velük törődjön, bátran hívhatják számos ügyben. Ez a munkánk legszebb része, a lelkekkel való foglalkozás. Magának a társulatnak is fontos mindez, hiszen így a mostani tagok is láthatják, számíthatnak a zenekar támogatására. Minden zenekarnak azt üzenem, hogy figyeljen a saját idősebb kollégáira sokkal jobban. Olyan szintű energiát, lelkesedést, szeretetet visznek minden fellépésükbe, amit az ember ritkán érez más hangversenyen.

■ Közben pedig még ifjúsági koncertekkel is bejárják az országot.

– Nagyon lényeges a fiatalok megnyerése műfajunknak. Épp ezért nagyon magas színvonalú produkciókat kell életre hívni. Egy ilyen előadáshoz ugyanis nem elegendő, ha csak odamegyünk, s játszunk valami kis Mozartot... Az új, fiataloknak szóló programban az elektronikus zenére fókuszálunk természetesen klasszikus zenével fűszerezve. Arra kérjük a diákokat, hogy ne csak játsszanak a számítógéppel, hanem alkossanak is vele, írjanak zenét. Az előadás üzenete, hogy fejlesszék a kreativitásukat. Ez az új produkciónk is több hónapnyi munkával született, de másként nem lehet megragadni közel 100 kamasz figyelmét. Az előadásunk alatt néma csendben ülnek, mert az ő világukból hozunk egy új dimenziót, ami megérinti, beszippantja őket. Jó látni, hogy van értelme egy ilyen projektnek, és mindez a fellépő muzsikuskaink számára is fontos, hiszen látják a gyerekek arcán, hogy a zenéjük milyen hatással bír. Ritkán tapasztalják meg ilyen közletről, élőben ezzel a generációval ezt az élményt. Ráadásul az iskolák is szeretettel várják őket, tisztelettel bánnak velük, sok helyen sütemény, kávé fogadja az érkező muzsikuskokat.

■ Akkor a szűkebb büdzsé ellenére nincs sok változás az együttes életében?

– Amióta élvezem a tagság bizalmát, évről-évre gyarapítom a Társaság tőkéjét, hogy szűkebb esztendőkből is tovább tudjunk majd működni. Mindenre igyekszünk felkészülni, mert szeretnénk megélni a következő, 180. kerek évfordulót is a Budapesti Filharmónia Társaság Zenekarával. Ha már a tagság ilyen hittel és örömmel dolgozik, akkor az anyagi akadályokat el kell tudnunk hárítani! ■

„Már az, hogy bekerülhettünk ebbe a szervezetbe, a falak elbontása”

Fekete-Kovács Kornél
két évtizedről és Bartók
megváltoztathatatlan
hangjegyeiről

Fotó: Stépán Virág

Új taggal gazdagodott idén a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, a Modern Art Orkestrával. Az együttes vezetője, Fekete-Kovács Kornél azt meséli, nagy öröm volt számukra, hogy bár akadtak ellenérvek is a felvételük kapcsán — társulatuk ugyanis igazán egyik rendszerbe sem illik —, végül a vezetőség úgy döntött, van helyük az MSZSZS-ben. Mindez, úgy véli, azt is jelzi, hogy kezdenek oldódni a műfaji határokkal kapcsolatos sztereotípiák.

✍ Réfi Zsuzsanna

┃ *Miért tartották lényegesnek, hogy a Szövetség tagjaivá váljanak?*

– A Modern Art Orkestránál létezik egy művészeti tanács, amelynek tagjai segítik a munkánkat, állandó tanácsadónk Gőz László. Nemcsak az köt vele össze minket, hogy a BMC rezidens zenekara vagyunk, hanem az is, hogy nagyon régóta, konzis korom óta ismerem és sok tekintetben nagyon hasonlóan gondolkodunk. Gőz László egy beszélgetés során vetette fel, milyen jó volna, ha a MAO is tartozna valahová. Ez pedig azért sem olyan egyszerű, hiszen a társulatunk ars poeticája alapján tökéletesen egyik rendszerbe sem illeszkedünk. Mi nem vagyunk szimfonikus zenekar, de nem vagyunk kamarazenekar sem, ahogy jazz big bandnek sem lehet minket nevezni, hiszen annál sokkal szélesebb a repertoárunk. Kerestük hát, hogy egyáltalán hová tartozhatnánk, s Laci javasolta, hogy legyünk a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének a tagja, s ez az ötlet volt számunkra a legvonzóbb. Beadtuk hát a felvételi kérelmet, s bár nyilván voltak ellenérvek is, hiszen mi tényleg kicsit „furcsa szerzetek” vagyunk, a vezetőség úgy döntött, van köztük helyünk, s Lendvai Györgynek, a Szövetség elnökének elmondása alapján örömmel fogadtak minket. Örültünk a felvételnek, annak is, hogy ez is jelzi, ma már el kell engedni a műfaji határokkal kapcsolatos sztereotípiákat.

┃ *Talán 2024-ben már kezdünk túllépni ezen...*

– Ma is találkozom olyan szemlélettel, ami diszkriminál, úgy vélem azonban, hogy az európai jazznek az az egyetlen esélye, ha integrálni tudja a saját tradícióját, a saját zenei kincsét. Itt vagyok magyar muzsikusként, iskoláim során a leggyakrabban Kodálllyal, Bartókkal találkoztam és nem Louis Armstronggal. Magam döntöttem el, hogy merre, milyen úton akarok elindulni. Az a fajta önismétlő rendszer, ami a közönség kiszolgálásával jön létre, ami szerint a szimfonikus zenekaroknak Haydnt, Mozartot kell játszaniuk, sztereotíp elvárásokat eredményez. De azt gondolom, hogy ma már a szimfonikus zenekaroknak is nyitniuk kell, s ez nem feltétlenül a klasszikus zenei repertoár további darabjainak a beemelését jelenti a programjukba. Bár nem gondolom magam első fecskének, megmondóembernek sem, ha egy szimfonikus zenekar úgy dönt, hogy szívesen rendezne olyan koncertet, amellyel tágitja a műfaji határait, szívesen adok tanácsot a téren, hogy milyen művet érdemes műsorra tűzni, kivel érdemes kollaborálni. Magam is úgy látom, már az, hogy bekerülhettünk ebbe a szervezetbe, ez is a falak elbontása.

┃ *Ha csak a Modern Art Orchestra muzsikusait nézzük, akkor sem lógnak ki a sorból, hiszen több tagjuk szimfonikus zenekarokban is játszik.*

– Van három tagunk a Rádiózenekarból, három – azaz csak két és fél, hiszen egy félállású kollégáról is szó van –

a MÁV Szimfonikusoktól, ketten pedig az Operettszínház együttesében játszanak.

‖ *Arról nem is beszélve, hogy Bartók művei is rendszeresen megjelennek a MAO koncertjein.*

– Számomra nagyon fontos Bartók, Kodály, Ligeti, Liszt, s most decemberben egy Eötvös Péter-koncertet is adunk, olyan művét bemutatva, amelyet nekünk dedikált. Legutóbb például Brüsszelben volt nagy sikerünk, amikor a Via Crucis című Liszt-darabot adtuk elő. A 2022-es Liszt-Ünnep felkérésére született ennek a kompozíciónak az adaptációja, zeneileg némileg kibővítettük, a ma gondolkodó művészenek az aspektusából. De sosem nyúlunk hozzá ezekhez a darabokhoz, a koncertjeinken mindig ugyanazok a hangok, motívumok, akkordok hangzanak fel, amelyeket a szerző papírra vetett. Egyetlen dolog változik, például az, hogy Bartók zongorára írt kompozíciójából zenekari átírat lesz, de minden hang megegyezik, mert nem gondolom, hogy jogom van a megváltoztatásához. Kodály Este című műve esetében is elhangzik az eredeti kompozíció, majd következik a Prelude to the night című darabom, amelyet úgy komponáltam, hogy elővettem magam is Gyulai Pál versét, s mindazt beleírtam, ami a költeményről és Kodályról az eszembe jutott. A tradíciót tisztelni kell, közben átszűrni azon a szűrőn, amik mi magunk vagyunk. Fontos, hogy a közönség is érezze, az új zenei anyagnak is megvan a kapcsolata a szerzővel. Bartók műveit hatéves korom óta hallgatom, s ennek kapcsán is temérdek zenei gondolat manifesztálódik bennem, mint zeneszerzőben. A következő esztendőben például Erkel-programot is tervezünk. Azt tapasztaljuk, ezekkel a művekkel is jelentős publikumot lehet megszólítani, bár közönséget generálni, megtartani és hiteles produkciókat színpadra állítani, ez a két dolog a mai világban nem jár kéz a kézben... Az interneten, a szociális médiában bárki bármit publikálhat végzettség, tudás nélkül, s elhiszik az emberek...

‖ *Az internet a koncertek iránti elvárásokra is hat.*

– A közönség sokszor úgy ül be egy hangversenyre, hogy azt várja, nyugózzék le az első néhány percben, szórakoztassák, s akkor jön el legközelebb is, ha ez sikerül... Fel sem merül benne, hogy érdemes a hangversenyre felkészülve, mentálisan odafordulva érkezni, mert van, amit enélkül nem igazán lehet megérteni... Nekünk is változni kell, hogy így is közvetíteni tudjuk mindazt, amit értékesnek ítélnék.

‖ *Jövőre lesz húszéves a Modern Art Orchestra. Hogyan tekint vissza erre a két évtizedre?*

– Mi már a társulásunk legelején lefektettünk egyfajta ars poeticát, amelynek a lényege a kortárs jazz és a klasszikus zene eljuttatása a közönséghez, a határok feszegetésével. Az első évek arról szóltak, hogy kialakítsunk egy olyan zenei arculatot, ami már a hangokban, megszólalásokban is megjelenik, s ezt rövid idő alatt sikerült is elérnünk. Ez a hangzás jellemzi ma is az együttest, miközben mindaz, amit az eltelt két évtizedben tanultunk, de a leküzdendő akadályok is, a maguk komplexitásában beépültek. Mára magasabban kvalifikáltabb társulattá váltunk. Az első években azokat a szerzőket tűztük műsorra, akik emblema-

tikusan formálták a hangszerünket, az együttest. Velük, az ő felvételeikből készítettünk lemezeket a következő korszakban, ekkor született a Bartók-albumunk, a Plays Bartók. Az eredeti zongoradarabokat a MAO műhely szerzői adaptálták a nagyzenekarra, megőrizve a zenei formákat és témákat. Nagyon fontosnak tartottam, hogy arculatváltás történjen, ne csak belül éljük meg, hogy ezek az óriások körülvesznek minket az életművükkel, hanem próbáljuk meg ezt nyilvánvalóvá tenni a világ számára, felhasználva azt, ami a mi társulatunk különlegessége. Tegyük azok számára is elérhetővé, akik nem jártasak a magyar zenei tradícióban. Ezek az albumok nagy nyilvánosságot kaptak, tetszést arattak, s eljutottak a nem feltétlenül klasszikus zenei orientált hallgatókhoz is. A harmadik korszakot pedig most éljük, magyar szerzőóriásokkal foglalkozunk, ez is hatalmas tanulási folyamat, ráadásul hitelességet ad annak, amit csinálunk. Egy montreaux-i jazz fesztiválra mainstream jazzt játszó zenekarnak amerikai együttest fognak hívni, de ha valódi autentikus forrásból építkező együttest szeretnénk, magyar zenét játszó társulatot, akkor mi vagyunk az egyedüliek ebben a műfajban.

‖ *Mennyire volt nehéz a repertoár építés egy ilyen különleges zenekar számára?*

– Nagyon könnyű volt, mert csupa olyan emberrel veszem körbe magam, akik úgy gondolkodnak, ahogy én, s ha reggel meghallanak valamit, akkor abból estére már megszületik a darab. Ebben a kreatív csapatban nem kizárólag jazzmuzikusok vannak, hanem klasszikus zeneszerzők is. Horváth Balázs rendszeresen komponált számunkra, s Eötvös Péter is felismerte, ha alkalomadtán olyan ötlete támad, akkor számíthat a zenekarunkra. Most is hónapról hónapra érkeznek a számunkra írt darabok, így volt ez a kezdetekkor is. A szerzők ismerték azt a koncepciót, ami már a korábbi években is a sajátom volt. Vajda Gergely is örömmel csatlakozott ehhez a gondolatisághoz, a jazz terén is sokan vannak, akikkel együtt dolgozunk. Úgy vélem, a műfaji kategóriák nem a kreatív embereknek szólnak. Minél kevesebb a korlát, annál jobban ki lehet bontakozni. Hiszen a saját döntésem vagy éppen aktuális állapotom határozza meg, hogy abból a tudáshalmazból, abból a zenei tapasztalásrendszerből, ami az elmúlt ötvenvalahány évben belém ivódott, éppen milyen irányba indulok el alkotóként.

‖ *Láttam, rendszeresen fellépnek az Opus Jazz Clubban, külföldön is gyakorta turnéznak. Sokat muzsikálnak.*

– Nálunk sosem voltak státuszban a muzsikások, ami egyrészt hátrány, mert nem lehet olyan markáns elvárásokat megfogalmazni, másrészt viszont így nem is érzik azt a tagjaink, hogy „a futószalag mellett” robotolnak. Ha bejönnek a próbára, azt az érzést kapják vissza, ami miatt annak idején a zenészi hivatást választották. A fellépésekre pedig szükség is van, hogy működtetni tudjuk az együttest, hiszen sosem voltunk különösebben jó anyagi helyzetben. Ha kevesebb a pénzünk, akkor a koncert is kevesebb... Viszont nem kell kompromisszumot kötni, azokat a meghívásokat fogadjuk el, amelyek magát a zenekart és az arculatát is formálják!

„Mindig meg tudjuk mondani magunkról és másokról, hogy ki mennyit ér?”

Dr. Gyimesi László jogdíjakról, tízmilliárdos elvonásról és egy szövetség sorsáról

Bár sajnálatos módon a komolyzenei előadó-művészeti jogdíjak igen csekély, szinte mérhetetlen összegek, a szimfonikus zenekaroknak járó pénz pontosan érkezik, s az EJI közvetítésével el is jut a társulatokhoz. Az együttesek tagjai emellett az Előadóművészi Jogvédő Iroda összes szakmai és szociális támogatására számíthatnak, hiszen a kezdetektől úgy alakította ki a szervezetet az EJI Egyesületének elnöke, dr. Gyimesi László, hogy minden tag ugyanannyit ér. A jogíjak mellett a legkiválóbb társulatok összetételéről, a zenekarokat érintő jelentős elvonásról, valamint arról is beszélgettünk az EJI Egyesületének elnökével, miként lehetetlenítette el magát egy egykor a tagjai érdekét oly sikeresen képviselő szövetség.

Réfi Zsuzsanna

! Egyre nő a streaming szerepe a zenehallgatásban, s az EJI harcainak is köszönhetően a szolgáltatók most már fizetik az előadó-művészeknek járó összegeket. Mit tudnak elmondani a szimfonikus zenekarokhoz érkező jogdíjakról?

– Muszáj némileg visszatekintnünk ahhoz, hogy érthetőbbé váljon a jelen. Az egyéni, önálló gondolat megfogalmazása, megjelenítése, az, hogy a zeneszerző megírja a műveit, az évszázadok során önálló tulajdonná vált, hasonlóan a feltalálói vagy szabadalmi joghoz. A modern technika fejlődésének köszönhetően jelent meg a szerzők mellett az előadóművészek joga, hiszen az előadásuk – valamilyen technikával – sokszorosíthatóvá vált, és így már eladható is lett. A szerzői jog egyéniséget, eredetiséget vár el az alkotótól, az előadó-művészeknél csak az a fontos, hogy az előadásukat valamilyen technikával rögzítették-e vagy sem. Ma pedig már nem lényeges a fizikai példány sem, hiszen szinte minden megtalálható az interneten.

Az előadói jogok sajátja, hogy szinte kizárólag az üzleti típusú zeneiparnak nevezett körön belül helyezkedik el. A rögzített felvétel árucikké vált, és az értékesítéshez fűződő kérdések között nem szerepel az érték, a minőség kérdése, az első számú szempont az, hogy mennyire, mekkora számban adható el.

Ha ezt komolyan vesszük, akkor azt kell mondanom, kész csoda, hogy van ma még egyáltalán komolyzenei felvételt készítő gyártó, sokszorosító, áruló cég. Az egész világ repertoárján több száz millió felvétel szerepel, ezek között a komolyzeneiek száma elenyésző... A jogdíjak terén az összeg is nullához közeli. Ha nem lenne itthon

a Bartók Rádió, akkor ez a szám még kisebb volna. Ha a felhasználók, a közönség oldaláról nézzük, akkor a nagy zenei masszában ezek csupán szinte észrevehetetlenül apró pöttyök. Egy-két olyan magyar szimfonikus zenekar van csak, amelynek olyan jogdíja keletkezik, amit már számként érdemes kimondani.

! Mennyi a legtöbb, amit az EJI a hozzá befolyó jogdíjösszegeből kifizet a hazai társulatoknak?

– A csúcson néhány százezer forint egy évben, a többiekénél ez az összeg a tízezer forintot sem igazán éri el. Nem lehet egyébként panaszkodni a különböző zenemegosztókra, hiszen a pénz sokfelől érkezik, de minden látható, a rendkívül bonyolult számítások is, s azok alapján nagyon pontosan fizetik a megfelelő összegeket. Sajnos, nincs mit csodálkoznunk a nagyságukon, hiszen, ha a magyarországi, élő koncertek látogatottságát összevetjük a klasszikus koncertek fizetónézői számával, akkor szintén hasonló arányokat látunk...

Az EJI-hez beérkező jogdíj nagyságrendileg majd hárommilliárd forint, s ennek az összegnek a töredéke éves szinten az, ami a szimfonikus zenekarokhoz kerül. Természetesen az Előadóművészi Jogvédő Irodán belüli szolidaritásnak megfelelően ez nem befolyásolja az általunk adott szakmai és szociális támogatásokat. A zenekarok tagjai teljesen egyenrangú félként vehetik mindezt igénybe.

Nincs különbségtétel, ezt így látjuk helyénvalónak az alapítástól kezdve. Hiszen mindig meg tudjuk mon-

dani magunkról és másokról, hogy ki mennyit ér? A hivatásos szimfonikus zenekarok olyan zenészeket foglalkoztatnak, akik ebből a hivatásból élnek, erre tették fel az életüket. Az EJI-ben nem teszünk különbséget egy cigányzenész vagy egy Kossuth-díjas komolyzenész között, ha szakmai vagy szociális segítségre van szüksége. Ugyanúgy a zene művelői, csak más-más helyre kerültek... Nincs olyan művészeti ág, de emberi tevékenység sem, ahol kizárólag kiválókából áll össze a csoport. Egy-egy csapat legnagyobb részét a közepesek és a jók teszik ki, kicsi az aránya a legkiválóbbnak, ahogy a leggyengébbeknek is. Ha ez az arány felborul, akkor értelmetlenné válik mindaz, amivel foglalkozunk. Számos kísérlet is megmutatta, hogy a legjobbakból összeállított csapat gyengébb, mint a közepeseké. Ennek is megvan az oka. Ha pedig létre jön egy szövetség – minden fenntartás nélkül – az azonos foglalkozásúak között, mint például a szimfonikus zenekari szövetség, ott is többféle társulat megtalálható.

■ *E téren is sok változást hozott az elmúlt időszak...*

– Harminc éve közös ügyek mentén született meg a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ), s legfontosabb feladatául a magyar szimfonikus zenekari élet szereplőinek a képviselétét és védelmét jelölte meg. Erre azért volt szükség, mert állandó veszély fenyegette ezeket a szereplőket, hiszen a mi régióinkban állami támogatás nélkül soha nem lesz üzletileg nyereséges egy ilyen társulat. Ahhoz, hogy minden nagyobb városban működhessenek ilyen együttesek, állami pénzre, közpénzre van szükség, mert sohasem fognak megállni a maguk lábán. De a mindenkori hatalmon lévő kormányzat rövid távú érdekei mentén – ha éppen nem adnak elegendő összeget a működéshez –, ezek a kiérlelt értékek, amelyet a zenekarok testesítenek meg, veszélybe kerülhetnek... Ezért is volt fontos a közös érdekek védelme. A zenekarokat megalakulásától kezdve eredményesen képviselte az MSZZSZ, jó eredménnyel kötött alkukat. Ehhez persze azt is fel kellett mérni, hogy minél jobban kilóg valaki ebből a sorból, annál inkább veszélyezteti a többiek létét. Az utóbbi néhány év azonban eljuttatta a szimfonikus zenekarokat egy teljesen képtelen, amorf állapotba, ennek több összetevője is akad. Ebben a pozitívum az, hogy soha nem látott állami támogatás ömlött a szimfonikus zenekari területre, ami úgy hatott, akár egy özönvíz a Szaharában és ez feltétlenül a kormányzat érdeme. Segített a növekedésben a kiszáradt részekben, de egyes területeken inkább olyannak tűnt, mint amikor egy várost önt el az óriási víztömeg... A magyarországi szimfonikus zenekaroknál ez a 'pénz-ár' ilyen kettős hatású volt, bár inni adott a szomjazóknak, másokat szinte elnyelt.

Akik pedig már korábban a hegycsúcsra költöztek, megkapták azt a soha nem látott kompenzációs mértéket, amellyel messze maguk mögött hagyhatták a többieket.

Hogy miért épp ők és miért épp annyit kaptak, amennyit, ezt soha senki nem magyarázta el. Az ugyanis nem magyarázat, ha valaki elmondja magáról, hogy ő megérdemli, mert olyan kiváló. Ez ugyanis azt jelenti, hogy a másik nem érdemli meg... Jó volna megtudni ennek az elosztásnak az okait, hiszen az intézkedés felborított minden addig létező egyensúlyt. Ma pedig már ott tartunk, hogy maga a szövetség elkezdte saját magát élve boncolni, és ennek a hozadéka nem rosszabb, mint az árvízé...

Így elvesztette azt a pozícióját a terület, amit korábban kivívott. Azonban azok, akik a korábbi értékes szövetekezést tönkretették, a saját lehetőségeiket is korlátozták. Hiszen néhány héttel ezelőtt döntött a kormány éppen úgy, hogy az ez évre esedékes, közel 10 milliárd forintot nem kapja meg a szimfonikus zenekari terület. A 120 kormányzati elvonás között ez is ott szerepelt egy sorban. Mindennek a következményei még nem ismertek. Azt sem látni, miért épp ekkora az elvont összeg.

■ *Kik a fő kárvallottjai?*

– Az biztos, hogy a leggyengébb pozícióban lévőknek, az önkormányzati zenekaroknak okozza a legnagyobb gondot, ahol már nincs újabb forrás, hiszen az önkormányzatok is ki vannak éhezve. Néhány évvel ezelőtt a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete megmentette a Duna Szimfonikus Zenekart, de ez az elvonás őket is jócskán érinti. S hiába tesz meg az együttes mindent a saját túléléseért, a támogatás majd felét maguk teremtik elő, ez azonban nem elég... Botcsinálta tulajdonosként, zenekarmentőként mi is belekerültünk ebbe a nem kívánt, negatív spirálba. A szövetség jelenlegi helyzetében pedig szegény és még szegényebb zenekarok szövetekeznek, a szövetségből kilépett zenekarok a jól bevált kijárási módszerekkel – egyben elvonva a forrásokat a többi együttestől – biztosítják a jelenüket. Megszületése óta kísértem figyelemmel a szövetség működését, a jelenlegi szimfonikus zenekari területen kialakított helyzetről csak azt tudom mondani: szégyenteljes. Miközben a zenekari összetartás messze kimagaslott a többi művészeti ág közül, és most saját magát tette tönkre, hozzátevé azt, hogy ez a legkevésbé a mindenkori szövetségi vezetés miatt történt. A pályám befejezéséhez közeledve ez is egy újabb, szomorú történet...

30 éve írtuk

ZENEKAR 1994/2

Dr Gyimesi László levele az önkormányzati zenekarok céltámogatásának emeléséért

Szakszervezetünk, mint a zene- és táncművészeti terület egyetlen reprezentatív szakszervezete, több éve tett különböző kezdeményezéseket és javaslatokat az önkormányzati fenntartású hivatásos szimfonikus zenekarok és énekkarok működésének finanszírozása tárgyában. Sajnálatos módon a költségvetés kérétei között nem sikerült kialakítani és így megjeleníteni valamilyen normatív típusú támogatási rendszert (pl.: színházi finanszírozási rendszer), így az elmúlt esztendőben az egyetlen – ugyanakkor igen nagy jelentőségű és hatású – költségvetési támogatási forma az először az 1992. évi költségvetésben megjelent az intézmények működési feltételeinek javítását elősegítő, összesen 80 millió forint, amelynek elosztását pályázati úton az MKM bonyolította.

Tekintettel arra, hogy az 1995. évi költségvetés kérétei között nincs esély ezeknek az intézményeknek a normatív finanszírozására, kezdeményezzük, hogy a fenti 80 milliós összeget az alábbi indokok alapján megemelni szíveskedjenek.

1./ Az elmúlt három esztendő inflációja, továbbá a forint leértékelések és egyéb elháríthatatlan külső tényezők hatására, továbbá a hangszerek, hangszertartozékok többszáz százalékos, a hangversenyrendezéssel kapcsolatos szolgáltatások (terembérleti díjak, reklám-propaganda költségek stb.) és minden egyéb, a működési feltételeket javító eszközök árainak jelentős mértékű emelkedése vásárló- és felhasználhatósági értékében nagyságrendekkel amortizálta a három esztendeje változatlan összeget.

...

3./ A központi költségvetésből finanszírozott hivatásos zenekarok (Állami Hangversenyzenekar, Magyar Állami Operaház Zenekara, Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara) a jelzett időszakban jelentős külön béremelésekben részesültek. Ennek következtében a vidéki, önkormányzati fenntartású intézmények és az úgynevezett fővárosi nagyzenekarok átlag bérkülönbözete meghaladja a 100 %-ot is. Ennek a feszültségnek az oldására a fenntartó önkormányzatok a központi költségvetés támogatása nélkül nem képesek.

...

Ezt az álláspontunkat és kérésünket messzemenően támogatja a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége is.

20 éve írtuk

ZENEKAR 2004/1

Pannon Filharmonikusok – Pécs**Uniós várakozások – régiós távlatok – megkérdőjelezhetetlen minőség – elvárások és juttatások**

Pécs városa 2010-re megpályázta az Európa Kulturális Fővárosa rangot. Az odavezető út egyik fontos tényezőjeként számolnak azzal a Pécsi Szimfonikus Zenekarral, amely 2004. január 1-től mint Pannon Filharmonikusok – Pécs néven működik. A nagy eseményt ünnepi közgyűléssel, sajtótájékoztatóval és gálahangversennyel köszöntötte az együttes, amely – még Pécsi Szimfonikus Zenekarként – ezen a napon ünnepelte megalakulásának huszadik évfordulóját is. A közgyűlés és a sajtótájékoztató emelvényen elhelyezett asztalánál Hamar Zsolt jelenlegi vezető karmester, Horváth Zsolt zenekarigazgató és dr. Kuncz Márta alpolgármesterasszony mellett ültek a szólamvezetők is. Az összejövetel alapvető gondolata az volt, hogy az újdonságok mellett az elmúlt két évtized eredményeiről, az elődök példaértékű zenekarépítő tevékenységéről megemlékezzenek és a mai vezetők hitet tegyenek amellett, hogy az utóbbi hetek-hónapok nagyszabású, szükséges újításai ellenére sok értéket, jó hagyományokat kell megőrizni a nemrég elhunyt Szkladányi Péter igazgató nevével fémjelzett előző husz esztendőből. Ennek értelmében egy szál rózsával köszöntötték azt a 36 ma is aktív muzsikust, akik 1984. január 1-jén már a társulat tagjai voltak. Az ünnepi emelvényen kapott helyet az azóta funkcióban lévő valamennyi zeneigazgató, kivéve természetesen a fiatalon elhunyt, köztisztvisletben álló Breitner Tamást, akinek emlékét példamutatónak ápolja a pécsi együttes.

Horváth Zsolt: „...Ismét tehát a közönséggel való közvetlen kapcsolatteremtés szükségességéhez érkeztünk. Ennek érdekében már elkezdjük saját szervezésünkben is mobilizálni a Pannon Filharmonikusokat és januártól bérleti hangversenysorozatot indítunk Budapesten, az Olasz Intézetben. Kilépünk a sok évtizedes kényelemből, ahol egy vidéki zenekarnak egyáltalán nem volt konkurenciája, versenytársakat keresünk és ezzel folyamatos szakmai megújulásra kényszerítjük magunkat.

... Ezekben az új, általunk felfedezett piacokon mi magunk adjuk el portékánkat, azaz a muzsikát. Ez jó megoldás abból a szempontból is, hogy közvetlenül találkozzhatunk közönségünkkel. Ezt látom a jövő útjának, nem pedig azt, hogy mi azzal tárgyalunk, aki „közvetít”, a közönség is ezzel az intézménnyel áll üzleti kapcsolatban. Több fővárosi együttes már évek óta maga szervezi hangversenyeit, értékesíti a jegyeket. Igaz, így közvetlenebbül válhatnak egymás konkurenciájává, de ebből is a közönségnek lehet haszna.”

ZENEKAR 2004/2

LEVÉLVÁLTÁS

Dr Schneider Márta a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyettes államtitkára levélben fordult Szövetségünkhöz, amelyben tájékoztatott bennünket arról, hogy a NKÖM Tervbe vette a hivatásos zenei együttesek hároméves konszolidációját. Egyben felkérte szervezetünket, hogy dolgozzon ki egy tervezetet, amely az említett témakörben tartalmazza valamennyi hivatásos zenekar konszolidációjára vonatkozó javaslatainkat.

„Tisztelt Államtitkár Asszony!

A zenekarok finanszírozásában mára kialakult helyzet, mint azt már több ízben jeleztük is, (pl.: legutóbb Görgey Gábor volt miniszter úrnak is!) súlyos problémákat hordoz magában. Elsősorban Budapesten, de nem problémamentes a vidéki és budapesti zenekarok viszonylata sem. ... az alapvető gond, az egységes és objektív finanszírozási elv hiánya tovább növelte az együttesek közötti (anyagi) feszültséget, rombolva ezzel a magyar zenei közélet nyugalmát és színvonalát!

...

Meggyőződésünk, hogy a fenti támogatási elvek alkalmazása során, megszüntethető lenne az a magyar sajátosság is, hogy a verbálisan, vagy az írott sajtó útján terjesztett, egyes együttesekre vonatkozó minőségi mutatók, az ebből fakadó támogatások nagysága, és a tényleges teljesítmény (beleértve a színvonalat és a nemzetközi elismertséget) egymástól rendkívüli távolságban helyezkednek el.

Tisztelettel: Popa Péter

ZENEKAR 2004/3

Régi-új vezetőség a Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének élén

...A legfontosabb tennivalók között a művész törvény mielőbbi hatályba lépésének elérése szerepel, de szükség van a zenekari és énekkari finanszírozás újragondolására, a normativitás elvének alkalmazását vizsgáló ún. konszolidáció lépéseit kialakító egyeztetés vizsgálatára is.

„A küldöttértekezlet üdvözlí, és messzemenően támogatja a normatív támogatás elveit is magába foglaló zenekari, énekkari támogatási rendszer kialakítására irányuló kezdeményezést.”

Több éves tervezhetőség, újfajta támogatási rendszer a cél

Fenyő Gábor lett a Magyar Hangversenyrendező Egyesületének elnöke

A Magyar Hangversenyrendező Egyesülete 1996 márciusában alakult azzal a céllal, hogy mind az előadók, mind a közönség érdekében tovább javítsa a hangversenyrendezés feltételeit. „A szervezet mindenekelőtt annak érdekében kíván tevékenykedni, hogy a hangversenyrendezést illető, magas szintű döntések kizárólag szakmai megfontolások, szempontok alapján születessenek. Emellett javasoljuk a hangversenyrendezés támogatási rendszerének átalakítását, hogy

az állami támogatás ne intézményhez, hanem feladathoz kötődjön, s elosztására pályázati úton kerüljön sor. Nagyon fontosnak tartjuk azt is, hogy a hangversenyek tervezése több évre előre történhessen, s ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a pályázati úton elnyert támogatások legalább három évvel korábban ismertté váljanak” – olvasható a szervezet állásfoglalásában.

ZENEKAR 2004/4

A megtisztulás stációi

„Hosszasan húzódó történések után mondtam le főzenigazgatói, vezető karmesteri pozíciómról. A problémák gyökerét abban az időszakban kell keresni, amikor kormányzati szinten rendezték az akkor még magyar Állami Hangversenyzenekar, a rendezés után Nemzeti Filharmonikusok sorsát. Addig ugyanis ezt a két együttest azonos kategóriában tartották számon – úgy szakmailag, mint anyagilag. Egyszer csak azonban a kettő közül az egyik az addigi fizetés többszörösét kapta, és egyéb kiváltságokban is részesült, a másik ezzel szemben változatlan fizetésért dolgozott, és így nagyon méltánytalan helyzetbe került. Miközben sikert sikerre halmozott és kimagasló eredményeket tudott felmutatni a Rádiózenekar, egyszerűen hátrányos helyzetűnek kezdték érezni magukat a muzsikuskok, mert más budapesti szimfonikus zenekarok anyagi helyzete rendeződött, ami az ittenit nagyságrendekkel meghaladó fizetéseket eredményezett.” (Vásáry Tamás)

ZENEKAR 2004/5

A zenekari konszolidáció történetének legújabb fejezetei

...A támogatások jelenlegi elosztásával sem elégedett mindenki, éppen ezért a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete javaslatokat tett a zenekarok konszolidációjának főbb elveiről. Bár most még nem tudni, hogy a 2005-ös költségvetésben mekkora összeg jut erre a területre, az már elég valószínűnek látszik, hogy a finanszírozási rendszer átalakulóban van.

Magi István, a NKÖM főosztályvezetője:

„A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma három éves távlatban szeretné átalakítani a zenekari finanszírozást. A fő célunk az, hogy a rendszer átláthatóbbá, világosabbá és pontosabbá váljon. ...

... Fontos lenne az is, hogy ne kelljen a különböző jogi státusz alapján választani a zenekarok között, ne kényszerüljenek együttesek arra, hogy látszólagos önkormányzati megállapodásokat kössenek. Ezért szeretnénk kialakítani egy olyan helyzetet, hogy a BM keret támogatottjai közé, a valóban önkormányzati fenntartású, illetve csak az önkormányzatok által támogatott zenekarok kerülhessenek.”

Mit és hogyan lehet(ne) rendbe hozni?

A Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete - együttműködve a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével - kétnapos tanácskozássra, szakmai konzultációra és továbbképzésre hívta össze november

végén az intézményvezetőket, valamint a szakszervezeti tisztségviselőket a zamárdi Művész-üdüdőbe.

A zenekari konszolidáció kapcsán először Popa Péter, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke foglalta össze az elmúlt, több mint egy évtized eseményeit. Kiindulópontnak a konszolidáció szó szerinti magyar jelentését: a „megszilárdítás”-t, „rendbe hozás”-t tekintette, s előadásában azt fejtegette, hogy a zenekari konszolidáció mennyiben nem teljesítette a nevében rejlő ígéretet, és ugyanakkor mennyire kavarta fel a zenekari társadalmon belüli érzelmeket. Történeti felsorolásban kitért az MSZSZ szerepére is, hiszen a szervezet már több mint egy évtizedes múltra tekinthet vissza, és megszületését követően azonnal megtett mindent azért, hogy a tárca és a szakma között létrejöjjön a párbeszéd. Mint mondta, ennek ellenére éveken keresztül hiába harcoltak azért, hogy a minisztérium egységes szempontrendszer alapján alakítsa ki finanszírozási rendszerét.

Dr. Gyimesi László, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtitkára kifejtette, mennyire fontos, hogy egy ekkora összeget átlátható rendszer alapján osszanak szét, hiszen eddig a normativitást az ajánló telefonok, levelek száma határozta meg, és a kijárással alapon működő támogatást senki sem szereti. Ráadásul a kulturális területen idén egyre csökkentek a források, a Draskovics-csomag még a BM-keretet is fenyegette...

... A főtitkár azt is említette, hogy a következő évben már nem tájékoztató, hanem rendelet szabályozza a BM-keret elosztását, s ebben már ismét egy kuratórium véleményezhet, miközben a most kialakított kritériumrendszer is komoly szerephez juthat. ...

10 éve írtuk

ZENEKAR 2014/2

Nyolc félév, nyolcvan mű – zenekari vonóképzés Szegeden

Beszélgetés Szecsődi Ferencsel

... Már akkor felvetődött bennünk a kérdés: miért nincsen Magyarországon zenekari muzsikusképzés? Miért kizárólag majdani szólistákat oktatnak a különféle főiskolák hangszeres főtanszakain? Akkor álltam elő a gondolattal: ha már itt dolgozik nálunk a Zeneművészeti Karon egy olyan nagyszerű szakember, mint Kosztándi, mi volna, ha bevezetnénk egy Szimfonikus zenekari alaprepertoár elnevezésű programot, amelyet a hallgatók szabadon választott tantárgyként vehetnének fel? Egyeztettünk Gyüdi Sándorral, a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatójával. Ők ketten Kosztándi Istvánnal kidolgoztak egy négy éven, nyolc féléven át tartó programot, amelynek lényege, hogy a hallgatók félévente körülbelül tíz művet tanulnak meg, és így négy év alatt nyolcvan kompozícióval kerülnek bensőséges viszonyba. Másutt ez úgy zajlik, hogy kiválasztják a szólamok egy-egy nehéz állását, és azokat gyakoroltatják be a növendékekkel. Nálunk

más terv valósult meg: a repertoárismeretet heti két órában sajátítva el, a teljes műveket tanulják meg a hallgatók. Ismét csak másutt mindez „tömbösítve” történik. Az a módszer legfeljebb arra jó, hogy a növendékek hirtelen megtanuljanak öt-hat művet, de ugyanolyan gyorsan el is felejték valamennyit. Nálunk e helyett a folyamatos, szisztematikus képzésre helyezzük a súlyt. Kosztándi István vezetésével szó esik a helyes tempókról, frazeálásról, akcentusokról, intonációs problémákról, a megfelelő vonásnemekről – és persze külön figyelmet fordítanak a különleges nehézségű szakaszokra is. Mire a növendékeink elvégzik a négyéves programot, már akkora repertoárral rendelkeznek, hogy bekerülve egy szimfonikus zenekarba, felkészülten láthatnak a feladataikhoz, nem éri őket meglepetés.

ZENEKAR 2014/4

Kulcsot kell adni a fiatalok kezébe

Hollerung Gábor az iskolai énektanításról,

a zeneoktatásról és az élményadásról

A közoktatás, a zeneoktatás és a hangversenyélet diszfunkciói vezettek oda, hogy ma a társadalmi és gazdasági életben meghatározó szerepet betöltő fiatal- és közepgeneráció életében egyáltalán nincs jelen a zene. Az iskolai énekórákról nyomasztó élményeket őriznek, nem látják, nem érzik ennek a területnek a jelentőségét. Ha nem akarjuk azt, hogy újabb és újabb generációk nőjenek fel ebben a szellemben, akkor ideje lenne végre mindezen változtatni, és az oktatást, a koncerteket "élményt-adóbbá" változtatni. ...

... A keményvonalas avantgarde komponisták kiharcolták maguknak azt az imagót, hogy az érthetetlen az érték; bár nem sokan hallgatják őket, mégis ők a jövő, a művészek krémje, a piramis teteje, ezért ők nem szembeszíthetők a közönség elvárásaival. A másik oldalon közben mindent azon a módon mérték, hogy eladható-e vagy sem. Természetesen önmagában ez is elfogadhatatlan.

... Sajnos jelentős diszfunkció jellemzi a zenéhez kapcsolódó oktatási formák valamennyi szegmensét. Szerencsére volt egy fantasztikus Kodályunk, aki talált egy utat, amelynek lényege, hogy az énekhang a zeneoktatás legtermészetesebb eszköze. ...

... Az énekoktatás egésze a zeneiskolák fontos háttérintézménye volt. Annak a zeneiskolai képzésnek, amely a mai napig a zeneoktatás másik fontos pillére. Emellett pedig az iskolarendszeren kívüli zenei nevelés fontos eszközeként létezett a "hangversenyoktatás".

... Ez a hármas – a köznevelés, a zeneoktatás és az ifjúsági hangversenyek – az oktatásunk három pillére, egyébként a rendszerváltás utáni Magyarországon is megmaradt, de mindhárom láb elkezdett csökevényesedni, vagy ha úgy tetszik, a helyzet zavarossá vált...

...

Szembe kell néznünk ugyanis azzal, hogy a rendszerváltás után, különösen az elmúlt másfél évtizedben, olyan fiatalabb generáció került a kormányrúd mellé, amely életében marginális szerepet játszik a zene, és

azon belül is a klasszikus zene szinte szitokszóval ér fel. Halvány és tragikus élményeket őriznek a zeneoktatásról, az iskolai énekórákról.

Ha megnézzük azt, hogy az általános iskolában hányan énekelnek, s ebből hányan énekelnek még a középiskolában is, és különösen hányan járnak felnőttként kórusba, a számok egyre elkeserítőbbek... Erről bizony számot kellene vetni.

ZENEKAR 2014/5

Gyüdi Sándor: Kérdések a társasági és osztalékadóból (TAO) nyújtható támogatások jövőjével kapcsolatban

... az alap-támogatások normatív elosztását követően az államnak a megnövekedő adóbevételekből származó összeget mérlegelésre is lehetőséget adó módon kellene az előadó-művészeti szervezetek számára felosztani. Természetesen egyáltalán nem mindegy, hogy kik, milyen elvek alapján végzik az elosztást. Komoly elvi megalapozottságra van szükség, az egyes művészeti ágak és a terület nagyon különböző módon működő szereplői számára lehetőleg többé-kevésbé elfogadható módon kidolgozva, majd az elveket hiteles embereknek, következetesen és felelősséggel kell alkalmazni a tényleges elosztáskor.

ZENEKAR 2014/6

„A muzsikások bére jóval a diplomás átlag alatt van”

Az utóbbi időben gyakran merül fel a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács ülésein, milyen nehéz helyzetbe hozza a zenekarokat, énekkarokat az alacsony bérezés, különösen most, amikor a pedagógus-életpálya-modell bevezetését követően sokan inkább emellett a pedagógus hivatás mellett teszik le a voksukat. Hogy tényleg átláthatóak legyenek a fizetési átlagok, dr. Gyimesi László, az MSZSZ és a NEÉT elnöke a NEÉT elhatározását képviselve a minisztérium segítségével adatokat kért be az együttesektől. Az összegzésből lehangoló tények derülnek ki, amelyek mindenképpen további intézkedéseket sürgetnek. Ugyanis egyértelművé vált, hogy átlagosan közel százezer forinttal keresnek kevesebbet pedagógus kollégáikhoz viszonyítva, s még a diplomások átlagánál is sokkal alacsonyabb a zenekari, énekkari tagok bére.

... Ha megnézzük a felsőfokú végzettséggel rendelkező, teljes munkaidőben foglalkoztatott művészeket, akik zenekarban, énekkarban dolgoznak, akkor 171 és 176 ezer forintos, bruttó havi átlagbérekről beszélhetünk...

... a nemzetgazdasági munkavállaló, nem felsőfokú végzettséggel rendelkezők havi átlagbére is 230 ezer forint. ■

PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

Időpontja: 2024. november 26. kedd 14:00 óra

Helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

Kötelező anyag:

- Mozart: G-dúr, vagy, D-dúr vagy A-dúr hegedűversenyének I. kadenciával
- Bach: szabadon választott szólószonáta vagy partita tétel

Zenekari anyag:

Brahms: IV. szimfónia op.98. 1. tétel 281 – 297-ig, 392 – től a tétel végéig, 3. tétel elejétől 44-ig, 311-től a tétel végéig

R. Strauss: Don Juan op.20, I. hegedű, elejétől a „B” betűig

Bartók: Concerto V. tétel 21 – 50-ig 55 – 86-ig

Mozart: D-dúr Haffner szimfónia 1. tétel elejétől 48-ig

Beethoven: IX. szimfónia 3. tétel 99 – 114-ig (Lo'stesso tempo)

Mendelssohn: Szentivánéji álom: Scherzo 17-től a D után 7-ig (99)

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények: felsőfokú végzettség ■ erkölcsi bizonyítvány /az állás elnyerése esetén/ ■ magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz ■ zenei végzettséget igazoló dokumentum

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2025. január 1-től tölthető be. Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint. ■ A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2024. november 18. hétfő

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar ■ 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. ■ fodor.daniel@sso.hu

Kapcsolattartó: Fodor Dániel ■ Tel.: +36 20 360 02 34 ■ E-mail: fodor.daniel@sso.hu

Fotó: Ács Gábor

Búcsú a Magyar Rádió épületeitől

Hiába volt a sok tiltakozás, a rengeteg cikk, amely a Magyar Rádió Bródy Sándor utcai épületegyüttesét kívánta megmenteni, elkezdődött a nagy múltú helyszínek bontása, a múlt eltörlése. Kultúránknak egy olyan darabja tűnik így el, ahol a legnagyobb művészek fordultak meg nap mint nap. Ez a helyszín nem csupán szellemi központot, világhírű együttesek otthonát, és Nobel-díjas építész alkotását foglalta magába, de olyan kulturális küldetése volt, amelynek hiányát tagadhatatlanul érezzük nap mint nap.

Ha párhuzamot akarunk vonni, akkor ide kívánczok, hogy a MÁV szimfonikusokat 2020-ban, Duna Szimfonikusokat 2021-ben, a Rádiózenekart 2024-ben fosztották meg az otthonától. Vajon mi az oka, hogy kulturális értékeinknek ez a sorsa, miközben újabb és újabb focicsapatok kapnak stadionokat?

A szomorú apropóból most az Építészfórum oldalán (epiteszfórum.hu) egy 2020-ban megjelent tanulmányt teszünk közzé, amelynek szerzője, Ács Gábor újságíró, 1989-2013 között szerkesztő-műsorvezetőként dolgozott a Magyar Rádióban. A cikk nem csupán azok számára lehet nagyon érdekes, akik életük egy részét ezek között a falak között élték le, mit sem sejtve a titkokról, hanem minden olvasónk számára, aki tudja, hogy e falak között

Dohnányi Ernő és Kodály Zoltánon kívül a magyar zenei élet nagyságai fordultak meg, és zenekultúránk legértékesebb felvételeit is itt rögzítették az utókor számára.

Ezúton is köszönjük a cikk szerzője és a szerkesztőség hozzájárulását a másodközléshez!

Helyszűke miatt nem tudjuk a cikket teljes terjedelmében közzélni, de akit érdekel, az eredetit itt tudja elérni:

Utolsó séta?

Körkép a Magyar Rádió legendás épületeiről

2020.06.16.

Titkos lépcső, bunkerstúdió, Nobel-díjas mérnök tervezte zeneterem: kevesen tudnak arról, milyen különleges értékeket rejt a Magyar Rádió egykori otthona Budapesten. Miután nemrég új tulajdonoshoz: a Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetemhez került a komplexum, úgy tudjuk, már készülnek a tervek a fejlesztésére. Ideje tehát sorra venni látható és láthatatlan értékeit! Ács Gábor, a Magyar Rádió egykori munkatársa ezeket mutatja be cikkében.

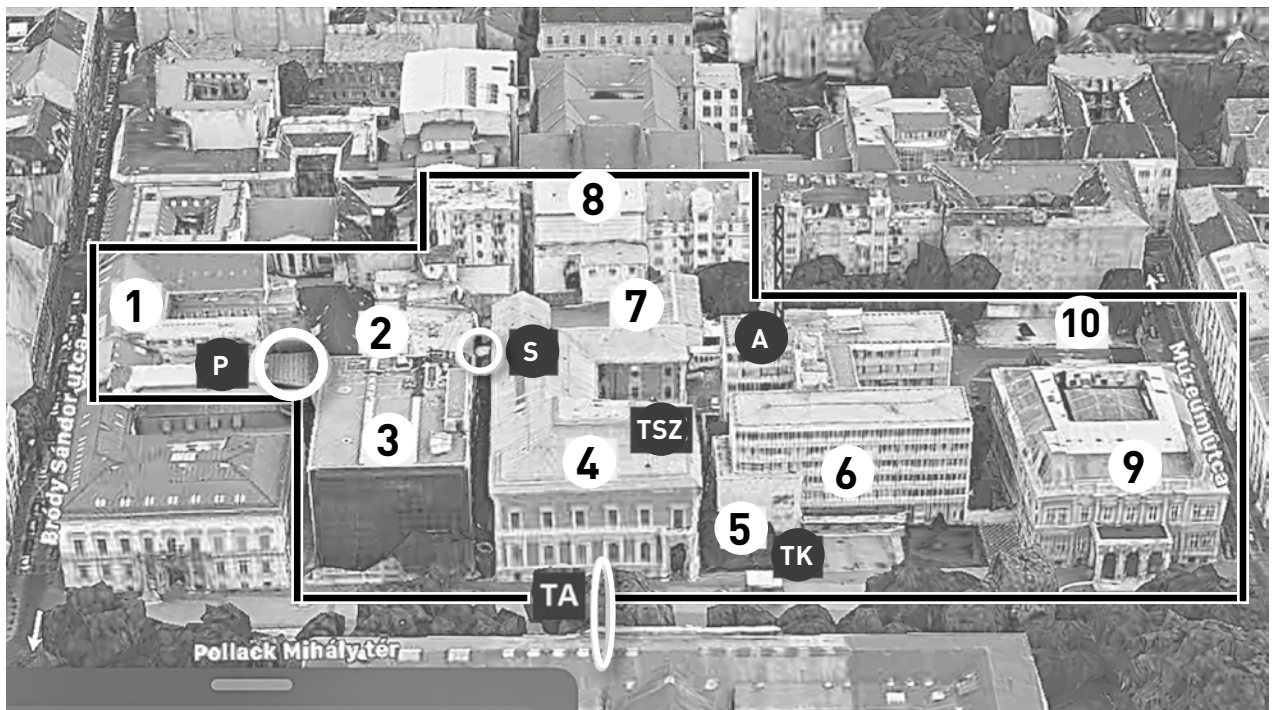
Kevesen tudják, hogy a Magyar Rádióé volt a világ első stúdiópalotája. Mindenki azt hiszi, maguk a britek is, hogy a BBC székháza volt az első, de Budapesten gyorsabban haladt az építkezés, már 1928-ra elkészült a Bródy Sándor utca 5-7. házainak (akkoriban Sándor utca 7.) udvarán emelt épület az első stúdiókkal, míg a londoni Broadcasting House csak 1932-ben nyitotta meg kapuit. Elsőkből mégis az utolsók lettünk egy szűk évszázad elteltével. Míg a BBC építészeti tekintetben is bravúrosan felújította és korszerűsítette az art déco stílusban épült legendás médiaközpontját, a magyar vezetés a 2010-es években a szó szoros értelmében szétverte a legendás budapesti stúdiókat. Több műszaki munkatárs sírt, olyanoknak is bontani kellett, akik pályájuk során több stúdiót építettek.

A szervezeti hat éve megszűnt Magyar Rádió idén lenne 95 éves. Építészeti értékekben is gazdag ingatlanegyüttesét a 2010-es években szeretne volna megszerezni az „elülső szomszéd”, a Magyar Nemzeti Múzeum, a „hátsó szomszédok” közül pedig két egyetem, a színművészeti és a Pázmány. Ringbe szállt a szállodaipar, sőt

a bankszektor is. Éveken át mutogatták vevőjelölteknek a szellemkastéllá kiüresített tömböt, most pedig a legfrissebb hírek szerint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem lehet az új gazda. A fejlemény apropóján érdemes számba venni, hogy milyen megóvásra érdemes érték maradt mára a magyar főnemesség több palotáját is magába foglaló tömbben.

A Múzeumkerttel azonos szélességű területen tíz épületben működött megszüntetése előtt a Magyar Rádió: a szerkesztőségeknek otthont adó Bródy-épületben (1), a világ első stúdiópalotájaként emlegetett Stúdióépületben (2), a Hangarchívumnak és az adóstúdióknak kialakított Üzemépületben (3), a Puskin-épületnek hívott Esterházy-palotában (4), a bunkerstúdió betonkockájában (5), a központi irodaházként szolgáló Pollack-épületben (6), a külön épületként álló 6-os stúdióban (7), a hátsó utcáról elnevezett, három házat magában foglaló Szentkirályi-épületben (8), az Olasz-épületként emlegetett Károlyi-palotában (9) és a mára már lebontott Fogasépületben (10), ahol a műhelyek voltak.

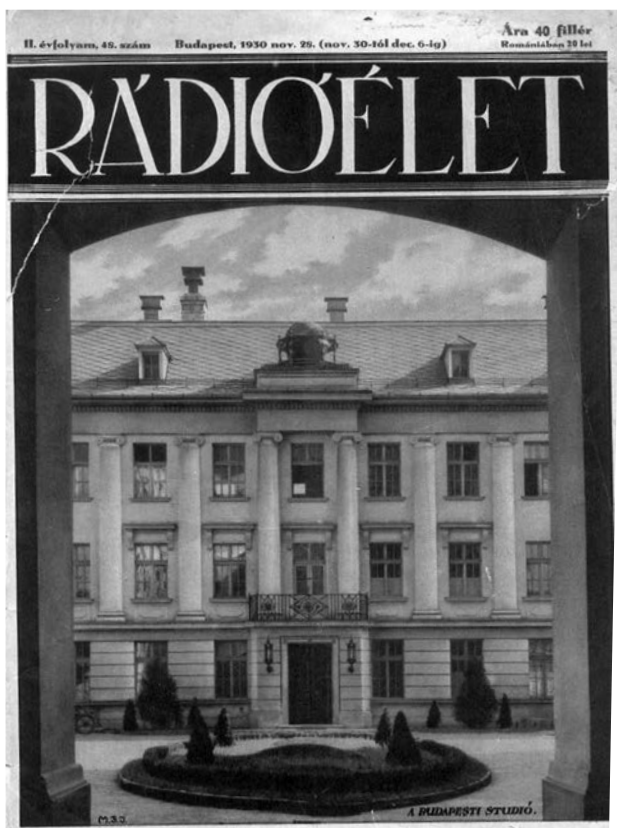
A Rádió tömbjének titkos alagútja (TA) is volt az Esterházy-palota mélypincéjéből a Múzeumkert felé, az épületben két titkos szoba (TSZ) is megbújik egy furfangosan kialakított titkos ajtó mögött, illetve a Bunkerstúdiónak a mai napig létezik egy utcára nyíló, csak kifelé nyitható titkos kijárata (TK). Szellemi légköréről és építészeti megoldása miatt is híres a Pagoda (P) büfé pavilonja, emberéleteket mentett 1956-ban a sóhajok hídjá (S), és szédítő magasságba tör a központi irodaház udvari szárnyának tetejére épített antennatorony (A), aminek körerkéelyeiről kápráza-

A Magyar Rádió épületei

A Bródy épület 1956-ban

A Stúdiópalota

tos körpanoráma nyílik Budapestre. A terület bejárását a Bródy Sándor utca 5-7. kapujától indulva kezdjük, hiszen itt léptek be az első munkatársak is lassan száz éve. A két házszám alatt épült egyemeletes lakóház 1871-re készült el, 1928-ban nyitották össze és emelték meg további két emelettel a Stúdiópalotát is tervező Gerlőczy Gedeon tervei alapján. Az utcai homlokzat mögött minden szinten nagy belmagasságú, keskeny szerkesztőségi szobák húzódnak, ma már nem üzemeltethető gazdaságosan egy ilyen irodaház. A legfelső földémet néhány évtizede meg erősítették, hogy elbírja a Magyar Rádió tömörpolcos, hatalmas állományú könyvtárát, ami a padláson kapott helyet a statikusok nem kis rémületére.

A Bródy-épületként emlegetett utcafronti háznak különösebb építészeti értéke nincs, de homlokzata az 1956-os forradalom kapcsán országszerte ismertté vált. Kevesen tudják, hogy miközben a Bródy 5-7-es kaput katonákkal védte az állam a tömegtől, a Múzeum utcai teherporta végig nyitva volt – itt közlekedtek a rádiós dolgozók. (A sóhajok hídján kúsztak az ablakok alatt, félve a lövedékektől, de ha azon átjutottak, az Esterházy-palotában lementek az udvarra, és kísértáltak a Rádióból, amikor megjött az új műszak.) Az épület kapuján áthaladva az udvarra jutunk, ott áll a világ első stúdiópalotája, a Magyar Rádió legikonikusabb épülete.

1928-as átadásakor még valóban egy palota eleganciáját mutatta a Stúdióépület, a négyzetes belső udvaron a franciakereteket idéző nyírt bukszussal és tujákkal fokozták a hatást. A rádiózás műszaki csodáját, annak vibrálását érzékelteti az izgalmas erkélykorlát, ami a keskeny erkéllyel ma is megvan, csak az 1949-ben épített toldalék, a Pagoda büfé teteje eltakarja. Mintázata egy stilizált elektromos kapcsolási rendszer, de hasonlít az első antennákhoz is. Az oszlopok összehatása már szintén nem érvényesül a Pagoda miatt, de az archív fotón még látszik, hogy a jón oszlopsort formáló homlokzatzsámlyag ógörög templomot idéz, szentélyként láttatva a Magyar Rádió szellemi műhelyét.

A Stúdiópalota eredeti belső kiképzéséből ma már kevés látható, a főlépcső öntöttvas korlátja [ugyanolyan, mint a Bródy-épületben] mutatja, milyen stílusban tervezett Gerlőczy Gedeon építész a húszas években. Szóts Ernő igazgató szobra évről évre vándorolt az épületen belül, mindig máshová helyezték. A Magyar Rádió első vezetőjének figurája épp a Stúdiópalota főlépcsőjénél állt az intézmény megszűntetésekor 2015-ben, kvázi végig kellett néznie, ahogy szétbontják, amit ő csaknem egy évszázaddal korábban létrehozott. A lebontott stúdiók romjait Szóts mellszobrára előtt hordták ki a munkások az épületből. A ma már üresen kongó helyiségekben csupán az akusztikai borítás, többnyire faburkolat maradt a falakon. Ha az új tulajdonos további bontásba kezd, a burkolatok eltávolításakor még előbukkanhatnak eredeti épületrészletek Gerlőczy idejéből.

Az 1-es stúdiót az évtizedek alatt többször átépítették, hatalmas belső tere emeletnyi belmagasságú. A Stúdiópalota szívében, az épület közepén alakították ki, védve a külvilág zajától. Falába egy méter vastagon gyapotrétég került, hogy valóban síri csend legyen odabenn. A hatalmas térre azért volt szükség, hogy dramatizált jelenetek, hangjátékok rögzítései a beszédhangot minél szebben vehessék fel, bőven volt hely a színeszerek mozgásához, szaladhattak lépcsőn, lekiabálhattak a galériáról egy erkélyjelenetben, egy felső kishabából kiszólhattak, ha a rendező úgy kívánta. A képen látható állapotában nem

1-es stúdió

maradt fenn, a galéria részleges elbontásával egységesebb belső tér jött létre, auditóriumnak is használhatja az új tulajdonos.

A Stúdiópalota építészeti érdekességei közé tartoznak az úgynevezett süllyesztett stúdiók. A földszinti folyosóról nyíló 2-es és a 3-as stúdiók belmagasságát nem lehetett felfelé növelni, mert az emeleten kaptak helyet az első szerkesztőségek, így a szép hangzás eléréséhez csak lefelé történő mélyítéssel tudták fokozni a két stúdió belmagasságát. Szükség is volt erre, mert az egyikben zenekarok, énekesek, szóló zenészek játszottak élőben, a másik süllyesztett stúdióból élő hangjátékok, felolvasások szóltak. Amikor még nem volt hangszalag, hosszú zenei vagy prózai műveket lehetetlen volt rögzíteni. Egy gramofonlemez pár perc alatt lejárt, ezért volt szükség a rengeteg élő adásra a 2-es és a 3-as stúdióból. A süllyesztett stúdiók virágkora az ezer méteres hangszalagok elterjedésével ért véget. Szerepük azért fontos maradt, nagyobb élő adások, így az olimpiai műsorfolyamok lebonyolításakor. A 2017-ben készült fénykép már a stúdiók bontása és megannyi rádiós elbocsátása utáni állapotokat mutatja. Akik maradtak, a 3-as stúdióban már csak pingpongoztak.

Ma ilyen állapotban találja az új tulajdonos a Rádiót. Bontás után kifejezetten tisztó látványt nyújtanak az egykor szentélyként kezelt történelmi stúdiók. Az sajnos igaz, hogy kialakításukkor mellékes volt a látvány, minden a hangzást szolgálta. Külön akusztikus mérnö-

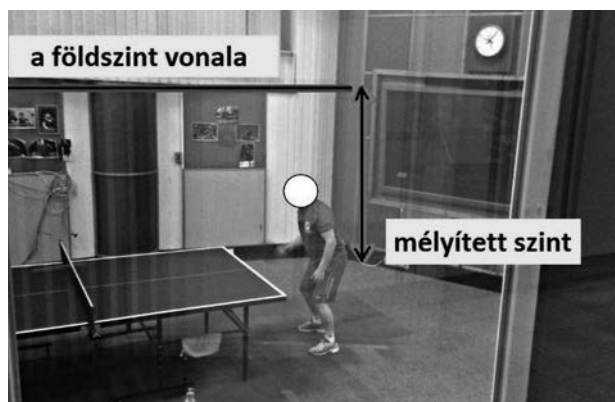
köt, ráadásul egy hölgyet foglalkoztatott e célból a Rádió. Borsiné Arató Éva tervezte meg alapos műgonddal, és módosíttatta hosszasan, hogy a falakon milyen méretű és anyagú kazettákból álljon a borítás. Tömör, aprólyukas vagy hosszúkas résekben gazdagabb panelek, sima vagy érdes felszínek, mekkora méretben és milyen arányban váltakozzanak. Nem volt két egyforma stúdió, pedig majdnem negyvenet építettek.

Mindegyiknek van legendája, nagy sztorija, rádiótörténeti jelentősége. A képen romjaiban látható 35-ösnek is. Innen szólalt meg az első magyar kereskedelmi rádió, a Danubius. A vasfüggöny lebontása előtt három évvel a nyugat üdítő szeleként hatott az innen sugárzott könnyűzene és a német nyelven szóló híradások, konferálások. Ürügyet a Balatonnál találkozó NDK-s és NSZK-s rokonok, barátok tömege adott arra is, hogy ez a csatorna már nem a keleti, szocialista országok OIRT (FM1) frekvenciáját használta, hanem a nyugati ultrarövid hullámot, a CCIR (FM2) sávot. A fél ország emiatt vett új készüléket, vagy hangoltatta át a régi rádióját, pedig alig értett valaki németül. A nyugati határnyitás előszele sok helyről kezdett fújni, 1986-ban például innen, a 35-ös stúdióból.

Szétbontása előtt így nézett ki a 35-ös stúdió is, mint a Magyar Rendőrben 1989-ben megjelent fotón a 31-es. Hogy mit kezd, egyáltalán kezd-e valamit a Stúdiópalota új tulajdonosa az üvegfalakkal akusztikailag elválasztott, de vizuálisan összekapcsolt helyiségekkel, az még kérdéses. Kifejezetten izgalmas belső terekről van szó.

Az egymás mellé épült 35-ös és 36-os stúdiók négy nagy szobája átlátható helyiségek egyenes sorát alkotja az üvegfalakkal köszönhetően. Két technikai helyiség és két mikrofonszoba. Harminc éve a Danubius és a Calypso hallgatói azt hitték, hogy egészen más, rivális rádiókat hallgatnak, miközben a két adó munkatársai az üvegen keresztül láthatták egymást, de többnyire elhúztak egy ízléstelen függönyt (ezt a bontás után sem akarta senki elvinni). Még izgalmasabb az üvegfalak keltette térélmény a 34-es és 37-es stúdiók esetében, ott ugyanis a négy helyiség nem egy sorban van, hanem egy négyzet foglalóformájában helyezkedik el, így az emberi szem 190 fokalátótere révén egyszerre két üvegfalon is átláthatunk. Élő műsorok esetén egy-egy külön rovat, műsor-rész gördülékeny lebonyolítására épültek így ezek a helyiségek, egy új gazda nem sok hasznát veszi.

A Magyar Rádió büféje, a Pagoda 1949-ben készült el, Szabó István első állandó épülete. A kétezres években ké-

A mélyített szint

Szétbontása előtt így nézett ki a 35-ös stúdió

A Pagoda

szült fotót összehasonlítva az 1959-es archív felvétellel egy markáns változást veszünk észre, a bejárati ajtó fölötti esővédő alakját. Elkészültekor egyenes volt, de ívelt cserélték a XX. és XXI. század fordulóján történt felújítás-kor. Sajnos éleesebb szögű hajlításban ismétli meg az épület tetejének homorú formáját, emiatt disszonáns. Egy következő felújításkor a délkelet-ázsiai pagodaépítéssel hagyományait követve érdemes a tetővel azonos hajlású ívet készíteni, már ha nem bontják el az épületet.

A Pagoda már nem a régi Stúdiópalota folytatása akart lenni, ellenkezőleg. A Rádió vibráló szellemi életének kortárs kialakítású agorája, fedett főtere, akár a firenzei városházán a Loggia. A Pagoda formája bohém hatást keltett, intim mérete az otthonosság érzését. Hatalmas üvegtáblái egy világvárosi kávéházhoz hasonlóan a szó szoros értelmében a kirakatba tették a bent ülőket, fokozva az érkezők kíváncsiságát, akik már messziről fürkésztek, hogy ki ül éppen a büfében. Évtizedeken át mindenki: színészióriások, énekesek és zenészek, írófejedelmek, híres közéleti személyiségek találkoztak itt a Magyar Rádió riportereivel, szerkesztőivel, rendezőivel. A teljes magyar kulturális elit több nemzedéke. Itt neveztek el „jó erős kávét” Gobbi Hildáról, aki a pult alól belecsempészett alkoholbéléssel kérte a feketét, de csattant itt pofon is, amikor egy jazzműsor szerkesztője nem azt tette adásba, amit ígért. Az egykori pezsgés után letaglózó a ma üresen kongó Pagoda csendje. Ha megtartja a Rádió télikertjeként szolgáló épületet a következő tulajdonos, az egyetemisták vibrálása hozhat új életet a Pagodába. Nyilvános kávézóként üzemeltetve látogathatóvá válna, a háború utáni érett modern építészet egyik megmaradt, különleges darabjaként.

A Magyar Nemzeti Múzeum mögötti palotasorból egyedül a Festetics-palotát nem vette birtokba a Rádió, de 1980-ra elkerülhetetlenné vált kertjének beépítése. A lehetőség adott volt, hiszen a kertet 1932-ben megvásárolta a Magyar Rádiót üzemeltető részvénytársaság Festetics Taszilótlól, gondolva a későbbi terjeszkedésre. A nagy öreg rádiósok, akik még látták a kertet, gyönyörű, neobarokk szökőkutat emlegetnek a közepén, álomszép gesztenyefákkal. Klösz György 1870 körül készült fotográfiáján csak a szokásos pesti gyomfák, az ecetfák kerítésen átlógó ágai látszanak. A kerítés és a kapu igazi mestermunka, szerencsére az 1984-re elkészült Üzemépület sötét üvegkockája kiemeli az időközben fehérre festett, pazar kovácsoltvas kerítést, a kapu tetején a Festetics-címerrel. A pajzsmezőben két arany oroszlán áll szemben karddal, fölöttük korona lebeg,

A Festetics palota kertje

egy daru alakja zárja a kompozíciót. Pontosan a madár magasságába került az első emeleti étterem, az ablakhoz tolt asztalsornál sokan szerettek a darunál lévő „kócsagos” asztalhoz ülni. A fél Rádió azt hitte a darura, hogy nemes kócsag, innen a Festetics-kapu mögötti asztal neve.

A Múzeumkert körüli paloták közé emelt Üzemépület olyan a Palotanegyedben, mint Virág Csaba teherelosztója a budai várban. Tömege tartja a környező házak léptékét, de teljes homlokzata tükrös hatásúra fóliázott üveg. Izgalmas élményt akkor okoz, ha sétálva nézegetjük. Mozgásunk közben folyamatosan változik a reflexió, ahogy a Magyar Nemzeti Múzeum és az égen vonuló felhőzet képét visszaveri. A Pollack Mihály téri mélygarázs egyik kijáratának üvegkockáját pont ide helyezték, ami bár rontja az összképet, saját üvegtábláival fokozza a tükröződés-effektust. A Puskin utca felől érkező garázkijárat üvege visszaveri az Üzemépület látványát, és az annak üvegein már tükröződő képet. A játékos illúziót az tenné teljessé, ha az üvegfelületek fóliázását ugyanúgy rendszeresen karbantartanák, mint ahogy egy vakolt homlokzati festést szokás. A kovácsoltvas kerítés mögötti Üzemépület csak kívülről idézi a nyolcvanas éveket, belül a XXI. század jegyei dominálnak a 2009-2010 között történt belső átépítésnek köszönhetően.

A 2010-ben átadott új stúdiók fotóin látszik, hogy milyen korszerű tereket, mennyi befektetett munkát és milyen hatalmas összegű pénzt pazarolt el a magyar állam azzal, hogy 2012-2015 között kiköltöztette a Rádiót innen. A kilenc vadonatúj stúdióból (E1-E9) egyetlen egyet vett használatba a Sportosztály, az E1-est, a többi hiába építették, a költözés miatt adás egyikből sem szólt. Még arra sem maradt idő elkészültük után, hogy műszaki eszközökkel berendezzék, a költözés azonnal megkezdődött. A magas színvonalon végzett tervezési és belsőépítészeti munkát jelzi, hogy az átalakítást generálkivitelezőként végző Laki Épületszobrász Zrt. ezt a munkát jelölte Az év belsőépítésze 2010 díjra.

2009-ig a Rádió étterme működött ugyanitt, az első emeleten. Az Üzemépület Fekete Lajos és Schilling Zsolt tervei alapján készült, építése négy évig tartott. Fénykorában több mint háromezren dolgoztak a Magyar Rádióban, ennyi ember étkeztetése az első emelet teljes szintjét elfoglalta, illetve a tágas tér lehetőséget adott nagy létszámú állománygyűlésekre. Erezett kőlapokkal burkolt padlózata és a falak faburkolata a Stúdiópalota földszinti folyosóival megegyező volt.

A nyolcvanas években épített Üzemépület belülről azért válhatott XXI. századivá, mert válaszfalai bármikor

szabadon rendezhetők, egy falnak sincs tartó szerepe. Ahogy a 2006-ban készült fotón látható, a négy emelet magas (pincével hat szintes) épület földemeit egymástól távol lévő oszlopok tartják. Homlokzatán is bárhol lehet ablak vagy akár végig üveg. Átépítésekor éltek is ezzel a lehetőséggel a tervezők. Dobos Botond és csapatának koncepciója az volt, hogy a természetes fény áradjon be minden oldalról, világos és osztatlan szerkesztőségi tereket létrehozva. A kilenc új stúdiót a tér közepén, annak magjában alakították ki. Mivel ezekbe a helyiségekbe már nem jutott természetes fény, élénk színekkel igyekeztek humanizálni a másként sterilnek ható tereket. Mindegyik stúdiót más színkombinációval díszítettek, Borsiné Arató Éva 3D-s Vasarely-alkotásokra emlékeztető poligonpanelekkel keverte a sima és a textiles burkolatokat a tökéletes akusztika érdekében.

Az Üzemépület lebontásának lehetősége többször szóba került a Rádió költözését követően. Még nem lehetett tudni, mi lesz az épületegyüttes sorsa, de többen felvetették, hogy ismét lehetne park az Üzemépület helyén, ahogy az a Festeticsek idejében volt. Bárki legyen is az új tulajdonos, az Üzemépülettel jár a legjobban, hiszen bármilyen új funkcióhoz igazodhat a belső tér minden emeleten. Bárhol kiüthetők a falak, akár az összes kibontható, ahogy a földszint esetében ez már meg is történt. Itt tervezték kialakítani a hazai rádiózás és televíziózás történetét bemutató múzeumot. Be is installálták a tárlatot, de a kiállítás csak egy rövid ideig fogadta a látogatókat.

A Rádió épületei közül az Esterházy-palota a legtitkosabb. A szó szoros értelmében, ugyanis két titkos ajtaja és több titkos szobája is van, sőt, titkos alagútja is lehetett. A legenda szerint a palota több szinten pincerendszerének a legalsóbb mélypincéjéből vezetett titkos alagút a Múzeumkert felé. A rádiósok többször indultak felfedezőútra, hogy megkeressék a járatot, de a talajvíz rendszerint előntötte a mínusz harmadik pinceszintet, a második pincénél mélyebbre nem jutottak. Mivel a Pollack téri mélygarázs építésekor nem szóltak arról hírek, hogy alagútra bukkantak volna a felszín alatt több emeletnyi mélységben dolgozó munkagépek, így be kell érni a titkok terén a máig létező rejtekajtókkal és az eldugott helyiségekkel.

Az egyik titkos ajtó a díszteremhez (Márványterem) kapcsolódó magasföldszinti szalonok egyikéből nyílik. Egyszerű, de rafinált trükk. Az egyik ajtókeret olyan széles, hogy az oldala maga is egy ajtó, amit, ha kinyitunk, két fal között találjuk magunkat. Egy lehajtható falépcső

vezet a két fal között egy emelettel feljebb, ahol két, igényesen kialakított titkos szoba rejlik. A parketta, a fehér cserépkályha és a többivel megegyező méretű ablak arra utal, hogy fontos emberek akár hosszabb időre is elbújhattak a külvilág elől, illetve zavartalanul lehetett tartani titkos találkozót az épületben. 1993-ig három évtizeden át működött itt a Magyar Rádió titkos irattára, a rádiósok megfigyeléséről szóló szigorúan bizalmas dokumentumokat gyűjtötték és őrizték itt az államvédelem ügynökei. A rejtett helyiségek és a titkos irattár létezőről az épületben dolgozó rádiósok mit sem sejtettek. Alig ismerik néhányan a rejtekhelyet, a Rádió több ezer munkatársa máig nem tud a létezésükről.

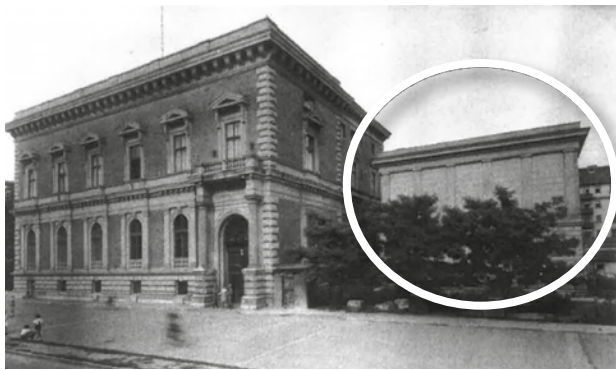
Klősz György fotográfus 1890 körül a Nemzeti Múzeum első emeletéről fényképezte le az Esterházy-palotát, ami azóta alig változott külső megjelenésében. Egyedül a konzoldíszes főpárkányt lezáró, a tetőn körbefutó balusztrád, kőből faragott báboskorlát semmisült meg, a homlokzatok megmaradtak olyanakká, amilyenre 1871-ben tervezte Baumgarten Antal bécsi építész. Nevét a rádiós szlengben egy eredeti állapotban fennmaradt öltözőszoba elnevezése őrzi, a Baumgarten-gardrób, amit átjárónak használtak az épületben próbáló énekkarosok. Klősz György fotográfiáján jól látszik, hogy az U alakú palotának két szárnya van, a reprezentatív utcai és a kiszolgáló helyiségeket magába foglaló udvari szárny. Azonos magasságúak, de a kiszolgáló traktus négy emeletre osztott, alacsonyabb helyiségekkel, míg a Pollack Mihály tér felőli oldalon óriási belmagasságú termek nyílnak egymásba a magasföldszinten és az első emeleten.

2014-ben az Euronews forgatott az akkor már szinte teljesen kiürített épülettömbben. A stáb képein látni, hogy az Esterházy-palota belső pompája a többszöri felújításnak köszönhetően máig fényűző. Az elegáns környezetet kihasználva a Rádió gyakran rendezett közönség jelenlétében élő műsorokat a Márványteremben, számos teltházas koncert, kabaré, irodalmi műsor szólt az Esterházy család díszterméből. A műemléki környezet védelmére a mikrofonok és egyéb berendezések csatlakozóit a kandallóba rejtették, a márványlapok mögött és a szomszédos szalonok selyemtapétája alatt vették el a kábeleket, észrevétlenül. A Rádió legszebb stúdiója, a 23-as, a Márványterem melletti Nagyszalon. Aranyozott ajtók, stukkós mennyezet, eredeti formájában helyreállított csillár. Egy emelettel feljebb is őrzi a stukkós mennyezetet a szintén tágas 24-es stúdió, ami a költözés éveiben végig üzemelt, az utoljára szétbontott stúdiók egyike.

Csodával határos módon sok eredeti kilincs megmaradt az Esterházy-időkből, a családi név kezdőbetűjével. A termek ajtajain és a szobák ablakain is koronás, monogramos kilincsek voltak mindenhol, ma már csak a reprezentatívabb épületrészekben. A gyönyörű rézöntvények a történelem viharaiiban sokaknak megtetszettek, jónéhányat elloptak közülük, a palotának rengeteg gazdája volt 150 év alatt. A rádiósok annyira szerették ezeket a kilincseket, hogy akadt olyan munkatárs, aki leszerelt egyet-egyet az ajtókról és az ablakokról is, elvitte rézöntőhöz, és lemásoltatta több példányban, hogy haza lehessen vinni a másolatokat az otthoni nyílászárókra, az eredetiket pedig visszatette. Ennek köszönhető, hogy maradt még koronás kilincs az Esterházy-palotában. Az épület kalandos történetéről is érdemes néhány szót szól-

A titkos ajtó és járat

A bunkerstúdió az 1950-es években

ni. Esterházy Pál gróf, Pápa és Ugod ura 1865-ben határozta el, hogy a Pollack téren már álló Festetics- és Károlyi-paloták közé maga is rezidenciát emeltet. Építésének engedélyeztetése hat éven át tartott, tovább, mint az építkezés. A tervek készítő Baumgarten Antal az Esterházy család pápai kastélyának átalakítását is irányította, és ő tervezte a közeli Szép utcai Győry-palotát is.

Esterházy Tamás gróf 1921-ben nagykorú lett, és megkapta a hitbizományi birtokot. A pénzügyeket elég könnyelműen kezelte, így vesztette el ezt a palotát is. Egy párizsi lóversenyen összeszólalkozott a díjnyertes ló tulajdonosával, és lelőtte annak lovát. A tulajdonos annyit kért a lóért, amennyit nem szégyellt, így a hatalmas összeg az utolsó csepp volt az anyagi összeomlásban. A gróf elvesztette rendelkezését a birtokait illetően, a zárgondnoksággal a palota is kicsúszott a kezeiből.

Az épületnek több bérlője volt, számos politikai szervezet működött benne, majd a Magyar Nemzeti Múzeum kapta meg. A második világháború utáni felújítás 1946-ra fejeződött be. A palota eleganciája lehetővé tette, hogy köztársasági elnöki rezidencia lehessen, a rejtékajtók és titkos helyiségek léte biztonsági szempontból is alkalmasá tette erre az épületet. Az ehhez szükséges átalakításokat Falus Elek tervezte. Ez lett a harmadik Magyar Köztársaság elnökének, Tildy Zoltánnak hivatala és lakóhelye. A későbbi államfő, Szakasits Árpád a rádiózás és

A bunkerstúdió épületének homlokzata 1969-ben

a művészetek barátjaként szorgalmazta, hogy a Magyar Rádióé legyen az Esterházy-palota, mert zenei együttesei kellően tágas próbatermek híján voltak. Az ötlet nem volt alaptalan, a Rádió kiköltöztetéséig a nagy létszámú gyerek és felnőtt kórus, illetve a zenei együttesek még a tűzbiztossá alakított padláson is próbáltak évtizedeken át.

A Bunkerstúdió meglepő módon nem a föld alatt található, hanem egy háromszintes önálló épület. Az Esterházy-palota mellett, az egykori Nemzeti Lovarda helyén építették Rákosi diktatúrája alatt, az ötvenes években. Egy nyers betonkocka nagyon feltűnő lett volna, ezért a tér palotáihoz igazodva ódon hatást keltő homlokzatot kapott, csiszolt kőlapokból dór pilaszterekkel, mintha már időtlen idők óta ott állna az épület. Falai olyan vastagok, hogy amire a nyári kánikula melege eléri a belső helyiségeket, odakinn már tél van, a téli fagyok pedig csak nyárra hűtik át a belső tereket. Az évszakok fordítva váltják egymást odabenn. A falak két méter vastag betonból készültek, emiatt nagyon szűkek a helyiségek.

A Bunkerstúdió épülete teljes mértékben felesleges, adás innen sosem szólt. Az 1956-os forradalom idején a betonkocka már állt ugyan, de a benne kialakított négy stúdió műszaki szerelése még nem készült el, így a forradalom leghevesebb időszakában a Parlamentben rendezett stúdióból szólt az adás. Mivel a bunkerstúdiókat műsorokhoz sosem használták, a rádiósok nem ismerték. Néhány államvédelmi ügynök rendezkedett be egy telefonközponttal, a Rádióban dolgozók beszélgetéseit hallgatták le egészen 1993-ig, tehát még a rendszerváltás utáni években is. Bejárata előtt alakították ki a később emelt irodaépület egyik pincelejáróját. Ügyes trükk volt, aki tudott a bunkerstúdiók létéről, az is többnyire azt hitte, hogy ott kell lemenni a pincébe. Vészhelyzet esetére kialakítottak egy titkos kijáratot, ami csak kifelé volt nyitható, és a Pollack Mihály tér egyik csatornafelénél végződött, közvetlenül a Bunkerstúdió közelében.

Két méter vastag betonfalai miatt felrobbanthatatlanok vélték a Bunkerstúdiót a központi irodaház tervezésekor a hatvanas évek második felében, és azt a megoldást választották, hogy beépítik az új, öt emeletes épület utcai szárnyába. Somogyi József szobrászművész merész installációt alkotott bronzból, hogy felöltöztesse, ezáltal észrevétlenné tegye a hatalmas betonkockát. A hanghullámok terjedésének szabadságát, vagyis a rádió fékezhetetlen erejét jelképezte a bronzból öntött repülő nőalak, a „Szárnyas Niké” és a köré helyezett égi díszítmények. Ironikus, hogy a szabadság allegóriájával álcázták a diktatúra építményét. Komoly műszaki kihívás volt valóra váltani az alkotó elképzelését. Az átlósan repülő, nehéz bronzfigurát úgy helyeztette fel a művész, hogy kilógnon a fal síkjából, ezáltal tényleg lebegni látjuk a szárnyaló alkot, a Bunkerstúdió hatalmas betontömbje pedig a műalkotás háttérévé válik.

Budapesten sorra tűnnek el a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején emelt épületek a belvárosból. A Magyar Rádió ötemeletes irodaháza ennek a korszaknak az egyik még létező darabja, alig változott eredeti megjelenéséhez képest. Csak a nyílászárókat cserélték újakra, de megtartották az eredeti ablakosztatásokat. Az Általános Épülettervező Vállalat mérnökei, Nánási Sándor és Szende László alázattal figyeltek arra, hogy tartsák a Múzeumkert mögötti Palotanegyed léptékeit. Kétszáz irodás központi épületre kaptak megrendelést. Középfolyosós elrendezéssel ekkora területen egy tízemeletes

Békésy és Dohnányi a hatos egyik akusztikai próbáján (1935)

épületre lett volna szükség, de hogy tartsák a paloták homlokzati magasságát, megálltak az ötödik emeletnél, és az épület mögött még egyszer felhúzták az utcai szárny másodpéldányát. Az is bravúros ötlet, hogy a palotasorhoz képest 15 méterrel beljebb építették az irodaházat, így a főnemesi családok XIX. századi rezidenciái uralják a teret. A Múzeum utca vagy a Bródy Sándor utca felől érkezők először csak a régi palotákat látják, az irodaház és a későbbi Üzemépület is megbújik közöttük, helyet adva egy-egy zöld előkertnek.

Egy irodaháznak talán túlzó az a reprezentatív hatás, amit az előcsarnok kialakítása kelt, de a Rádió esetében ez nem csupán egy hivatali részleg bejárata volt. Az intézmény terjeszkedésével a forgalom is nagyobb lett, a Bródy Sándor utcai kaput már kinőtte a Rádió, ide helyezték át a főbejáratot. A széles márványlépcső vas-üveg kombinációjú térrácsát Nagy József iparművész tervezte.

A látványnak jól tesz a színek hiánya a fekete-fehér képen, mert így a formák érvényesülnek. A valóságban sajnos azonban hiába használták a legnemesebb köveket a burkoláshoz, a túlságosan kevert színvilág pont olyan zavaros, mint a Deák téri metróperonon ugyanebből az időszakból. A járófelület vörös márványként emlegetett tömöttmészkő, az oszlopok alja fekete labradorit, a hengerpalástok sárgás, a falak sötét szürke tömöttmészkő borítást kaptak, alumínium nyílászárókkal, cikcakkos műanyag álmennyezettel, műanyag armatúrák világítótestekkel. Többféle színű szőnyeggel próbálkozott menteni az előcsarnok összképét a Rádió, de se a vörös, se a szürke, se a kék szőnyeg nem segített. Nem lehet elítélni az új

tulajdonost, ha a bontás mellett dönt. De igaz-e ez az épület egészére? A Pollack-épületként emlegetett irodaházból mindenképpen megőrzendő a már említett Bunkerstúdió, hiszen a magyarországi kommunizmus vészterhes évtizedeinek mementója. A hivatali épület elentétesen duplasoros lépcsőháza kis területen kelt grandiózus térélményt, de tartani lehet attól, hogy ez önmagában nem menti meg a Pollack-épületet. Kétszáz irodájának mindegyike világos, faltól falig ablakkal, a térre néző oldalon gyönyörű a kilátás a Múzeumkertre és a felsőbb szintekről a városra. Kérdés az is, megőrzi-e az új gazda azt az antennatornyot, amit az udvari szárny tetején emeltek, eredetileg két, ma már három körerkéllyel. Magasabb, mint az épület, amin áll. Használata mobil- és tömegkommunikációs antennaként lehet kifizetődő a jövőben, de ha elbontják alóla az épületet, az antennatorny sem marad meg.

A Rádió legikonikusabb stúdiója a hatos. Akusztikai kialakítását a később Nobel-díjjal elismert biofizikus, Békési György tervezte a harmincas évek első felében. Az újságokban és könyvekben megjelent fotográfiának köszönhetően híressé vált az alkalom, amikor 1935-ben a Rádió zeneigazgatójával, Dohnányi Ernővel közösen tartották a hatos stúdió akusztikai főpróbáját. A tágas vasbeton csarnok belső terében egy teljes létszámú szimfonikus zenekar is kényelmesen elfér, akár amfiteátrumszerűen elrendezve. A nagy belmagasságnak köszönhetően a hang olyan szépen szól, hogy nem kell utólag, elektronikusan megzengetni. Az archív fotón látható (Békésy és Dohnányi a hatos egyik akusztikai próbáján (1935.))

A letisztult épületszerkezet ma is megtalálható a faborítás alatt. Ez a stúdió még mindig működőképes, zenei felvételekre, élő műsorokra, közönség jelenlétében zajló koncertekre és próbákra egyaránt használja a Magyar Rádió megszüntetésekor létrehozott MTVA. A legnagyobb hazai zenészek, karmesterek, színészek és rendezők alkottak itt, a helyiség a magyar kultúra egyik szentélye. Tervezett lebontásáról többször érkeztek hírek 2010 után, amikor az Országos Széchenyi Könyvtár új komplexumát álmodták ide, mások bankot költöztettek volna a helyére, méltó hasznosítását ígérte a színművészeti egyetem, de a Pázmány mostani érkezésével még mindig kétséges maradt a hatos stúdió sorsa.

Míg a hatos stúdiót szinte az egész ország ismeri, kevesen tudják, hogy létezik még egy hasonlóan impozáns, közönség előtti koncertetek lebonyolítására alkalmas stúdió, a 22-es. A benne lévő műalkotás is olyan, mint egy rejtett

Az épülő 6-os

A lerombolt 6-os

Ahol a jövő generációja szerette meg a zenét

Kiürítés után, bontás előtt

kincs. Szinte az egész falat betölti a tíz éve elhunyt Kosuth-díjas szobrászművész, Vígh Tamás alkotása, a Hár-fázó nő, amit 1960 nyarán fejezett be. A bronzból hegesztett installáció merész és lendületes. Tévéközvetítések idején látványos koncertteremmé varázsolta a 22-es stúdiót, aminek kagylószerű vagy legyező formájú tere ideális volt énekkarok, zenekarok koncertjeire, könnyűzenei fellépésekre és azok rögzítésére. Van néhány helyisége az egykori Magyar Rádióknak, ami védelemre és megtartásra lenne érdemes, ilyen a 22-es stúdió is Vígh Tamás műalkotásával. A Magyar Rádió bezárása előtti években még egy utolsó fénykort hozott a már-már elfeledett 22-es stúdióknak az MR2-Petőfi rádió Akusztik (unplugged) koncertsorozata. A Heaven Street Seven és az MR Szimfonikusok werkfilmjén a belső tereket is megcsodálhatjuk.

A 22-es stúdiót Tarnóczy Tamás tervezte, aki a kifejezetten rossz akusztikájú Városi Színházból az Operaháznál is jobb akusztikájú Erkel Színházat hozta létre

a rekonstrukciós munkák során. Az ő tehetségét dicséri, hogy számos világhírű művész, így Anna Netrebko és Plácido Domingo is az Erkel választotta budapesti fellépésének helyszínéül. A Rádióban is hasonló igényességgel épültek irányításával az új stúdiók az 50-es években, miután az állam kisajátította a Szentkirályi utca 25. ingatlánjait. A 11-22. stúdiókat ház a házban módszerrel építették, hogy a forgalmas környék zaja és rezgése ne zavarja a zenei és prózai felvételeket. Egy új stúdió átadásakor az a szokás, hogy az akusztikai próbán egyre nagyobb létszámú zenekar játszik, hogy kiderüljön, mekkora hangzást bír el az új stúdió légtere. Amikor a tömött hangzás már nem tiszta, kezd zavarossá válni, az a stúdió akusztikai határát jelenti. A 22-es stúdió 280 négyzetméteres és 2240 légköbméteres. Tesztelésekor elkövettek azt a hibát, hogy nem fokozatosan növelték a zenészek számát, azonnal nagyzenekarral kezdtek. Csajkovszkij V. szimfóniájának záró percei már olyan ku-

A 22-es stúdió

A Károlyi bérház és a kert a palota ablakából 1880 körül

szán szóltak Ujházy László hangmérnök visszaemlékezése szerint, hogy a próbafelvételt rögzítő technikus azt monda, hogy ha ebben a stúdióban kell dolgoznia, inkább elmegy péknek. Ám hamar kiderült, hogy kisebb együttesek produkcióit tiszta minőségben lehet rögzíteni a 22-esben, és sok szép felvétel született itt. 2003-ban felújították, és egy 96 csatornás digitális keverőasztalt is beszereltek. Ezt követően filmzenei felvételeket is lehetett itt készíteni, nagy nemzetközi filmes produkciók számára is dolgozott a 22-es stúdió.

A Károlyi-palotát Olasz-épületként emlegette a rádiós szleng, mert egy ideig az olasz nagykövetség működött benne. Főúri pompája kívülről megmaradt, csak a homlokzatot lezáró főpárkány és a teraszkorlát szobrai hiányoznak. A Rádió dolgozói között tévhitként terjedt, hogy a reneszánsz stílusjegyek miatt ragadt rá az Olasz-épület elnevezés, de a koraeklektikus palota nem az itáliai, hanem a francia vidéki reneszánsz kastélyépítészetet idézi. A tervező Ybl Miklós, a szobrászati díszeket Schaffer Károly faragta. Az építkezés 1863-65 között zajlott gróf Károlyi Lajos megrendelésére.

1945-ben teljesen kiégett a Pollack Mihály téri Károlyi-palota, pazar berendezése és számos műkincs megsemmisült, Lotz Károly mennyezetfestményeit is csak leírások és ritka felvételek őrzik csupán. Az épületet a Magyar Rádió 1966-ban még a mainál is rosszabb állapotban kapta meg, hogy felújítsa, és reprezentatív koncerttermet működtessen benne. A palota külső felújítása hatalmas összegeket emésztett fel. Belülről éppen csak kijavították a vakolatot, és fehérre meszelték az összes helyiséget. Szép architektúrájú, boltozatos pincéjében kapott helyet az Erősáramú Osztály, a földszinti szalonok tágas sora elég nagyknak bizonyult az ipari méretű nyom-

da elhelyezésére (sokáig itt készült a Rádióújság), az emeleti szobákból irodák és beszédórak tantermei lettek, a digitális korszak beköszöntével helyükre költözött az Informatikai Osztály.

A legszerencsésebbek az Üdültetési Osztály munkatársai voltak, ők a teraszra nyíló szalonokat használták irodáknak. A teraszról folydogáló csapadékvíz és hólé elcseppkövesítette a főbejárat árkádjainak épületdíszzeit, így az ívek záróköveinek vad oroszlánjai kedves arcú kutyusokká szelídültek a kétezres évekre. Egy műemléki igényességgel zajló felújítás esetén is megőrzésre érdemes, bájos részlet. A Magyar Rádió megszüntetése után több elképzelés született az ingatlanegyüttes hasznosítására, de a Károlyi-palota bontása szerencsére egyik tervben sem merült fel az elmúlt években. Belmagasságukhoz képest kis alapterületűek az egykor reprezentatív helyiségek, ma már gazdaságosan nem működtethető egy ilyen épület. Ez tántorította el sorra az olykor érdeklődő vevőket, és ez lesz kihívás az új tulajdonos számára is. Egyedül az üvegtetővel fedett, négyzetes belső udvar, az átrium volt vonzó minden érdeklődő számára, a legutolsó jelentkező, egy arab háttérű befektető, romélettermet nyitott volna.

Az utcáról nézve nem is tűnik fel, hogy milyen tágas padlástere van az épületnek. A Rádió erős betonfödémét csináltatott, és kétszintes bútorraktárat üzemeltetett a tetőtérben, és még így is maradt hely egy teremfocizásra alkalmas tornateremnek és egy szaunának, amit csak a beavatott munkatársak ismertek és használtak. Mivel a belső terek valamennyi értéke megsemmisült az épület minden szintjén, bármilyen átalakítás is történik majd odabenn, ártani már nem tudnak a Károlyi-palotának. ■

Világhírességek a hatos stúdióban

Claudio Abbado

Aldo Ceccato

Anton Rickenbacher

Arvid Jansons

Roberto Benzi

Mario di Bonaventura

Boris Haikin

Paul Capolongo

Carl von Garaguly

Carlo Cecchi

Charles Munch

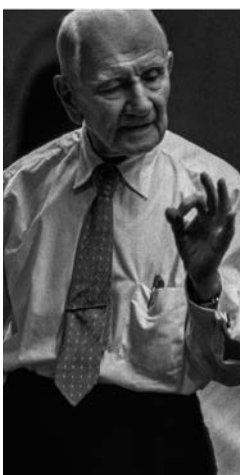
Cziffra György

David Ojsztrah

Dean Dixon

Dohnányi Ernő

Doráti Antal

GüntherTheuring

Ferencsik János

Gennagyij Nyikolajevics
Rozsgyesztvenszkij

Giuseppe Patane

Günther Herbig

Hans Schmidt
Isserstedt

Helmuth Rilling

Igor Markevich

Iwaki, Hirojuki

Jean Martinon

Joó Árpád

Jurij Simonov

Kertész István

Krzysztof Penderecki

Lamberto Gardelli

Leopold Stokowsky

Lovro von Matačić

Mariss Jansons

Mark Ermler

Neeme Järvi

Peter Maag

Sir Georg Solti

Renata Scotto

Rico Saccani

Ruggiero Ricci

Sir Alan Charles
Mackerras

Sir John Barbirolli

Wolfgang
Gönnenwein

Kondor Katalin

TISZTELETJEGGYEL

Épületsirató

Jól tudjuk, hogy nem csak az embereknek, hanem az épületeknek is megvan a maguk sorsa. És mind az emberek életében, mind pedig az épületek „életében” eljön az az idő, amikor sok embertársunktól és sok, nekünk kedves épülettől is búcsúzni kell. Nos, a Magyar Rádió Bródy Sándor utcai épületétől is el kellett búcsúznia nemrég mindenkinek, akinek az életében fontos szerepet játszott. Munkatársaknak, sokszor meghívott vendégeknek, a megcsodált stúdiókba vagy a Márvány-terembe felvételre hívott színészeknek, zenészeknek, de még a pince macskáinak, valamint a még élő 1956-os lázadóknak, hősöknek is. Ez utóbbiaknak főképp a lassan száz éve, pontosabban 1928-ban elkészült Bródy Sándor utcai épület „nyugalományba” küldése fáj leginkább. Az emberi lélek már csak ilyen. Olykor megmagyarázhatatlanul ragaszkodik emlékekhez, élete szép, vagy éppen fájdalmas eseményeinek helyszíneihez, melyeket gyakran a régi szülői ház, s ifjúságának emlékei hívnak elő.

„Búcsúzni csak nagyon szépen szabad. Felesleges minden büszkeség, Szemrehányás, durva szó és harag. A múltat fájón csúfoló beszéd.” – szölt a hajdani nagy sláger, valamikor az ötvenes években énekelte Kovács Erzszi, a dalt amúgy valószínűleg a Magyar Rádióban vették fel. Nos, a búcsúzás a „Bródytól” nem sikeredett nagyon szépre. Nem csak azért, mert a költözés / a megszűnt Óbudára/ lelkileg nem volt éppen jól előkészítve, megindokolva, elmagyarázva, de végül is megtörtént, sopánkodni kár. Ugyanis a mikroelektronika korszakában a Kossuth, a Petőfi és a Bartók adók valamennyi műsorát /hangversenyek és más ünnepek kivételével/ egy kicsiny szobában is elő lehet állítani, még egy mobiltelefonnal is. Amúgy a legtöbb munkatárs ez idő tájt már rég a mobilon veszi fel riportjait. Tehát a Bródy épületben, ahol a vezetők is elfértek volna, lényegében minden műsor elkészíthető lehetett volna, ráadásul a szomszédos mélygarázs a vendégeknek és a munkatársaknak is remek parkolóhelyül szolgálhatott volna. A Pagodát és az ugyancsak legendás 6-os stúdiót meg a próbatermet pedig már csak történelmi értékük miatt

sem kellett volna „száműzni”. Mind-egy, ennyi „volna” legyen elég, hiszen az idő halad sietve, divatok jönnek, technikai csodák gyorsan keletkeznek, így van ez rendjén. Hozzáteszem, ha valaki az óbudai összevont rádió és televízió vendége, láthatja, hogy az épület kong az ürességtől. A legtöbb felvétel épületen kívül is létrehozható. A fentebb említett

technikai haladásnak köszönhetően majd minden megoldható otthonról, tehát ami ott van, az aligha van jól kihasználva.

Mindezek ellenére nincs különösebb baj azzal, ha megújul egy intézmény, és sokkal korszerűbb épül helyette. Baj nincs most sem, de néhány megjegyzésünk mégis lenne. Mégpedig a kommunikációról. Mely némiképpen hiányos volt, ha jók az információim. Ismert és bizonyítható, hogy a környék lakóit a szervezettnek nem mondható Bródy Sándor utcai bontási lázról, azaz az építkezésről például igencsak hiányosan tájékoztatták. Volt olyan lakás, melynek lichthofjába az épületbontások következtében kilószámra zúdult be a törmelék, a sít, beporozva az egész lakást. Valamiért nagyon sürgős lehetett az építkezés a környéken. Úgy tudom, a rádió munkatársait sem halmozták el az építkezésekkel kapcsolatos tudnivalókkal. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy nekünk még a temetkezés sem sikerül méltó módon. Mert a Magyar Rádió „búcsú-szimfóniáját” bizony nem tudták méltó módon, profeszionálisan előadni.

S ha már az építkezéseknél, megújulásoknál tartunk, a kulturális intézmények /színházak, hangversenytermek, egyetemi épületek/ tájkán bizony elég sok, mondhatom rengeteg kultúra ellenes jelenséggel találkozhatunk. Bulikocsmák, omladozó vakolatú házak, koszos utcák, méregdrága parkolóárak „várják” a kultúrára szomjazó nézőket. A Zeneakadémián és több színházban például előadás közben kell megújítani a parkolást, ha az előadás hosszabb. Különbözik a büntetés. A belvárosi színházak, a Zeneakadémia, az Operettszínház és az Operaház környékén lényegében lehetetlen parkolni, az építkezéseknél – akár közintézményről, akár lakóházról van szó – áldatlan állapotok uralkodnak. Ismerjük a főpol-

gármester úr és barátai véleményét, miszerint méltóztassunk tömegközlekedési eszközt igénybe venni. Rendben. Ő meg tegye lehetővé a tiszta és biztonságos tömegközlekedést. Jut eszembe, hogy az autósok régóta tartó üldözése közben miért is nem jut neki eszébe, hogy az autósok gépkocsijának árából, a benzin árából és a parkolásért fizetett pénzünkből bizony hatalmas bevételt számlálnak az „autósüldözők”. Ám arra is kíváncsiak lennénk, miért is nem kötelező immár az építkezéseknél minden esetben parkolót is építeni, biztosítani, hogy ne az utcát lepjék el az autók?

No, de vissza a kulturális élet színhelyeihez! A nemzet színháza, a gyönyörű Nemzeti Színház mellett legalább van hely a szabadtéri parkoláshoz a nézőknek. Hogy az ottani hatalmas terület miért áll már évek óta parlagon, azt nem tudom, de hogy ronda és csúfítja a környezetet, az biztos. Pedig mind a színházzal, mind a MŰPA-val van mit dicsekednünk. Pontosabban lehetne. Ám az eleganciát, a kulturális intézmények környékének rendbe tételét sajnos a várostervezők és a városvezetők láthatóan nem tartják fontosnak. A belvárosi kultúrintézmények környéke nem-

hogy eleganciát nem tükröz, hanem leginkább lepukkant külvárosi csehónegyedre hajaz. Szinte mindegyik! Miért? S akkor most – maradva a kultúránál – menjünk vidékre. Kissé távolabb Budapesttől, Piliscsabára. Ahol a Makovecz Imre által megálmodott és megépített Stephaneum, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem áll. Álldogál. Hoszszú ideje nem tudjuk, miért nincs benne élet. Nem tudják a csabai lakosok sem. Mi meg továbbra is értetlenkedünk, miért is ilyen zűrzavaros és homályos neves középületeink, kulturális intézményeink és azok környékének sorsa, működtetése, miért is titkolják mindezt előlünk? Vannak sejtéseink, de megfejteti a titkot nem tudjuk. Középületekről van szó, színházakról, milliárdos építkezésekről. S elsősorban a mi kultúránkról.

Nos, jól elkanyarodtunk a Magyar Rádió történetétől. Hangsúlyozom, nem akarjuk siratni a múltat, de szeretnénk hiteles választ kapni sok kérdésre, például a kultúráról szóló döntések miértjeire. S nem szeretnénk, ha kulturális életünkről kulturáltság hiányában nem értesülnénk hitelt érdemlően. ■

PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET KONCERTMESTERI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

Időpontja: 2024. november 26. kedd 14:00 óra

Helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

Kötelező anyag:

J. S. Bach: valamelyik szólószonáta lassú tétele és fúgája, vagy Chaconne ■ Egy nagy hegedűverseny első, vagy utolsó tétele kadenciával az alábbi szerzők valamelyikétől: Beethoven, Brahms, Csajkovszkij, Sibelius, Prokofjev, Hacsaturján ■ Egy bármilyen stílusú előadási darab.

Zenekari szólók:

Beethoven: Missa Solemnis ■ Offenbach: Orfeusz az alvilágban – nyitány
■ Rimszkij-Korszakov: Seherezáde ■ R. Strauss: Hősi élet ■ R. Strauss: Till Eulenspiegel
A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények:

felsőfokú végzettség ■ erkölcsi bizonyítvány /az állás elnyerése esetén/
■ magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

szakmai önéletrajz ■ zenei végzettséget igazoló dokumentum

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2025. január 1-től tölthető be.

Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2024. november 18. hétfő

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar ■ 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. ■ fodor.daniel@sso.hu

Kapcsolattartó: Fodor Dániel ■ Tel.: +36 20 360 02 34 ■ E-mail: fodor.daniel@sso.hu

Előadóművészeti szervezetek a fenntartható jövőért

Napjainkban gyakran hivatkozott kifejezés a „fenntarthatóság”, ami a környezeti, gazdasági és társadalmi erőforrások megőrzését jelenti a jövő generációi számára. Fontos, hogy a vállalatok mellett a zenekarok működése is környezettudatosabbá váljon. Czvikli Nóra, a MÁV Szimfonikus Zenekar nemzetközi kapcsolatokért felelős kollégája, a Magyar Szimfonikus Zenekari Szövetség támogatásával elvégezte a GB Academy fenntarthatósági menedzser kurzusát azzal a céllal, hogy a jövőben a szövetség zenekarainak nyújtson majd támogatást ezen a téren.

Hörömpöli Anna

Howan kerültél zenei területre?

– Az egyetemi éveim alatt kezdtem el különböző rendezvényeken dolgozni, ami fontos alapkőve lett a szakmai tudásomnak. Hostess munkákkal kezdtem, konferenciákon, protokoll eseményeken, fogadásokon, kulturális napokon és fesztiválokon vettem részt. Ezek az élmények segítettek megérteni a rendezvényszervezés világát.

Milyen állomások vezettek a jelenlegi pozíciódhoz?

– 2008-ban talált meg egy hirdetés, hogy a Pannon Filharmonikusok projektmenedzsert keres. Korábban ugyan csak egyetlen zenekari projektben vettem részt, de a zene és a színház iránti szenvedélyem miatt elküldtem a jelentkezésemet. A Pannon Filharmonikusoknál kaptam meg az első komoly lehetőséget, ahol rengeteget tanultam arról, hogyan működik egy szimfonikus zenekar. Hét évig dolgoztam ott, először projektmenedzserként és külügyi

Fotó: Steirer Máté/MÁV Szimfonikus Zenekar

munkatársként, majd produkciós vezetőként. Később Budapestre kerültem a Pentaton Művész- és Koncertügynökséghez, ahol számos turné és rendezvény szervezésében vettem részt. Ezt követően a Nemzeti Filharmonikusoknál folytattam a munkát zeneigazgatói asszisztensként, majd 2021-ben csatlakoztam a MÁV Szimfonikus Zenekarhoz. Jelenleg a nemzetközi kapcsolatok menedzsereként dolgozom.

Az állásod mellett milyen egyéb, szakmába vágó tevékenységeket végzel?

– Körülbelül hat-hét évvel ezelőtt keresett meg először a Werk Akadémia, hogy a komolyzenei menedzsmentképzésen osszam meg tapasztalataimat. Itt főként a projekt-

A „Certified Sustainability Manager” oklevél átvétele Lévai Gábortól, a GB Academy egyik hazai alapítójától

szemléletű koncertszervezésről, turnészervezésről és nagy rendezvények szervezéséről beszéltek. Nem sokkal később az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézetétől is kaptam felkérést, ahol azóta is rendszeresen tartok órákat vendégelőadóként. Az előadásaim témái között szerepel a koncertszervezés, a szimfonikus zenekarok működése és az intézményi felépítés. Eleinte zavarban voltam, hiszen nem tartom magam a szakma „nagy öregjének”, aki méltán taníthat már, de mindkét helyen elmondták, hogy a gyakorlati tapasztalataim, tudásom miatt választottak ki erre a feladatra. Időbe telt, míg a munka közben megszerzett, ömlesztett tudást strukturált, értelmezhető és praktikus formába tudtam önteni, de végül sikerült olyan előadásokat összeállítanom, amelyek valóban segítik a hallgatókat.

Ismersz olyan diákokat, akik az óráid (és a képzés) hatására helyezkedtek el a szakmában?

– Igen, több példát is tudok említeni. Az egyik hallgatónk, aki eredetileg nem tervezett szervezői pályára lépni, egy művészmenedzsment irodánál helyezkedett el asszisztensként, és a social media területén szerzett komoly szak tudást. Olyannyira, hogy fiatal kora ellenére már az ELTE-n is tartott előadást ebben a témában. Mások

az M5 kulturális szerkesztőségében kaptak munkát az ott töltött szakmai gyakorlatukat követően, míg van, aki egy kottaközvetítő cégnél egészen az ügyvezető szintig jutott el. Ezek a visszajelzések megerősítik, hogy a képzésünk valóban hasznos és széles körben alkalmazható tudást nyújt.

Érnek még meglepetések ebben a szakmában?

– Abszolút. Van egy alap „check-listám”, amit sok éve kezdtem el írni, de mindig bővül, mert minden koncert egy kicsit más. Minden produkció, együttes, szólista, karmester és műsor különbözik, így állandóan van valami új kihívás. Még a kottaszerzés is tartogat izgalmakat, amikor nemzetközi szinten kell egyeztetni a zenekarokkal vagy kiadókkal. Minden koncert új tapasztalatokat hoz, legyen az egy új helyszín, különleges elrendezés vagy egyedi technikai igény. Ez a változatosság teszi izgalmassá és élvezetessé a munkámat, még sok év után is.

Mindig akad tanulnivaló a szakmában?

– Hogyne! Szoktam a hallgatóknak hozni azt a példát, hogy egy esemény olyan, mint egy pókháló, ahol minden mindennel összefügg. Ha a pókháló egyik szálát meghúzzom, az az egész hálót befolyásolja kisebb-nagyobb mértékben. Ezért is segít, ha a művészek is értik bizonyos mértékig az operatív részleteket, hogy reális kéréseik legyenek és így minél inkább számukra is kedvezően tudjuk alakítani a körülményeket a háttérből.

Miért fontos a háttérmunka megértése a zenészek számára?

– Több helyen mondták már nekem, hogy én vagyok „a műszak szakszervezetise”. Fontos elmondani a muzsikuskollégáknak, hogy ha a színpadon nem látnak maguk körül sok embert, az nem azért van, mert a koncert létrejöttéhez nem kell sok ember, hanem azért, mert mindenki a maga posztján végzi a munkáját – sokszor láthatatlanul. Azt szoktam mondani az ismerőseimnek, akik ellátogatnak egy-egy koncertre és megjegyzik, hogy „nem is láttak engem”, hogy addig jó, amíg engem nem látnak! (nevet). A műszaki stáb is a háttérben dolgozik. Vannak, akikkel még találkoznak a fellépők, de sokakkal nem. Például nem futnak össze azokkal a kollégákkal, akik már jóval a főpróbába, illetve a koncert előtt megépítik, előkészítik a színpadot. Minden koncert egy csapatmunka eredménye, a csapat része a takarító, a biztonsági őr, a portás, a büfés, a világosítók, a színpadosok, és így tovább. Egy produkció körül, illetve az előadás terében minden egy hosszadalmas tervezés és egyeztetés eredménye – így bármilyen változáshoz és változtatáshoz is a csapat egy része vagy akár egésze szükséges.

Mesélj egy kicsit a munkádról a MÁV Szimfonikus Zenekarnál, és arról, hogyan működsz együtt a csapattal!

– A MÁV Zenekarnál hivatalosan külügyi menedzser vagyok, a nemzetközi kapcsolatok tartoznak hozzám – és még számos kapcsolódó dolog. Mivel a menedzsmentünk nem túl nagy, több területen is összedolgozunk a kollégákkal. A MÁV-nál nagyon jó hangulatú csapat dolgozik, a feladatok gyakran igazodnak az egyéni készségekhez és

képességekhez, ami jó lehetőség a kibontakozásra és az így összeadódó tudások kiaknázására.

A legtöbbet a külföldi karmesterekkel és szólistákkal dolgozom, a megkereséstől a szerződéskötésen át az utazásszervezésig és a fogadásukig. Emellett tartom a kapcsolatot a külképviseletekkel és szakmai intézményekkel, külföldi producerekkel, szervezem a produkciókat, turnékat, valamint egyre több protokollkapcsolattal is foglalkozom.

|| *Hogyan került a fenntarthatóság témája az életedbe?*

– Az alap az egyéni érdeklődésem volt, valamint az, hogy megláttam a fontosságát a szakmai munkámban. A fenntarthatóság fogalma a köznyelvben gyakran a környezetvédelemmel kapcsolódik össze, és arról szól, hogyan működhetünk úgy, hogy ne romboljuk és ne terheljük túl a környezetünket. Magyarországon is tapasztaljuk a környezeti változásokat, például a hőmérséklet ingadozásokat, aszályokat és árvizeket. Ezek a jelenségek mind azt mutatják, hogy a környezetünk változáson megy át és nincs jó állapotban. Hosszú ideje figyelmeztetnek minket a tudósok, hogy foglalkoznunk kell ezzel a problémával. A GB (Green Business) Academy képzése, amit az elmúlt fél évben nyílt lehetőségem elvégezni, segített megérteni, hogy a fenntarthatóság nemcsak a hétköznapi életben, hanem a vállalati szférában is alapvető fontosságú, és számos kapcsolódása van. Számtalan jogszabály és előírás létezik már nemzetközi és hazai szinten is, amelyek a fenntarthatóságot célozzák meg, ezek követése elengedhetetlen a jövőnk szempontjából.

|| *Tágabb értelmezésben mit értünk fenntarthatóság alatt?*

– A fenntarthatóság szélesebb értelemben nemcsak a környezetvédelemről szól, hanem arról is, hogy a társadalmi és gazdasági folyamatokban is fenntarthatóan működünk. Ez azt jelenti, hogy egy vállalat vagy háztartás úgy működjön, hogy illeszkedjen a környezetéhez, jó viszonyt ápoljon a partnereivel és hatékonyan kapcsolódjon minden őt körülvevő dologhoz. A cél az, hogy sikerrel betöltsa a feladatát és célt érjen anélkül, hogy fölöslegesen megterhelné a környezetét.

A jelenlegi gazdasági modell a folyamatos növekedésre épül, de ez figyelmen kívül hagyja a természeti források értékét és véges mivoltát. Amikor beárazunk egy terméket, többnyire nem vesszük figyelembe a létrehozásához szükséges nyersanyagokat, a környezeti terhelést és károkat. A körforgásos gazdaság modellje – amelyet a fenntarthatósággal foglalkozó szakemberek dolgoztak ki – azt javasolja, hogy kezdjük el beárazni a természeti erőforrásokat is. Vegyük figyelembe például a víz, az energia és a károsanyag-kibocsátás értékét is.

|| *Ha össze kellene foglalnod, mi a fenntarthatóság célja?*

– Az, hogy minimalizáljuk a negatív hatásokat és a gazdasági folyamatokat úgy alakítsuk, hogy azok a természetnek és egyúttal a társadalomnak is kedvezzenek. A körforgásos gazdaság modellje figyelembe veszi a termékek teljes életciklusát, a nyersanyagoktól kezdve a hul-

ladékig, továbbá azt is, hogy hogyan lehet dolgokat újrahasznosítani. Ez a megközelítés segít abban, hogy a termékek ne váljanak szemétté, hanem visszakerüljenek a rendszerbe, és valamilyen módon újra felhasználhatóak legyenek.

Az ESG (Environmental, Social, Governance) szabályozások is fontos szerepet játszanak ebben a folyamatban. Ezek a szabályozások az ENSZ és EU-s célkitűzések és a nemzetközi együttműködések mentén alakultak ki, és már a magyar jogrendben is jelen vannak. A nagyvállalatoknak hosszú ideje komoly fenntarthatósági jelentési kötelezettségeik vannak, folyamatosan ellenőrzik őket, komoly auditálási folyamatok zajlanak. A következő lépés az, hogy ezeket a szabályozásokat fokozatosan kiterjesszék az egyre kisebb méretű cégekre és vállalkozásokra is. A cél: 2050-re elérni a nettó zero kibocsátást.

|| *Milyen kihívásokkal szembesülnek a vállalatok a fenntarthatóságra való átállás során, és milyen támogatásokat kaphatnak ebben a folyamatban?*

– A fenntarthatóságra való átállás nem megy egyik pillanatról a másikra. Az ENSZ és az Európai Unió óriási erőforrásokat fordít arra, hogy elősegítse a fejlődést ebbe az irányba. Bár akadnak szkeptikusok, a hétköznapi életben is egyre inkább érezzük a bőrünkön, hogy a jelenlegi helyzet nem fenntartható. A fenntartható pénzügyek és az ösztönzők minden fronton igyekeznek motiválni a gazdaság és a társadalom szereplőit, hogy tegyenek a környezetért. Az átmenet a Netzero felé üzleti lehetőségeket is jelenthet a vállalkozások számára. A társadalomban egyre nagyobb az igény a környezetkímélő termékek és megoldások iránt, ami kihat a gazdasági szereplők döntéseire is. A cégek támogatást kaphatnak az átálláshoz. A fogyasztók számára is fontos, hogy megértsék, ezek a döntések nem csupán eszmei értékekről szólnak, hanem tudatosabb fogyasztás által valós hatással vannak az életünkre. Az időjárásváltozás hatásai, bár nem mindig látványosak, komoly egészségügyi és gazdasági következményekkel járnak. A kutatás-fejlesztésre fordított források segítenek abban, hogy a fenntartható termékek egyre elérhetőbbé váljanak a hétköznapi fogyasztók számára.

|| *Hogyan lehet a fenntarthatóságot a zenekarok életére vetíteni?*

– A fenntarthatóság kérdése a zenekarok életében is releváns, hiszen egy koncert megszervezése és lebonyolítása rengeteg erőforrást igényel. Az előadóművészetek, így a zenekarok is, értéket teremtenek a társadalom számára, hozzájárulhatnak a fejlődéshez. A művészeti ágazatokban dolgozóknak nagy felelőssége van abban, hogy példát mutassanak és üzeneteket közvetítsenek a közönség felé. A fenntarthatóság érdekében a zenekarok is tehetnek lépéseket, például a szelektív hulladékgyűjtés, az energiahatékonyság, az utazások optimalizálása révén.

|| *Mit tesz a MÁV Szimfonikus Zenekar a fenntarthatóság érdekében?*

– Nálunk az egyéni kezdeményezések és a kollégák törekvései összeadódtak, bevezettük például a szelektív hul-

ladékgyűjtést, amelyhez két gyűjtőpontot alakítottunk ki különböző kukákkal. A vizsgaanyagomban egy akciótérvet készítettem a szelektív hulladékgyűjtésről, amely rámutatott, hogy a folyamatnak az eddig figyelembe vettnél sokkal több szereplője és sarokpontja van, stratégiai szinten is működnie kell.

Lendvai György igazgató úr egyéni elhivatottsága is hozzájárult a fenntarthatósági törekvésekhez. Számos konferencián veszünk részt, ahol az előadóművészetek fenntarthatósági szerepéről is rendszeresen szó esik. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagjaként részt veszünk a PEARLE munkájában, amely az Európai Unió előadóművészeti szövetségeit tömöríti. A konferenciákon gyakran találkozunk olyan modulokkal és workshopokkal, amelyek a fenntarthatóság különböző aspektusait tárgyalják, például a turnék és utazások, valamint az előadóművészeti együttesek által használt épületek üzemeltetése terén.

Bár sok európai uniós ország, különösen a skandináv országok, előrébb járnak ezen a téren, mi is igyekszünk lépést tartani. A karbonlábnyom számítása például nálunk is kezd elterjedni, és folyamatosan tanulunk és fejlődünk kell ezen a területen.

Ha kitekintünk a világba, milyen kezdeményezésekkel lehet találkozni ezen a területen?

– A fenntarthatóság megvalósítása a zenekarok és koncerttermek számára kihívást jelenthet, különösen az anyagi források korlátozottsága és a koncepciók, avagy a szaktudás hiánya miatt. Azonban a forráshiány kompenzálható együttműködésekkel és regionális kezdeményezésekkel. Például a skandináv országokban a zenekarok és a koncerttermek közötti együttműködések révén sikerült fenntarthatóbb működési stratégiákat kialakítani. Kiemelt figyelem irányul azokra az intézményekre, amelyek épületet üzemeltetnek. Az épületek energiahatékonyságának növelése, a fényforrások gazdaságosabbra cserélése, a megújuló energiaforrásokra való áttérés, a megfelelő szigetelés szintén fontos lépések. A MÁV Szimfonikus Zenekarnál épp most kerül felszerelésre egy hőszivattyús fűtésrendszer, amely optimálisabb energiafelhasználást, ezáltal költségcsökkentést is eredményez. Hosszú az út az ódon épületek felújításától az energiapozitív infrastruktúráig, szerencsére számos jó példa van már a világban.

A zenekarok esetében egy másik lényeges kérdéskör az utazás. A nemzetközi utak, a turnézás minimalizálása is lehetne cél, de ez nehéz kérdés, hiszen a fellépések szakmai rangot jelentenek egy együttes számára, ezenfelül rendkívül fontos misszió a kulturális értékek bemutatása, képviselése a zene által az országok között. A Covid időszaka is megmutatta a személyes jelenlét és kapcsolatok jelentőségét. Megoldások persze itt is kínálkoznak: van olyan francia zenekar, amely csak vonatos utazással megvalósítható turnéokra vállalkozik. Vendégművészek számára próbálhatunk szintén vonatutat keresni repülő helyett, ha az időbeosztás engedi. De ugyanígy a napi közlekedés is lényeges téma. Van olyan skandináv együttes, ahol díjazták a biciklivel való munkába járást. Egy londoni zenekar kiszámolta saját karbonlábnyomát, és kiderült, hogy an-

nak nagy része a közönségük koncertre való közlekedéséből származik – itt kerül előtérbe a figyelemfelhívás és jó példával előjárás felelőssége. A híres művészek közül többen (például Leonardo DiCaprio) ismertségüket felhasználva üzeneteket közvetítenek a környezetvédelemről és a fenntarthatóságról. A zenekarok is motiválhatják a közönséget, például, hogy ilyen megfontolással válasszanak közlekedési módot. Magyarországon is egyre több előadóművészeti szervezet igyekszik fenntarthatóbb működést kialakítani, például a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésével vagy stratégiai együttműködésekkel a közösségi közlekedésben.

! Milyen jövő vár az előadóművészeti szervezetekre a fenntarthatósági kötelezettségek szempontjából?

– Bár jelenleg nincsenek dedikált szabályok az előadóművészeti intézményekre vonatkozóan, hamarosan ezek a szervezetek is érintettek lehetnek a fenntarthatósági kötelezettségekben. Egy beszállító vagy szponzor érintettségi mátrixára kerülve, rövid időn belül az előadóművészeti szervezeteknek is jelentéseket kell majd készíteniük a működésük hatásairól. Ehhez komoly adatgyűjtésre, azok elemzésére, és első céges stratégiára lesz szükség.

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnökével, Lendvai Györggyel közösen az a középtávú célunk, hogy egy ajánlásomagot, egy úgynevezett „greenbookot” állítsunk össze a magyar szimfonikus zenekarok számára. Ez segíthet feltérképezni a működés optimalizálásának lehetőségeit, megfelelő módszertannal költségcsökkentést és környezettudatosabb működést eredményezve. ■

Fotó: Steirer Máté/MÁV Szimfonikus Zenekar

Christoph Eschenbach karmesterrel

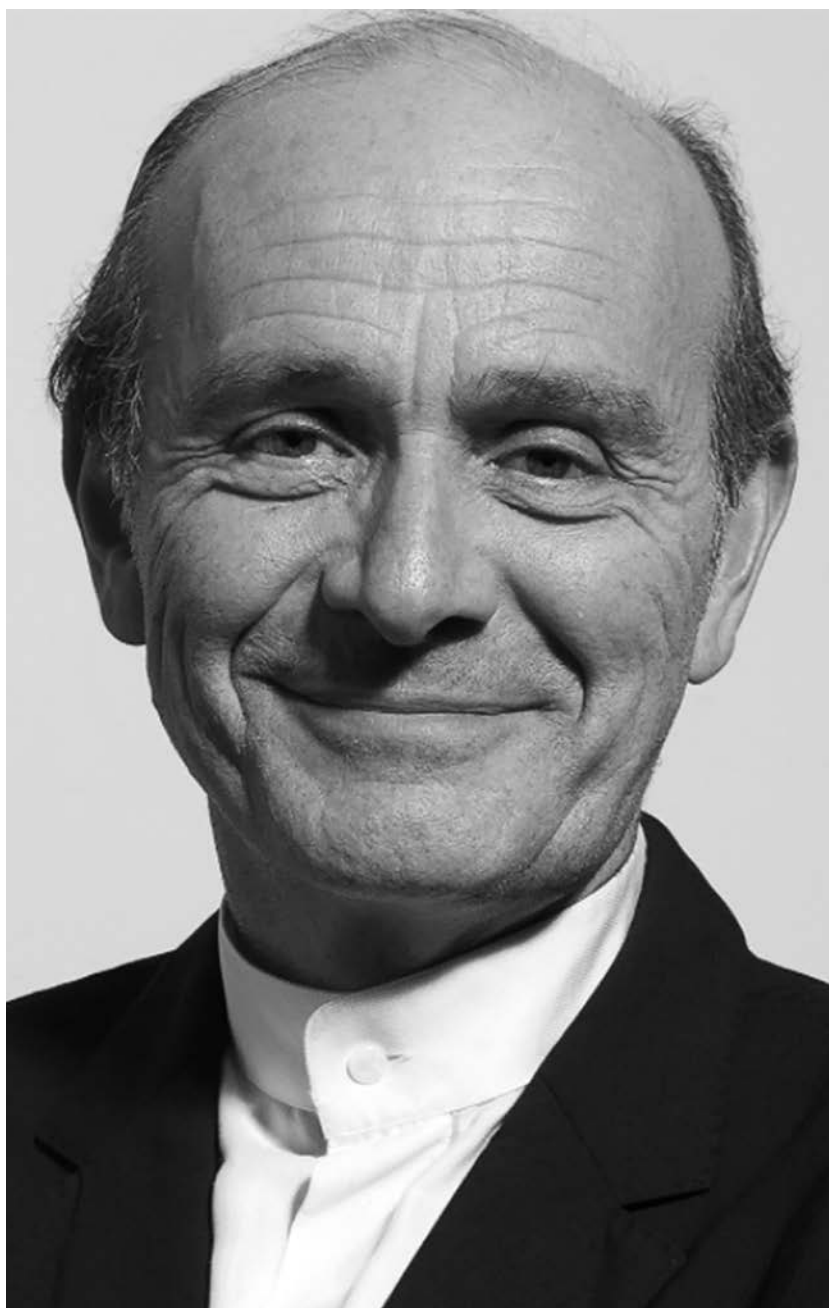
A legnagyobb veszély az, hogy rutinból játszunk, úgy „ahogy szoktunk”

Kossuth-díjat vehetett át tavasszal Takács-Nagy Gábor, aki ebben a szezonban Beethoven mind a kilenc szimfóniáját vezényli a MÁV Szimfonikusokkal, egy nagyon különleges program keretében: edukációs céllal zeneakadémistákat látnak vendégül a teljes munkafolyamatban. A kilenc szimfónia közeli társa a hegedűművész-karmesternek: a Deutsche Grammophon az ő vezényletével, a Verbier Festival Chamber Orkestrával rögzítette és adta ki nemrég.

 Kiss Eszter Veronika

I Idén tavasszal vehette át a Kossuth-díjat. Mit jelent az Ön számára ez az elismerés?

– Természetesen nagy öröm volt, most is, ahogy megemlítette ezt a díjat, nagyon jó érzés töltött el. Mielőtt azonban bármit mondanék, azonnal le kell szögezzem: semmi-vel nem tudok többet Mozarttól, Haydnról, Beethovenról vagy Bachról, csak azért, mert ezt a díjat megkaptam. Viszont az, hogy az embert elismerik, az azért nemcsak jól esik, de egyfajta visszajelzés is, hogy jó úton jár. Mi, zenészek tele vagyunk kétkedéssel, hiszen a kottaképen nem lehet látni igazán, mit és hogy

akart a zeneszerző egyfajta spiritualitásban kifejezni. Nagyon szeretnék harminc percre találkozni Mozarttal, vagy Beethovennel, hogy ezeket megkérdezzem, de erre nincs lehetőségem. Ezekben a pillanatokban, amikor az ember egy ilyen gyönyörű díjat, elismerést kap, egy kicsit a belső kétkedés sebei, hegei gyógyulnak, és másképp megy ki a dobogóra. Nem a fennhéjázásról beszélek, ugyanúgy esendő vagyok, és a nagy zeneszerzők ezerszer nagyobbak nálam, de a kétkedések ellen nagyon jó visszajelzés ez a díj. Amikor most a koncertre készültem, Beethoven 1. szimfóniájával kapcsolatban is voltak bennem kételyek, frazírozás, karakter kérdésekben, és amikor ezeken gondolkodtam, azt mondtam magamnak, hogy nyugodtan bízzak az ösztöneimben, hiszen annyira rosszak nem lehetnek. Egyébként is nagyon fontosak az ösztönök a zene megértése szempontjából, és ezeknek a megerősítéséhez kell az egészséges önbizalom. Ebben pedig megerősítést nyújt a Kossuth-díj. Ugyanakkor hozzá kell tennem, hogy miközben a Kossuth-díjasok tényleg csodálatos névsorának egyik szerény tagja lettem – az elsőt Kodály Zoltán kapta –, számos nagy kiváló színészt, képzőművészt, muzsikust ismerek, akik sajnos nem kapták meg ezt az elismerést.

! Ezen a koncertsorozaton zeneakadémisták is közreműködnek. Milyen tapasztalata van a közös munkáról?

– Az együttműködés ötlete Lendvai György, a MÁV zenekar igazgatójaé. A zeneakadémisták többsége később legalább részben zenekarban fog játszani, hiszen keveseknek adatik meg, hogy szólisták legyenek, és nagyon jó lehetőség, hogy egyfajta éleslövészetben gyakorolhatják, tanulhatják ilyenkor a szakma nehézségeit, fortélyait, olyan alapműveken, Beethoven 9 szimfóniáján, amelyek a szimfonikus repertoár legtöbbet játszott darabjai közé tartoznak.

Egy zeneakadémista rengeteget kaphat, tanulhat egy ilyen együttműködésből, de én is nagyon örülök mindig, ha a zenekarban jelen vannak a fiatalok is.

Mindig úgy éreztem, hogy kötelességem átadni mindazt, amit én a Zeneakadémia falai között a hetvenes években a nagyon nagy tanáraimtól tanultam.

! A zongoristák vissza szokták magukat vezetni egészen Liszt Ferencig.

– Ha erről van szó, Végh Sándornál tanultam, ő pedig Hubaytól, Hubay ismerte Joachimot, Joachim rendszeresen együtt muzsikált Brahmszal, sorolhatnánk mi, vonósok is. Megadatok nekem, hogy a nyolcvanas években Székely Zoltántól tanultuk meg Kanadában mind a 6 Bartók-vonósnyegyest. Székely Bartók barátja volt, akivel együtt muzsikáltak. Akinek „Béla” volt Bartók. Aki fölvette a kottát és azt mondta: „fiúk, várjanak egy pillanatot, végiggondolom, mit akarhatott itt Béla”. Nekem megadatok, hogy három

hónapig vele dolgozhattam, aki közelről tudta, hogy Bartók milyen személyiség volt.

! Az ilyen találkozások segítségével csökkennek azok a bizonytalanságok és kétségek, amelyekről beszélt.

– Persze, és nekünk egész életünkben keresnünk, kutatnunk kell a mű üzenetét, de nem a színpadon. A színpadon ennek a kétségnek nincs helye. Ott fel kell vállalnunk magunkat minden esendőségünkkel együtt. Fel kell vállalnunk a döntéseinket – akár jók, akár hibásak –, amelyeket az előadás kapcsán hoztunk. Aztán másnap reggel pedig megint a kérdések, a kutatások és a kétségek ideje jön el, minden egyes koncert után újra és újra. Ezzel kapcsolatban van egy gyönyörű történetem. Idén nyáron találkoztam Simon Rattle-el a számomra olyan fontos svájci Verbier fesztiválon, és beszélgetés közben elmondtam neki, mennyire megtisztelve érzem magam, hogy a Deutsche Grammophon lemez cég kihozta velem és a Verbier fesztivál zenekarával mind a kilenc Beethoven-szimfóniát, de én az ő 2002-es Bécsi Filharmonikusokkal rögzített IME lemezét hallgattam és nagyon sokat tanultam belőle. Simon Rattle azt mondta, hogy köszöni az elismerő szavakat, de ő maga azokat a felvételeket már nem hallgatná meg, mert így húsz év távlatából már sokkal többet tud ezekről a szimfóniákról, ő azóta is folyamatosan „fúr-farag” az előadásmódjukon, és ez a folyamatos, élethosszig tartó munkálkodás tart minket fiatalon. Otto Klemperer nyolcvan fölött mondta, hogy nagyon örül annak, hogy az elmúlt héten három új dolgot vett észre egy Beethoven-szimfóniában, pedig majdnem hatvan éve vezényli. A legnagyobb veszély az, hogy rutinból játszunk, úgy „ahogy szoktunk”. Amikor a Takács Kvartettben játszottunk, annak a tudatában gyakoroltunk és csiszoltunk a műveken folyamatosan, hogy azt kaptuk tanácsként a nagy tanárainktól: állandóan kutassunk, de a színpadon teljes mértékben hinni kell abban, amit tudunk. Emlékszem, a kvartettel több mint százszor játszottuk el a Bartók- vagy Beethoven-vonósnyegyeseket, de arra nagyon vigyáztunk, hogy sose az „ahogy szoktuk” című fejezet legyen, mindig minden próbán igyekeztünk újdonságokat keresni, új felfedezéseket tenni.

! A hegedülés és a kvartett-tapasztalat mennyiben segíti a vezénylést?

– Az egész vezénylés ott kezdődött, hogy 1991-ben Mozart halálának 200. évfordulója alkalmából Solti Györggyel – aki szenzációs zongorista volt – eljátszottuk Mozart zongoranégyesét Londonban és a bécsi Musikvereinban, azon a koncerten mi Mozart-kvartetet is játszottunk és Solti vezényelt is Mozartot a második részben. Solti az egyik próbán a londoni házában hozzám fordult és azt mondta: Gábor, nagyszerű karmester lennél, mert bár fél szemmel látlak csak, nézem a kottát, de a testbeszéded és a mozdulataid teljesen világosan érzékeltetik, hogy mikor kell nekem is belépni. Ez ültetett el bennem egy gondolatot, és ugye amikor sajnálatos módon később kialakult egy kézproblémám,

ami miatt eljöttem a kvartettből, és nem hegedültem már nagyon sokat utána, ez a testbeszéd az, ami nagy segítségemre volt kezdettől a vezénylésben. Nekem, mint a kvartett első hegedűsének levegőt kellett vennem, a testtel, a fejjel, tehát valahogy bennem van ez az intés, kialakult az évek során. Mivel értek a vonós hangszerekhez, hogy ha feladok egy zenei instrukciót, azonnal meg tudom mondani azt is, hogy milyen technikai eszközzel, milyen vonósebességgel, milyen vibratóval lehet megvalósítani. Ez fontos, mert a zenekarban a vonósok adják a hangzás alapját.

Az a karmester, aki nemcsak a száját jártatja, de meg is tudja mutatni, az hitelesebbé válik.

Ez persze nem azt jelenti, hogy aki nem tud hegedülni, az nem lehet nagyszerű karmester. Ugyanis van hátránya is, amiről sorra kapom a visszajelzéseket, hogy vonóscentrikusan vezénylek. A mozdulataim kifejezőek a vonósoknak, viszont a fúvósoknak kevésbé, akiknek levegőt kell venniük, és ehhez precíz, pontos beintések kellenek. Úgyhogy ami az erősségem, az a gyengeségem is, és tudom, hol kell még fejlődnöm. Azt gondolom, nagyon fontos, hogy az ember tisztában legyen a gyengéivel is, én ezt nem szégyellem. Tisztában vagyok azzal, hogy nem végeztem karmesterképzőt, amolyan magam csinálta karmester vagyok, persze ez nem jelenti azt, hogy nem mentem el rengeteg nagyszerű karmesterrel dolgozni, tanulni tőlük. Zeneiek és spirituálisak a mozdulataim, legalábbis remélem, hogy azok, és ezek sok mindent kifejeznek a karakterről és színekről, de tudnom kell azt is, mikor kell nagyon pontosnak lenni. Simon Rattle eljött az egyik koncertemre, ez önmagában fantasztikus, a koncert végén nagyon szépeket mondott, de utána megkértem, hogy kritizáljon is. Azt mondta: „egyet nagyon pontosan tudnia kell, Gábor, mégpedig azt, hogy mikor lehet valaki művész és mikor mérnök a színpadon. Tudnia kell, hol vannak azok a veszélyzónák, ahol például a fúvóskar vagy a vonóskar késni szokott, ezekben a pillanatokban nem lehet művésznak lenni, ott mérnökként kell vezényelni, pontos, szakszerű mozdulatokkal segíteni az együtt maradást, aztán amikor a zenekar benne van a flow-ban, akkor természetesen lehet művészi gesztusokat tenni, de azt mindig tudnia kell, mikor melyiknek van épp ott az ideje”. Az egész élet egy tanulás.

Most volt nemrég kurzusa a Concerto Mesterakadémiáján. Ugyanezeket a gesztusokat tette tanítás közben is, és ezek a gesztusok sokszor kifejezőbbek, mintha egy hosszú monológon szavakkal mondaná el.

– A gesztusok kapcsán Végh Sándorral szeretnék beszélgetni. Én úgy nőttem föl, és valószínűleg a muzsikások kilencvenkilenc százaléka úgy tudja, hogy Végh Sándor fenomenális muzsikos volt, de vezényelni nem tudott. Carlos Kleiber az ellenvélemény. Őt mindenki a világ valaha élt legjobb karmesterei között tartja számon a szakmában. Találkoztam Bruno Monsaingeonnal,

a francia filmrendezővel és íróval, aki most színdarabot készít Carlos Kleiber életéről, és elmesélte, hogy fölvetette a kapcsolatot a híres karmester még akkor élő nővérével, akitől 2016-ban megkapta a Carlos Kleiber és a nővére közötti magánlevelezést, azzal a kikötéssel, hogy a családdal kapcsolatos témák kivételével minden szakmára vonatkozó állítást felhasználhat benne. Az egyik levélben írja Kleiber a nővérének, hogy „mostanában mindenki azt mondja rólam, hogy én milyen szenzációs karmester vagyok, de azt hiszem, ez el van túlozva. Két ember nevét említeném meg, aki igazán tudja, hogy kell vezényelni. Az egyik Herbert von Karajan, és közöttünk van egy óriás, akit úgy hívnak, hogy Végh Sándor, aki nem hagyományos módon vezényel természetesen, de kit érdekel ez, mert olyan gesztusokat ad be, ami 8-16 ütemekre vonatkozik, és egy gesztusból az egész folyamat, az egész előadási mód és eszköztár világos a játékosoknak. Ez az ember tudja, hogy kell vezényelni. Ez az ember valamit tud, amit nem tanítanak karmestereknek” – írja a nővérének Carlos Kleiber. Ez egy magánlevele, ezek a legőszintébb pillanatai. Nagyon fontosnak tartom, hogy Kleiber megvédte Végh Sándort, mint karmestert.

Milyen tanácsai lennének a pályakezdő fiataloknak?

– Azt mondanám a fiataloknak, hogy azokra a tanároknak, akikkel dolgoznak vagy dolgoztak, azokra természetesen tekintsenek tisztelettel és alázattal, és vegyék el tőlük azokat a szellemi értékeket, amiket adnak, de ne gondolják azt, hogy ők az egyedüli tanárok. A tanáraink mi vagyunk saját magunknak, ők csak tanácsadónk. Minden nap merjünk szembenézni gyengéinkkel, és kutassunk, keressünk, a lényeg azonban nem a technikai tökély, nem a fizikai hiba elkerülése.

A zenélés célja a spirituális sugárzás, maga a zenélés egy spirituális gyógyszer, ami megemeli az emberek lelkét. Sajnos, a mai világban egyre inkább – a próbajátékok kegyetlensége miatt, ahol egy-két hiba miatt ki lehet esni – a fiatalok rá vannak kényszerítve arra, hogy minél tökéletesebben, technikásabban játszanak, nem mernek melléhúzni, viszont emiatt nem a szívükkel hallgatják a zenét, hanem az agyukkal.

Maria Callas gondolatát osztanám még meg, aki 1975-ben tartott egy kurzust, fent van a youtube-on, meg lehet nézni angol nyelven, ott az óra után az énekes hallgató megkérdezte, hogy most, hogy jobban megismerte őt, Maria Callas mit tanácsol, hogy lehetne még jobb szopránénekesnő. Maria Callas pedig azt válaszolta: „még jobban szeresse azt, amit csinál, és minden nap találjon benne örömet”. Nagyon nehéz ez a pálya, de végeredményben gyönyörű is, ha arra gondolunk, hogy emberek lelkét emeljük meg vele.

Nyissunk a világ felé, ne féljünk a kihívásoktól!

Tóth Kristóf kisgyermekként kezdte hegedűtanulmányait, azóta szépen ível felfelé a zenei pályafutása. Számos nemzetközi kurzus és verseny résztvevője, rendszeresen fellép magyar és európai zenekarokkal. A kamarazene világában is otthonosan mozog, 2019-ben elnyerte a Junior Prima Díjat.

✍ Hörömpöli Anna

I Mikor kezdte hangszeren játszani?

– Négy és fél évesen kezdtem el hegedülni. A családban sok zenész van, így természetes volt, hogy én is erre az útra lépek. Egy koncertélmény hatására kezdett érdekelni a hegedű, majd a negyedik születésnapomra megkaptam az első hangszereimet. Szerencsém volt, hogy Soltész Ildikó – kiváló hegedűtanár – vállalt engem ilyen fiatalon. Az ő iránymutatása és támogatása nagy hatással volt rám, megerősítette bennem a zene iránti szeretetet, illetve egy olyan maximalista igényességre való törekvést ültetett belém, melyre azóta is tudok építeni.

I Milyen emlékeid vannak a kezdetekről?

– Az első órákra emlékszem, az épületre is, amikor először beléptem oda. Azt hiszem, a zenei teljesítményemet látva a tanárnő nem volt túl lelkes eleinte, de idővel szépen alakultak a dolgok. Maradandó emlék az első koncertem: rendkívül izgultam, alig tudtam rávenni magam, hogy eljátsszam a „Süss fel napot” – sikerült. Ez az élmény önbizalmat adott, és onnantól kezdve gyereként már nem volt gondom a lámpalázzal. Később, 16 éves koromtól, amikor már tétje is volt a fellépéseknek, visszatért az izgalom, ami persze attól is függ, hogy hol, kivel, mit és mennyit játszom. A színpadon már nem érzem, de előtte annál inkább.

I Milyen technikákat alkalmazol egy koncert előtt?

– Az előkészületeim elég egyszerűek. Körülbelül egy órával a hangverseny előtt skálákat gyakorlok. Mindenkinek megvannak a saját szokásai, én például színpadra lépés előtt öt perccel meleg vízzel és szappannal keztem mosok. Érdekes, hogyha ez elmarad, akkor koncert közben

rájövök, hogy valami hiányzik, és ez az apróság is ki tud zökkenteni a zavartalan koncentrációból.

Í Milyen zenei hatások értek a családjod révén?

– Apukám zeneszerző, és amikor kicsi voltam, sok zene-kritikát írt, amelyek ma már nem létező újságokban és online portálokon jelentek meg. Gyakran ébredtem arra, hogy operafelvételeket vagy koncertfelvételeket hallgat, amelyekről később írt. Így rengeteg zenei élmény ért már gyerekkoromban, és sokat jártunk együtt koncertekre is. Különösen emlékezetes volt egy Vengerov koncert a Zeneakadémián. Az egyik nagypapám cimbalomművész volt, aki sok eredetileg hegedűre írt művet játszott, ezért például Bach szólószonátáinak gyakorlása közben mindig volt kitől tanácsot kérni. A zene mindig jelen volt az életemben, és természetes részévé vált a mindennapjaimnak.

Mikor érezted először, hogy már nem csak egy gyerek vagy, aki hegedűl?

– Ha ki kell emelnem egy pillanatot, csak a diploma megszerzése után éreztem igazán, hogy felnőtté váltam. Mindig is tudtam, hogy ezzel szeretnék foglalkozni, de sokáig úgy éreztem, hogy még nem vagyok alkalmas erre. Fantasztikus tanáraink voltak: Kokas Katalin az előkészítő osztályban, majd két évig Szenthelyi Miklósnál tanultam, később pedig Baráti Kristóf és Kovács Péter lettek a mestereim. Gyakran jártunk Kelemen Barnabáshoz is, Csalog Gábor volt a kamaratanárom. Ők mind olyan nagyszerű művészek, akik mellett állandóan azt éreztem, hogy még nagyon sokat kell tanulnom. 15-16 évesen kezdődött nálam a mentális változás, a nemzetközi versenyek és fellépések megerősítették az önbizalmamat, azonban arra is rávilágítottak, hogy még milyen hosszú út áll előttem.

Í Arra emlékszel, hogy mikor játszottál először szimfonikus zenekarral?

– Tizenkét éves koromban egy svájci kurzus zárókoncertjén eljátszhattam a Mendelssohn-hegedűversenyt. Ez volt az első versenymű, amit előadtam, felejthetetlen, ahogy megszólalt mögöttem a teljes szimfonikus zenekar. Egy másik maradandó élményem, amikor először játszottam a Zeneakadémia Nagytermében a Liszt Ferenc Kamarazenekarral, aminek akkor még Rolla János volt a koncertmestere.

Í Hogyan viszonyultál a gyakorlás kérdéséhez?

– Alapvetően sosem szerettem gyakorolni. Kisgyerekként a szüleim azt mondták, hogy ha nem akarok gyakorolni, akkor ne is kezdjek bele a hangszerstanulásba, mert úgy nincs értelme. Mivel a hegedűt nem akartam elengedni, ezért aztán mindig gyakoroltam valamennyit. Soltész Ildikó, az első tanárom rendkívül lelkiismeretes volt: heti három-négy alkalommal „gyakoroltunk” az órákon. 9-10 éves koromtól kezdve, amikor már országos versenyekre jártam, a felkészülés intenzívebbé vált. 14 évesen kerültem az előkészítő osztályba, ahol magasabb elvárásokkal szembesültem és sokkal önállóbban kellett dolgoznom. A repertoár bővülésével gyakorolnom is többet kellett. Mindezek ellenére úgy 17 éves koromig a gyakorlást legin-

kább kötelességként éltem meg. Most már nagyobb a motivációm, illetve jobban látom, hogy a rendszeres és strukturált gyakorlás elengedhetetlen a sikerhez.

Í Hogyan tanulsz új műveket?

– Amikor új darabot tanulok, természetesen meghallgatom más előadók interpretációit, és ha egy kevésbé ismert szerzőről van szó, utánanézek a háttérinformációknak is. Nem mindig végzek mélyreható kutatást, inkább az intuíciómra hagyatkozom. Az utóbbi években sokat játszottam külföldi fesztiválokon, ahol azt tapasztaltam, hogy a zeneszerek nem mindig ragaszkodnak a próbán megbeszélésekhez, hanem az adott pillanathoz igazítják az előadást. Ez a rugalmasság egyre inkább jellemző rám is. A technikai felkészülés során különböző hangszíneket próbálok ki, többféle opciót tartok nyitva, hogy a koncerten a legmegfelelőbbet választhassam. A gyakorlás persze alapvető része marad a felkészülésnek: néha metronómot is használok, hogy a technikai részletek is tökéletesek legyenek, ki kell tisztítani a kettősfogásokat, ezek az alapvető munkafolyamatok „sajnos” sosem változnak. Az évek során a felkészítési módszereim alakultak, most már jobban látom, mi az, ami igazán fontos az előadás szempontjából.

Í Technikailag okozhat még nehézséget neked valami?

– Abszolút. Viszont mára már azt érzem, hogy nincs olyan technikai kihívás, amit ne tudnék megoldani. Nehéz darabok például egyes kortárs művek, amelyek nem hangszereszerűek, ezekkel sokat kell dolgozni. Néhány szerző művei nem állnak közel hozzám, és emiatt nem tudom azokat igazán jól interpretálni. A repertoáromat tudatosan építem, évente váltogatom a darabokat, hogy mindig legyenek új kihívások és régebbi, jól ismert művek is. Ez a struktúra segít abban, hogy folyamatosan fejlődjek és közben frissen tartsam a tudásom.

Í Milyen projektek várnak rád a közeli jövőben?

– A koncertjeim többsége kamarazenei fellépés, de vannak szóló- és zenekari szólókoncertek is. Egyébként a kamarazene áll hozzám a legközelebb, ezeket a fellépéseket élvezem a legjobban. Jelenleg több projektben is részt veszek, például pár napja Brahms C-dúr trióját játszottam, novemberben pedig egy zenekari koncertre készülök. Emellett felvételeket is készítek, mert jövőre külföldi tanulmányokat tervezek.

Í Mi volt a motivációd a doktori képzés elkezdéséhez?

– A Zeneakadémia Baráti köre a rendelkezésemre bocsátott egy kiváló hangszert, amit nagyon megszerettem, és így továbbra is használhatom. Csodás hegedű. A tanítás is érdekel, amihez elkerülhetetlen a Doktori Iskola elvégzése.

Í Hogyan látod a Zeneakadémia jelenlegi helyzetét?

– A Zeneakadémia akkor léphetne magasabb szintre, ha inspirációt merítene a külföldi jó példákból. Nem csak a doktori képzés terén, hanem minden területen. Jelenleg a BA és MA képzésben annyi óra van, hogy alig marad idő a gyakorlásra, pedig ez lenne a legfontosabb. A zenekari képzést sem érzem hatékonynak. Nagyszerű tanáraink vol-

tak, de a képzés struktúrája nem támogatja az egyéni hangszeres fejlődést. Külföldön jobban működik a projektekre való felkészülés és a hangszeres órák is részei a doktori képzésnek. Úgy érzem, hogy a gyakorlótermek működési struktúrájától kezdve az óraszámokig sok mindenben lehetne változtatni annak érdekében, hogy a hangszeres fejlődés nagyobb fókuszot kapjon.

I Gondoltál arra, hogy külföldön tanulj?

– Igen, de időzítésben nem volt jó opció. Először a BA alatt akartam kimenni, de akkor kerültem új tanárhoz, ezért maradni akartam. A mesterképzés alatt pedig a járvány miatt nem volt értelme külföldre menni, az órákat online tartották. Szerencsére sok külföldi kurzuson és fesztiválon vehettem részt, amelyek rendkívül inspirálóan hatottak rám.

I Milyen hobbijaid vannak?

– A zene központi szerepet játszik az életemben, a baráti kapcsolataimat is ez az irányultság jellemzi. Ha sportról van szó, akkor a focit említeném, hobbiként pedig az olvasást.

I Van nem zenész barátod?

– Ők inkább jó ismerőseim. Azokkal tudok igazán mély kapcsolatot kialakítani, akik megértik a világomat, ezért a baráti társaságom nagy része zenész.

I 2019-ben Prima-díjjal ismerték el addigi tevékenységedet. Hogyan élted meg ezt az elismerést?

– Jó érzés volt visszajelzést kapni a munkámról. Bár nem változtatta meg jelentősen az életemet, fontos visszajelzés volt abban az időszakban.

I Hogyan látod a kortársaid helyzetét a nemzetközi zenei életben?

– A generációm tagjai között számos tehetséges zenész található. Bár nehéz megjósolni, kik lesznek a jövő meghatározó alakjai, sokan közülük már most komoly nemzetközi sikereket értek el. Ugyanakkor úgy érzem, hogy néha könnyű belesüppedni a hazai zenei élet kényelmébe. Fon-

tos lenne, hogy a hazai zenei élet és koncertszervezés jobban kövesse a nemzetközi trendeket, és nagyobb figyelmet fordítson azokra a fiatal magyar zenészekre, akik külföldön is elismertek.

I Miért gondolod így?

– Sokan egyszerűen nem érdeklődnek a nemzetközi színtér iránt, vagy nem is tudják, milyen lehetőségek adódhatnak. A modern világban sok minden elvonja az emberek figyelmét, ha nincs meg a motiváció, akkor nem is törekednek erre. Én azt tapasztaltam, hogy fontos a nemzetközi versenyeken való részvétel és a külföldi tapasztalatok megszerzése. Amikor külföldön játszottam, láttam, hogy a velem egykorúak milyen szinten hegedülnek, mennyi mindent kell még tanulnom. Ez motivált arra, hogy fejlődjek és egyre több helyre eljussak. A menedzselés, a „marketing” is fontos. Bár mindenkinek szüksége lenne rá, sokan nem tudják rávenni magukat, hogy ezzel foglalkozzanak. Megértem, hiszen zenészként én sem tudom rávenni magamat, hogy posztoljak és videókat készítssek. Mindig úgy gondoltam, hogy majd, ha elértem valamit, akkor lesz értelme. De ez túl óvatos hozzáállás; a karrierem szempontjából hasznos lenne a mai eszközöket, trendeket felhasználni, pl. jelen lenni a közösségi médiában.

I Hogyan látod a magyar zenei élet jövőjét, és milyen tanácsot adnál a fiatal zenészeknek?

– A hazai zenei élet jövője a zeneoktatáson múlik, az alaptól a felsőoktatásig. Bár sok minden jól működik, rengeteg változásra van szükség, hogy a jelenlegi negatív folyamatokat megfordítsuk. Régen a közönség bátrabban adott negatív visszajelzést, az írott kritikák is őszintébbek voltak. Manapság mindenről jót írnak, ami csökkenti a valódi dicséret értékét. Ez azonban sajnos egy nemzetközi trend. Fontos, hogy ne féljünk a kihívásoktól. A fiatal zenészeknek azt tanácsolom, hogy legyenek nyitottak és mindig törekedjenek a legjobbra. A zene szeretete és szenvedélyük vezérelje őket, mert ez teszi igazán értékké a munkájukat. Minden lépés, amit most megtesznek, közelebb viszi őket a céljaikhoz, és a jövőjük a saját kezükben van. ■

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar tagjai, évtizedek óta titkos szavazással választják meg az év legkiválóbb, legjobbnak ítélt művésztaársukat.

Az idén ezt a kitüntető címet a Nemzeti Filharmonikus Zenekar művészeinek szavazatai alapján Németh József klarinétművész kapta, míg a Nemzeti Énekkar tagjai Gáspár István, a basszus szólam énekművészeének ítélte, aki másodszor (először 2017-ben) nyerte el ezt az elismerést.

Németh József klarinétművész

A Nemzeti Filharmonikus Zenekarban 42 éve klarinétozik. A világ megannyi jelentős színpadán koncertezett fantasztikus karmesterekkel, szólistákkal, de – ami a legfontosabb – kiváló, zseniális kollégákkal, akik közül sokakkal ma is együtt dolgozik. Ezek olyan nagyszerű élmények, hangulatok, élettérzések, melyek semmivel sem pótolhatók, ezért hálás a sorsnak, hogy erre a pályára irányította őt.

Gáspár István énekművész, basszus szólam

Eredetileg mérnöki pályára készült. Ének tanulmányait a Kolozsvári Zeneakadémián 1999-ben végezte el, mialatt tagja volt a Kolozsvári Állami Filharmonia énekkarának, ezzel párhuzamosan rendszeresen fellépett a Magyar Állami Operaházban is. Miközben a mérnöki pálya kötött munkarendje elől próbált kitérni, rátalált a sokkal lazábbnak és változatosabbnak ígérkező kóruséneklésre. 25 évesen kezdte komolyabban venni a szakmát, részben ennek köszönhetően nyert felvételt az egyre jobb kórusokba.

Miskolci Szimfonikus Zenekar

Művészetek Háza – 2024. szeptember 24.

Malina János

A Miskolci Szimfonikus Zenekar új vezetője, Török Levente szeptember 24-én vezényelte az első bérleti hangversenyt együttesével a Művészetek Házában. Korábbi két koncertjük mintegy felütésként szolgált e hangsúlyos megnyitó esemény előtt, amely egyszersmind a Maestro bérlet eseménysorozatát is útnak indította. A fiatal maestro a koncert előtt néhány elfogódott, de igen szerény és rokonszenves mondattal köszönte meg a városnak és a zenekar művészeinek és munkatársainak a szíves és inspiráló fogadtatást.

A programot egy prominens miskolci születésű zeneszerző, a néhány nap múlva 75. születésnapját ünneplő Vajda János éppen 15 éve, akkori 60. születésnapja alkalmából bemutatott zenekari műve – ha tetszik, szimfonikus költeménye –, a *Last minute tour* nyitotta meg. (Vajda több operáját korábban éppen a karmester édesapja, Török Géza mutatta be és vitte sikerre.) A három egybekomponált tétel körvonalait mutató kompozíció egy színekben, képekben gazdag, részben egzotikus utazás külső ábrázolásaként hat, de – amint önelemzésében a szerző is hangsúlyozza – egy tépelődő, introvertált, rejtett magot is magában foglal, amelynek jelenléte elsősorban a lassú és komorabb középső tételben válik érzékelhetővé. A mintegy valamiféle száguldó jármű ablakából elének táruló látványt felidéző, mozgalmas, energiával telített első szakasz szinte szétfeszítette a viszonylag szűk pódiumot a karmester lendületes, mégis igen precíz irányítása alatt. Azután disszonánsabb, nyugtalanítóbb hangulatok vezettek át az altfuvola monológjával induló, depresszív, majd egyre feszültebbé váló középső szakaszhoz. Éles váltással, és tipikusan Vajda János-i, szellemes fúvós-effektussal – szárazan katógó fagott-mérőütések fölött a klarinét pár kergetőzésével – köszöntött be a darab harmadik szakasza, amely nagyszabású balettjelenetté, amolyan boszorkánytáncá szélesedett, s amelynek a xilofon hangsúlyos szerhasználat a haláltánc-karaktert kölcsönöz. Török Levente igen szuggesztíven keltette azt az illúziót a hallgatóban, hogy súlyos tömegek mozognak-kavarognak a szeme előtt, amelyeket puszt a pálcájával képes megmozgatni és irányítani. A zenekar a Vajda-darabban elsősorban a kiváló egyéni teljesítményekkel – cselló-, ütős és fafúvós szólók – keltett elismerést.

Kodály ezt követő *Háry-szvitjében* a fontos lírai pillanatok ellenére a hangszerelés egzotikus színessége, a sok éles, groteszk, disszonáns effektus határozza meg alapvetően a darab arculatát. Ez a színpadias harsányság most is remekül érvénye-

sült, és megkapó kontrasztot képezett a „Dal” bensőséges lírájával és az „Intermezzo” délceg és büszke gesztusai mögött rejtőző túláradón nemes érzelmekkel, amelyeket mindenfajta sziruposság nélkül, megkapó természetességgel varázsolt elő a karmester új zenekarából. Egy-egy szép részletmegoldás – egy kifejező oboa-rubato, néhány igen erőteljes és kifejező generálpauza, vagy a „Dal” egyik utolsó variációjában a szokásosnál finomabban, érzékenyebben játszatott tért ölelő, nagy cimbalom-akkordfelbontás – pedig arra utalt, hogy Török Levente szereti a kottát friss szemmel nézni, és a kialakult előadói rutintól elszakadó megoldásokat választani.

A hangverseny második felében előadott műsor szám, Rimszkij-Korszakov *Seherezádé szvitje* a hangszerelés klasszikus remeke, és jelentős szólói ellenére (a Seherezádé-téma különböző megjelenéseit megkapóan tolmácsolta Nyíri Zsolt) a koncertprogramnak az a darabja volt, amely a zenekar egészének hangzásáról, összecsiszoltságáról, homogeneitásáról a legmegbízhatóbb képet adta. Nos, az együttes éppen ennek a legnagyobb kihívásnak tudott a legimponálóbban eleget tenni; és ha korábban az volt az általános benyomásom, hogy Török Levente egy igen jó zenekart vesz át, amelyet azonban remélhetően még jobba fog tenni, a Seherezádé arról győzt meg, hogy a Miskolci Szimfonikus Zenekar nemcsak potenciálisan kitűnő együttes, de aktuálisan is remek formában van.

Továbbfejlődni természetesen minden pontról lehetséges, de örömmel tapasztalom, hogy a zenekar és a vezető új gyümölcsöző együttműködésének nem is ez a meghatározó aspektusa. Hanem az a zenekar és karmestere közötti harmonikus személyes kapcsolat és harmónia, vagy ma divatos kifejezéssel az a közös „kémia”, ami félreérthetetlenül megnyilvánult a zenekari tagok mosolyaiban és a lelkes tekintetekben, az örömteli együtt zenélés mindkét fél részéről megnyilvánuló, beszédes jeleiben. Örömteli és termékeny közös esztendőket kívánok nekik.

Nemzeti Filharmonikus Zenekar

MÜPA – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem – 2024. szeptember 25.

✍ Kovács Ilona

A Nemzeti Filharmonikusok immár sokéves hagyományukat követve Bartók Béla halálának előestéjén, szeptember 25-én adták évadnyitó hangversenyüket. Vashegyi György főzeneigazgató, az est karmestere az ilyenkor szinte kötelező Bartók-alkotás mellé ez alkalommal egy másik B-betűs szerző, Johannes Brahms két népszerű és időben egymáshoz közeli művét választotta a koncert első felére. Mindig hálás választás az Akadémiai ünnepi nyitány előadása, hiszen a kissé szürke cím ellenére a darab vidám hangvételű bevezetesként szolgál, akik pedig ismerik a feldolgozott diákdalok szövegeit, egyenesen pajkosnak tartják. A zeneszerző is inkább Csörgő- vagy Janicsár-nyitány néven emlegette művét barátainak, mivel jelentős feladatot adott az ütőhangszereknek, a cintányérnak, a triangulumnak és a nagydobnak.

A Nemzeti Filharmonikusok ütősei derekasán állták a sarat, a komponista kérésének megfelelően kellően nagy zajt csaptak. Ki kell emelnem a mű közepe felé felhangzó fagott és az oboa közötti párbeszéd érzékeny megformálását is. Bár a zenekar játékában voltak kisebb pontatlanságok, például a belépéseknél és az intonáció terén is – sikerült a mű szórakoztató hangulatát megmutatni.

A könnyed bevezető után a hegedűirodalom egyik legnagyobb technikai kihívásokkal teli versenyműve következett, Baráti Kristóf szólójával. Brahms concertója nem csupán a szólista számára jelent kihívást, hanem a zenekarnak is. A zeneszerző ugyanis nem elégedett meg azzal, hogy csak a hegedűvirtuóz álljon a figyelem középpontjában, mivel a zenekari szólamokat is ugyanolyan gondossággal és gazdag hangszerezéssel alakította, mint a szólórészeket, új dimenziókat nyitva ezzel a műben. A mű második előadása – néhány nappal az 1879-es lipcsei ősbemutató után Pesten hangzott el – és az egyik korabeli kritikus úgy értékelte, hogy a műben nincs meg a könnyen érthetőség, a világosság, a tetszetős elem, mindaz, ami népszerűséget biztosít egy kompozíciónak. Utólag már tudjuk, hogy nem lett igaza. Sokat idézik Sarasate véleményét is, aki azért nem vállalta a mű előadását, mert a 2. tételben nem akart hallgatóként a pódiumon állni, hegedűvel a kezében, míg – véleménye szerint – az oboa az egész darab egyetlen valamire való dallamát játssza. Akár így van, akár nem, ez az oboaszóló ezúttal is gyönyörűen hangzott, szépen formálta az első oboás. Pályafutása során Baráti Kristóf többször előadta már ezt a darabot a Nemzeti Filharmonikusokkal, ezért is lepett meg kissé, hogy a zenekar most néhány esetben „elfedte” a szólista hangját, mintha a sok modern zenekari hangszer legyőzte volna az 1703-ban készült Stradivarit. Egy másik észrevételem, hogy olykor a szólista intonációja eltért a tőle megszokott kristálytiszt hangzástól. Több kifogásom azonban nem lehet, mert összességé-

ben lenyűgöző teljesítményt nyújtott a művész, igazolva, hogy a világ egyik legnagyobb hegedűse. Virtuozitása most is bravúros volt, káprázatos hangszínekészlete pedig változatos és gazdag. Az 1. tétel cadenzája után például olyan szívhez szóló hangon énekelt hangszerén, hogy a tétel végén ösztönös volt a tetszésnyilvánítás a közönség részéről. Bevallom, hogy ezúttal nem tudtam haragudni a tapsolókra.

A lassú tétel mind a szólista, mind a zenekar részéről érzékenyen, tagoltan szólt, finom rebbenések és szélesen éneklő ívek mutattak rá a késő romantika jellegzetes hangvételére, hogy aztán a felszabadult, táncos rondo-finalé karaktereinek sokszínűsége még jobban kiemelte az előadók közötti dialógust. Baráti Kristóft hosszan ünnepelte a közönség, aki viszonzásképpen az est harmadik B-betűs zeneszerzője, J. S. Bach c-moll szólószonátájából a Largo tétel elmélyült, filozofikus előadásával köszönte meg a tapsokat.

A Nemzeti Filharmonikusok a szünet után a *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* előadásával emlékezett Bartók Bélára. Vashegyi György pálcája alatt láttató erővel rajzolódtak ki az egyes tételek főbb jellemzői és történései. Emlékezetes volt, ahogyan az 1. tételt indító brácsák sejtelmes, kromatikus fúgatémájából fokozatosan épült fel a hatalmas energiájú *fortissimo* robbanás, hogy aztán foszlányaira hulljon alá a szépen felépített zenei anyag. A 2. tételnek lendületet adott a zongorával, a hárfával és az ütőkkel a főszerepben elének táruló sokféle hangulat. A 3. tétel természetzenéjében kitágult a tér, itt az Ember és a világegyetem állt szemben egymással. Rendkívül hatásos volt a tételt indító és záró xilofonszólo keltette feszültség, a kopogó ütőhangszerszólo követő sirató tolmácsolása, majd a tetőpontra a cseleszta-hárfa-zongora glisszandós suhanása. A zárótételben pedig a zenekar interpretációja azt is sejtetni engedte, hogy a többnyire örömteli hangzás mögött azért mindig ott húzódik az ember magányos fájdalma is.

Malina János

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

Székesfehérvár Szent István-székesegyház – 2024.november 4.

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar hagyományosan minden év november 4-én tartja halottak napi hangversenyét, ezzel emlékezve összes elvesztett szerettünkre, és egyben fejet hajtva az 1956. november 4-i szovjet-orosz bevonulás halálos áldozatainak emléke előtt. Ebben az évben azonban a tragikus és emelkedett tartalom igen jelentős zenei eseménnyel találkozott össze a székesfehérvári Szent István-székesegyházban, ahol Pad Zoltánnak, a Rádióénekkar vezető karnagyának vezényletével a 18. század máig méltatlanul mellőzött zeneszerzői közül talán a legnagyobb szabású tehetség, Niccolò Jommelli 1756-ban komponált *Esz-dúr gyászmiséje* csendült fel az Alba Regia Vegyeskarból, az Ars Musica Kórusból és a Primavera Kórusból egyesített énekkar, valamint a szimfonikus zenekar vonós szekciója és Tillai Csilla, Bárány Péter, Orosz Balázs és Borka Ákos énekművész tolmácsolásában. Afféle zenekari előjátékképpen a zenekar Pad vezényletével eljátszotta Antonio Vivaldi *d-moll Concerto madrigalescóját*, egy négy rövid tételből álló „templomi concertót”, amely polifon szerkesztésű tételeiről és Vivaldi különféle egyházi kompozícióiból átvett témáiról nevezetes.

Miután nem műbírálatot, hanem koncertkritikát írok, itt csak egészen röviden utalok arra, hogy a Gluckkal egy esztendőben, 1714-ben született Jommelli a híres nápolyi (opera)iskola neveltje és kiemelkedő képviselője volt, aki jelentős mértékben járult hozzá a barokk opera seria utolsó, 18. század közepi felvirágzásához. Jelentőségét az adja, hogy ő volt a meglehetősen szimplifikációval a Bécsben működő Gluck és a librettista Calzabigi nevével azonosított operareform egyik korai előfutára, és emellett kiemelkedő drámai érzékű komponista, aki operáiban egyesítette a délolasz dallamosságot és expresszivitást a legkorszerűbb német és francia operai törekvésekkel. Jommelli pályafutásának másfél évtizedét Németországban töltötte, s Requiemjét is Stuttgartban, a württembergi hercegné halála alkalmából komponálta. A mű kifejező ereje, magas művészi hőfoka révén a műfaj egyik – Mozart és Verdi műve mellé állítható – gyöngyszeme.

Nyilván a stuttgarti helyi viszonyokkal magyarázható, hogy a hangszerelés és színtantázia szempontjából is kiemelkedő képességű szerző ezt a misét kifejezetten szerény együttesre: vonószekarra (orgonával), négy énekszólistára és négyszólamú vegyeskarra komponálta. A nápolyi iskolára oly jellemző rendkívül alapos zenei képzettségének egyetlen aspektusa: a magabiztos és természetesen ható polifon szerkesztés és fúgaszólózat azonban maradéktalanul nyilvánul meg a Requiemben – persze a tipikus délolasz kantabilitás mellett.

Magára az előadásra térve nem kerülhetem el, hogy ne hangsúlyozzam Pad Zoltán érdemeit, akinek nem csupán az adott darab műsorra tűzését köszönhetjük, de azt sem hagyhatjuk említés nélkül, hogy elmélyült zenei érdeklődésének a kórus- és oratorikus művek egész sorának a fősodorban történő felbukkanását köszönhetjük Palestrinától C. Ph. E. Bachon át Stravinskyig, és hogy fellépései – mint ezúttal is – minden korszak műveiben revelatív, semmiféle rutint nem ismerő előadásokat eredményeznek. Pad Zoltán személyében ismét egyszer egy Vásárhelyi Zoltánhoz vagy Párkai Istvánhoz hasonlító, autonóm, a sokszor meg-

mosolygott – bár mérhetetlenül gazdag múltú – kóruskarnagy státus emancipációját helyreállító művész jelent meg a hazai és külföldi hangversenydobogókon.

Ez a koncert azonban nem csupán a műsorválasztás vagy a zenei irányítás okán érdemli meg, hogy zenei eseményként is jelentősnek ítéljük. Az előadók közül a Dobszay Péter-érában egyre inkább összeforrottnak és nagykorúnak ható zenekar is kivette a részét a sikerben, koncentrált hangindításaival, emlékezetes misterioso színeivel vagy egy-egy fontos polifon gesztussal, akár a brácsaszólamban is.

Az összetett kórus legnagyobb – és persze rendkívül fontos – erénye a pontos intonáció, és általában a megfelelő precizitás volt; emellett a kiemelkedő érzelmi vagy festői tetőpontok nagy crescendóihoz is hozzá tudtak járulni. Ezzel együtt nem beszélhetünk esetükben egy akár félprofi oratóriumkórusról. Mindez azonban alig vont le az egész előadás értékéből, sőt nagyszerűségéből, mert a koncert már jelzett erényeire egy egészen kiváló, nyugodtan mondhatom: nemzetközi színvonalú szólista kvartett tette fel a koronát. Közülük jómagam csupán a régi zenei pályán évtizedek óta mozgó Bárány Pétert (kontratenor) ismertem, aki egy-egy hatalmas belsőizzástól fűtött tartott hangjával, rendkívül expresszív és szövegtudatos éneklésével régóta ismert klasszisát bizonyította. Ám a másik három, nála fiatalabb szólista, akik – úgy tudom – a Rádióénekkar tagjai, vele tökéletesen azonos színvonalon énekeltek. A darab nem tartalmazott zárt áriákat a szólisták számára, annál több sugárzó szépségű, expresszív, de rövid duettet és tercettet. A „Hostias” bevezető szólójában azért Tillai Csillának alkalma nyílt egy földöntúli szépségű, kristályosan tiszta szóló élményszerű előadására, és számos tökéletesen összecsiszolt duettszakaszra Bárány Péterrel. A basszus szólamot éneklő Borka Ákos párját ritkító dallamvezetése és biztos formálása is egyenrangú volt a tartalmas, zengő hanganyaggal. S az ugyancsak minden szempontból kitűnő Orosz Balázsról csak azért nem írhatok többet, mert a műben a többieknel viszonylag kevesebb szerephez jutott.

 Malina János

Szegedi Szimfonikus Zenekar

Szegedi Kisszínház – 2024. október 30.

„London, Oxford” címmel adott koncertet a Szegedi Szimfonikus Zenekar október 30-án a szegedi Kisszínházban, az új Esterházy-bérlet első hangversenyeként. Az együttes nemrég kinevezett művészeti vezetője, Dubóczky Gergely sokoldalú zenei érdeklődését és Joseph Haydn művészetére iránti személyes elkötelezettségét egyaránt tükrözi a meghirdetett négyrészes sorozat, amelyben számos barokk kompozíció és Haydn művei mellett egy-egy Rossini-, illetve Schubert-darab is szerepel. (A dolog pikantériája, hogy nem csupán Haydn állt négy egymást követő Esterházy-herceg szolgálatában, de Schubert is két ízben működött hónapokon át házi zenetanárként egy másik Esterházy, Esterházy János gróf zselizi – Želiezovce, Szlovákia – birtokán.)

A mostani műsoron három szerző: Henry Purcell, Händel/Handel és Haydn Angliában bemutatott művei szerepeltek (bár könnyen lehet, hogy az előadott Haydn-szimfóniának még Eszterháznál volt a – jóval szűkebb körben lezajló – ősbemutatója). A program a Salamon című Händel-oratórium nyitány funkciójú koncertdarabként önállósult közzenéjével, a *Sába királynőjének érkezése* címet viselő zenekari tétellel kezdődött. Ezt és a két másik barokk művet persze nem a tulajdonképpeni szimfonikus zenekar, hanem annak egy 20 fő körüli – a 18. századi Londonban is kicsinynek számító létszámú – kamaraegyüttese adta elő, természetesen mai hangszereken. Ez a nyitószer esetében a 14 vagy 15 vonóshangszer mellett két oboát, fagottot és continuo-csemlalót foglalt magába.

A műsor színessége persze bizonyos engedelmeket is szükségessé tett. Először is a Kisszínház semmiképp sem hangversenyterem, még annyira sem, mint a Nemzeti Színház: kétségtelen előnye, hogy a zenekar minden játékos egyformán jól hallható, hátránya viszont az utánzengés szinte teljes hiánya. Az ilyen rideg akusztika ráadásul kegyetlen, nem „mossa össze” a kisebb gyarlóságokat. Ha ehhez hozzávesszük, hogy egy Dubóczky keze alatt éppen most újraépülő zenekarról, sőt annak is a még kényesebb kamarazenekari formációjáról van szó, akkor az együttes kifejezetten jól állt helyt fegyelem és együtthangzás tekintetében; ha valamit kifogásolni lehetett, az inkább az én várakozásomhoz képest valamelyest elsietett, lendületes, de a tagolás nüanszait némileg feláldozó tempóválasztás volt.

Ezt követően Händel *B-dúr hárfaversenye* csendült fel a zenei tanulmányait egykor Szegeden megkezdő *Razvaljajeva Anasztázia* szólójával. Egészen pontosan a voltaképpen csak orgonaverseny-átíratban fennmaradt mű „visszahárfásításáról”, egy némileg ügyetlen és ebben a formában valószínűleg sohasem létező műalakról van szó, amelyet ebben az esetben a nagy, modern koncerthárfa és a fafúvókaként két altfurulyát tartalmazó, kislétszámú kamarazenekar egyensúlytalansága is életszerűtlenebbé tett. Emellett a kitűnő Razvaljajeva minden

igyekezete ellenére a hosszú zengésű, tartalmas hárfahangok óhatatlanul valamiféle romantikus legato-ideált helyeztek szembe a süket akusztikával küzdő vonósokkal.

A koncert barokk felének utolsó számában, a Purcell *Tündérkirálynő* című színpadi kísérezzenéjéből összeállított zenekari szvitben a furulyák, a két oboa és a fagottmellettegytrombitapár és üstdobok is csatlakoztak a zenekarhoz. Ez a tömörebb, fényesebb hangtömeg már a Kisszínház akusztikájában is hatásosabban érvényesült, s míg a trombiták nem mindenütt szóltak igazán fényesen és kristálytisztán, a vonóskar egyre meggyőzőbb formát mutatott, és – mint már az előző két darabban is – fel kellett figyelniük a fagottos és az első csellista kitűnően formált megszólalásaira. De ebben az addigiaknál is fajsúlyosabb zenében tudott Dubóczky is zeneileg igazán emlékezetes pillanatokat elővarázsolni együtteséből, különösen a jellegzetesen purcelli, hármas lüktetésű, harmóniailag csodálatosan expresszív lassú tételekben.

Szünet után a Haydn 1791-es oxfordi doktorrá avatása révén elhíresült 92., *G-dúr szimfónia* csendült fel Dubóczky Gergely vezényletével. A londoni szimfóniák nagy szonátaformáit megelőlegező, hallatlanul gazdag és komplex nyitótétel karakterbeli gazdagsága, a zene beszédszerű gesztusai jól érvényesültek Dubóczky irányításával; plasztikusan tudta tagolni a bonyolult formát, és különösen életszerűek voltak a tétel táncos karakterei. Sajnos, a holt akusztikát ez a fajta zene is megcsínylette: ebben a teremben az oxfordi bemutató színhelyének, a Christopher Wren által tervezett monumentális aulának, a Sheldonian Theatre-nek (amelyből a Covid első évében a John Eliot Gardiner által vezényelt emlékezetes János-passiót közvetítették élőben a Bartók Tavaszi egyik produkciójaként) még a képzetét sem lehetett felidézni.

A koncert talán legszebb pillanatainak a költőien és finom érzékenységgel megszólaltatott lassú tételben lehettünk tanúi, amelyben ismét remekelt az együttes első fagottosa. Ha a menüetben el tudtam volna is képzelni egy kissé kényelmesebb, megfontoltabb tempót, a zárótétel piano kezdőütemeinek

hangzása kimondottan impozánsnak bizonyult, s jól érvényesült az egész tétel finom szellemessége is. És itt érzékelhettük a legkézzelfoghatóbban, hogy

Dubóczy mennyire magával tudja ragadni, maximális koncentrációra és odaadásra tudja készíteni új együttesének tagjait.

Malina János

Győri Filharmonikus Zenekar

Győri Püspöki Székesegyház – 2024. október 7.

Zichy Ferenc győri püspök aranymiséjére 1774-ben, éppen 250 esztendeje került sor a győri székesegyházban, s ez alkalomból született a század – Haydn-tól eltekintve – talán legjelentősebb Magyarországon működő, és kivételképpen magyar nemzetiségű zeneszerzőjének, Istvánffy Benedeknek a legnagyobb szabású fennmaradt kompozíciója, a Szent Dorottya-mise. A Győri Filharmonikus Zenekar igen dicséretes módon reagált az egyszerre helyi jelentőségű és az egész magyar zene- és kultúrtörténet szempontjából is jeles évfordulóra, és a napi rutinból kilépve műsorra tűzte ezt a nem is olyan régen felfedezett, és a standard koncertrepertoárban csak elvétve megjelenő kompozíciót. A hangversenyre október 7-én, az eredeti bemutató színhelyén, a győri püspöki székesegyházban került sor. A zenekart Rajna Martin vezető karmester dirigálta, a produkcióban a bécsi Filharmónia Kórus (karigazgató: Walter Zeh), illetve öt énekes szólista: Kolonits Klára és Vanja Kugler-Trajković (szoprán), Kálnay Zsófia (alt), Szeleccki Artúr (tenor) és Najbauer Lóránt (bariton) vett részt.

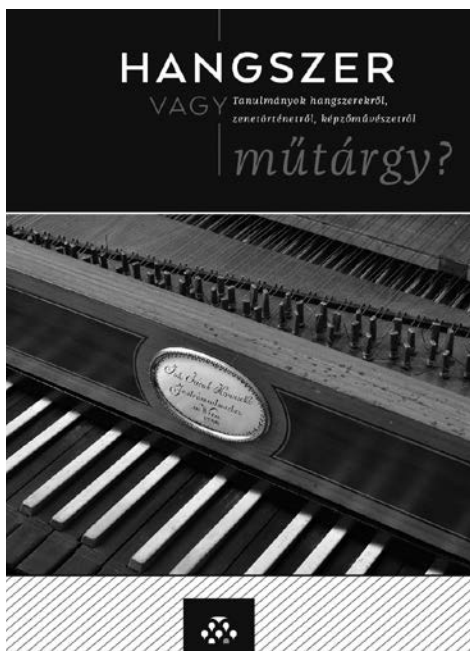
A rendelkezésre álló korabeli zenei apparátushoz képest viszonylag gazdagon hangszerelt mise zenekarában a vonós hangszereken és az orgonán kívül két-két oboa, trombita („clarino”) és harsona (alt és tenor), valamint üstdob-pár jutott szóhoz. A mostani előadásban – a korabeli gyakorlattal összhangban – az eredeti szólamanyagban nem szereplő fagott is erősítette a basszust.

Egészében véve elmondhatjuk, hogy a nevezetes mű értő és gondos, sőt szuggesztív előadásban hangzott fel, és a koncertélmény szintjén is igazolta Istvánffy, illetve főműve megkülönböztetett jelentőségét. Rajna Martin nem valamiféle régiségként, hanem élő és a mai hallgatóra is közvetlen hatást gyakorló műalkotásként fogta fel a misét; vezénlyése egyszerre volt mértéktartó és hivatkozástól mentes, mégis érzékeny a darab drámaisága és nemes érzelmessége iránt. A hosszabb-rövidebb szólószerephez jutó oboapár, a szólóhegedű, az első harsona és mindenekelőtt a három dramaturgiai jelentőségű szólót is játszó orgona (ezek megírásában Haydn két, alig korábbi orgonamiséje is mintául szolgálhatott Istvánffy számára) egyaránt remekelt.

Ami némiképp mégis megzavarta az egyértelműen pozitív összhataást, az a győri székesegyház akusztikája volt – legalábbis ebben a koncertterem-szerű elrendezésben, amikor a zenekar, a szólisták és mögöttük a kórus a padsorokkal szemben, a szentély előtt helyezkedett el. Persze templomok százait használják manapság ilyen módon hangversenyteremként, sokszor világi, sőt hangszeres művek előadására is; ebben az esetben azonban semmiképp sem vált a produkció előnyére, hogy az előadók leköltöztek a kórusról, ahol nyilván az eredeti bemutató során is helyet foglaltak. Eb-

ben az elrendezésben ugyanis az előadó-apparátus különböző alkotórészei sokszor valamiféle zavaros elegyet alkottak. Ezt a szétszólás-veszélyt nyilván Rajna Martin is érzékelte, ezért helyezte el a gyakran egyébként is rosszul hallható bőgőket egészen középen, a karmesteri pulpitus közelében. A zenekar hangzása ezzel együtt viszonylag plasztikusan érvényesült; a kórus azonban annyira kásásnak hatott, hogy teljesítményüket nem is lehetett reálisan megítélni, azon felül, hogy pontosságukra, intonációjukra nem lehetett panasz. S az énekesek hangszíne, még Kolonits Klaráé is, ugyancsak valamiféle torzító szűrőn át érkezett el a hallgatóhoz. Persze az éneklés expresszivitása, a dallámívek formálása ilyen körülmények között is „átjött”: egyértelmű volt, hogy Kolonits és a basszus szólamot éneklő Najbauer Lóránt előadása képviselte a legmagasabb hőfokot; hogy a második szoprán, Vanja Kugler-Trajković a duett-szakaszokban harmonikusan alkalmazkodott Kolonitshoz; hogy Kálnay Zsófia, az egyetlen énekes, akinek a darabban egész áriatétel jutott, valamivel halványabb volt társainál, s hogy Szeleccki Artúr egy csöppet talán éles hangképzéssel, de ugyancsak érzékeny karakter- és dalformálással énekelt.

Rajna Martin végig maximális koncentrációval tartotta kézben az előadást, és jól tudta érzékelteni a mise olyan igazán ihletett pillanatait, mint a monumentális hatású Sanctus vagy az Agnus Dei szinte mozarti misterioso effektusai. S végül, de nem utolsó sorban ne felejtjük el megdicsérni a zenekari hegedűszólamokat sem az Istvánffyra oly jellemző, gyors skálamenetekben és akkordfelbontásokban száguldozó zenei anyagok virtuóz megszólaltatásáért. ■

Hangszer vagy műtárgy?

Tanulmányok hangszerekről,
zenetörténetről, képzőművészetről

A Zenetudományi Intézet Zenetörténeti Múzeuma 2019. november 28-án és 29-én kétnapos konferenciát rendezett – *Hangszer vagy műtárgy?* címmel – a múzeum létrejöttének 50. évfordulója tiszteletére. A félévszázados jubileumra nemcsak a konferenciával, hanem tanulmánykötettel – Gombos László (szerk.): *A Zenetörténeti Múzeum gyűjteményei. Jubileumi kötet a múzeum alapításának 50. évfordulójára* – és több kiállítással is megemlékeztek, valamint a konferencia előadásiból egy reprezentatív válogatást is megjelentettek.

✍ Kovács Ilona

A *Hangszer vagy műtárgy?* *Tanulmányok hangszerekről, zenetörténetről, képzőművészetről* címet viselő konferenciakötet csupán kézbe fogva, már külső megjelenésében is megragadja a leendő olvasó figyelmét. Mintha egy jó minőségű képzőművészeti albumot lapozna az érdeklődő. Mind a papír textúrája, mind a belső dizájn eleganciát sugároz, és – előre bocsátom – a tartalom is lépést tart a külsővel. A szerkesztést Gombos László zenetörténész, a Zenetörténeti Múzeum tudományos munkatársa végezte, aki a konferencia három tematikus egységét – *Hangszer vagy műtárgy?*, *Gyűjtemények és gyűjteménytípusok*, továbbá *Hangszerek és muzeológia* – felölő előadásokat a lehető leglogikusabb sorrendbe rendezte úgy, hogy az egymást követő írások sok esetben szorosan reflektálnak egymásra és kiegészítik egymást.

A kötet nyitótanulmánya Komlós Katalin (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem –professor emerita) előadásának írott változata. A „Könnicke és Broadwood. Bécs és London a 18. század végén” című tanulmány részletesen bemutatja a két híres zongoragyártó munkásságát és a korszak zenei fejlődését. A Zenetörténeti Múzeumban őrzött hangszereket a restaurálást követően Komlós Katalin szólaltatta meg először, így közvetlen tapasztalatait is megoszthatta a hallgatósággal. Az előadás során kiemelte, hogy a Könnicke és Broadwood zongorák technikai újításai és zenei kifejezőereje hogyan tükrözte a korabeli zenei igényeket. Komlós Katalin írásából ezúttal is kiviláglik, hogy nem csupán elméleti szempontból jártas, hanem gyakorló művészként is alapos ismeretekkel rendelkezik a hangszerek használatáról: a korszak világviszonylatban is elismert zenetörténész-specialistaként gazdag történeti kontextust és részletes zenei elemzéseket nyújtott. Hasonlóan korábbi angol és magyar nyelven megjelent írásaihoz, most is jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy mé-

lyebben megértsük a korszak zenei életét és a két hangszergyártó jelentőségét.

Gerő Péter, a Zenetörténeti Múzeum restaurátora, Komlós Katalin tanulmányához szorosan kapcsolódó írásában („Hangszer vagy műtárgy? A Zenetörténeti Múzeum Könnicke-fortepianojának restaurálása”) a hangszer- és műtárgy-restaurálás összetett folyamatát tárgyalja. Különös figyelmet szentel a Könnicke-fortepiano restaurálásának, bemutatva a felújítás során alkalmazott technikákat és anyagokat. Emellett beszámol a Liszt-portréval díszített Schunda cég cimbalmának helyreállításáról, valamint egy, az 1850-es években készült tárogató újjászülésétéről is, amely a Skripsky hangszerkészítő-műhelyben készült. Gerő tanulmányában kiemeli, hogy a restaurátornak milyen sokrétű szakmai ismeretekre van szüksége, hiszen a helyreállításhoz különféle anyagokat és technológiákat kell ismernie. Bámolatba ejtő például az a tény, hogy a fortepiano restaurálásához olyan szarvasbőrt használt, amelyet saját maga cserzett, beleértve az állat nyúzásának folyamatát is. Továbbá, szinte vegyész szakértelemmel dolgozott egy már nem gyártott műanyagfajta újrateremtésén, amely elengedhetetlen volt a hangszer helyreállításához. Az írás révén Gerő Péter bemutatja a restaurálás nem csupán művészi, hanem tudományos aspektusait is, hangsúlyozva, hogy a hangszerész szakma és a restaurátorok közötti szoros együttműködés mennyire fontos a történeti hangszerek megőrzése szempontjából. A részletes leírások és a szakmai elkötelezettség révén az olvasók betekintést nyernek a zenei műtárgyak helyreállításának bonyolult és lenyűgöző világába.

Radnóti Klára, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársa, a múzeum legbecsesebb hangszeréről, Beethoven Broadwood-zongorájáról ír, amely nemcsak Beethoven, hanem Liszt Ferenc hangszere is volt. A hangszer már

nem funkcionál, annál is inkább nem, mivel már 1827-ben, a zeneszerző halálakor siralmas állapotban volt. Hogy miért került a Broadwood-cégtől ajándékba kapott instrumentum annyira leromlott állapotba, annak egyszerű, ugyanakkor szomorú magyarázata van: a zeneszerző romló hallása miatt szó szerint szétverte a fortepianót. Radnóti részletesen leírja, hogy Beethoven az évek során egyre hangosabb zongorák után kutatott, 1814-től kezdve pedig segédeszközöket használt, hogy hallja a hangokat. Hallócsöveket alkalmazott és fadobverőt használt: az egyik végét a fogai közé vette, míg a másikat a zongora rezonánsához illesztette, hogy a vibráció segítségével érzékelje a hangokat. Gerő Péterhez hasonlóan a szerző is azt a kérdést feszegeti, hogy meddig mehet el a restaurátor a hangszer felújításában, és milyen mértékben maradhatnak meg az eredeti alkatrészek. Radnóti írása nemcsak Beethoven zenei örökségét, hanem a restaurálás etikai kérdéseit is érinti. A hangszer története rávilágít arra, hogy a felújítás-restaurálás autenticitása sok szempontból egy old timer vagy egy régi óra megőrzéséhez hasonlít: az eredeti alkatrészek megtartása – bár sokkal munkaigényesebb és hosszabb folyamatot igényel – elengedhetetlen a hitelesség szempontjából. A dolgozat összegzi az autenticitás megőrzésének kihívásait és a restaurátorok felelősségét a múlt értékeinek fenntartásában.

A hangszeresek értékét számos aspektus határozza meg, beleértve a hangzás minőségét, a játszhatóság kényelmét, a vizuális megjelenést és az instrumentum mögöttes sztoriját, amely gyakran a tulajdonosokhoz és a használókhoz kapcsolódik. Kiemelkedő példa utóbbira Hubay Jenő „fehér” Bösendorfer-zongorája, melynek története Gombos László kutatásának köszönhetően részletesen feltárult. Hubay zongorájának különlegessége nemcsak a színe, hanem az is, hogy egyedülálló zenei élményeket nyújtott a hegedűművész és környezete számára. A zenetörténetés alaposan körbejárta a hangszer történeti hátterét, beleértve annak eredetét is. A Hubay megrendelésére készített Ludwig Bösendorfer-zongora nem csupán a világhírű művész zenei karrierjének volt szerves része, hanem a korabeli zenei és kulturális élet egyik fontos szimbólumaként is szolgált. A kutatás során Gombos László részletesen dokumentálta a hangszer állapotát, jellemzőit, valamint, hogy milyen alkalmakkor használták. A zongora történetének feltárása rávilágít arra, hogy a hangszeresek nem csupán tárgyak, hanem a zenei hagyományok és művészeti örökségek hordozói is. Hubay zongorája emblematikus példája annak, hogy a hangszeresek mögött mennyi érzelm, élmény és zenei elkötelezettség rejlik. A dolgozat nemcsak Hubay Jenő zenei pályafutását világítja meg részletesebben, hanem a hangszer történeti és esztétikai értékét is kiemeli. A „fehér” Bösendorfer zongora tehát nem csupán egy hangszer, hanem egy gazdag kulturális örökség része, amely a művészet és a történelem találkozásának színhelyévé vált. Gombos László munkája nemcsak Hubay zenei örökségének feltárásában fontos lépés, hanem hangsúlyozza a kutatás jelentőségét a műtárgyak történetének megértésében is.

A kötet utolsó hangszer-történeti írását Eva Szórádová (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre) tollából olvas-

hatjuk, aki a pozsonyi Schmidt zongorakészítő cég történetét és tevékenységét osztotta meg. Carl Schmidt, a pozsonyi zongorakészítő, a zenei eszközök világában kiemelkedő szerepet játszott hagyományos hangszereinek készítésével és innovatív megoldásaival. A legjelentősebb találmánya az *aelodikon*, egy egyedi zenei eszköz, amelyből mindössze egy példány maradt fenn. Schmidt emellett a húrozás technikájának kísérletezésével és a rezonánsok kutatásával is foglalkozott, új utakat nyitva a zongorakészítésben. Munkássága jelentős hatással volt a hangszer-technika fejlődésére, gazdagítva ezzel a zenei tapasztalatokat. Műhelyét fia vitte tovább, így a két Schmidt közel hetven évig játszott fontos szerepet Pozsony zongorapiarában.

A kötet többi dolgozata már nem, vagy csak lazábban kapcsolódik a szorosabban vett hangszer-történethez.

Eckhard Mária „A Liszt Ferenc Emlékmúzeum gyűjteményének kialakulása” című írásában a múzeum történetét és gyűjteményének fejlődését ismerteti meg olvasóival. A művészeti örökség megőrzésének fontosságát hangsúlyozza, különösen Liszt Ferenc életművének és személyiségének megértésében. A gyűjtemény alapját Liszt személyes tárgyai, levelei és dokumentumai képezik, melyek gazdagítják a művész életéről alkotott képet. A múzeum létrehozása a 20. század elején indult, célul pedig a zeneszerző életének és munkásságának bemutatását tűzték ki. A gyűjtemény folyamatosan bővült, és a közönség számára is elérhetővé vált. Eckhard a múzeum kutatási és kulturális szerepére is rámutat, amely hozzájárul Liszt örökségének megőrzéséhez és népszerűsítéséhez. A tanulmány fontos hangszer-történeti adalékkal szolgál Liszt hangszereinek felsorolásával, melyek nagyobb része még ma is olyan állapotban van, hogy kivételes események alkalmával megszólaltatható.

Szintén a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont gyűjteményéhez kapcsolódik Domokos Zsuzsanna „Több-
szörös kézirat a Liszt Múzeum új autográfjai között” című tanulmánya, melyben a Liszt Ferenc Múzeum friss beszerzésű autográf kéziratok közül *Az ébredő gyermek himnusz*a című kórusművet vizsgálja több nézőpontból is. A tanulmány középpontjában ennek különleges kézírata áll, mely nemcsak Liszt zenei gondolkodását tükrözi, hanem kompozíciós folyamatát is bemutatja. Filológiai alaposággal elemzi a kézirat tartalmát, megvitatva annak jelentőségét Liszt Ferenc műveinek sorában. A dolgozat hangsúlyozza a kézirat történeti és zenei értékét, valamint azokat az új szempontokat, amelyeket a kézirat felfedezése hozhat a kutatásban. A kutatás során Domokos Zsuzsanna különféle zenei, történelmi és biográfiai kontextusokat is figyelembe vesz, így a dolgozat nemcsak a szűkebb zenei szakmában, hanem a Liszt iránt érdeklődők számára is értékes információkkal szolgál.

A könyvben két rendkívül izgalmas tanulmányt olvashatunk a zenei numizmatikáról. Mindkét szerző a Zene-történeti Múzeum munkatársa és szűkebb szakterületük az éremkutatás. Baranyi Anna – aki PhD-disszertációját is a 20. századi magyar éremművészet témakörben írta – átfogó képet ad a múzeum éremgyűjteményéről, míg kollégája, Borz Zsófia „Gyűjtemény a gyűjteményben” címmel

a Zenetörténeti Múzeum gyűjteményében található Nemzeti Zenede egykori éremgyűjteményét mutatja be. Kovács Imre (a Pázmány Péter Katolikus Egyetem képviselőjében) Liszt Ferenc 50. művészi jubileumára kiadott emléklap-litográfiát ismerteti, különös tekintettel az emléklapon is látható híres jelenetre, mikor Beethoven (állítólag) meghallgatta a gyermek Liszt egyik koncertjét, és homlokon csókolta a fiút. Ezt a jeles eseményt a Liszt-szakirodalom Weihekuss-nak (felszentelő csóknak) nevezi.

Farkas Zoltán „Magángyűjtemény közintézményben. A Bartók Emlékház” című tanulmányában a Bartók Emlékház kialakulását és működését elemzi. A zeneszerző tárgyait kiállító magángyűjtemény közintézmény keretein belüli megőrzése és bemutatása kulcsfontosságú aspektus, amely segít a zeneszerző örökségének fenntartásában. A szerző hangsúlyozza, hogy a múzeum nemcsak Bartók személyes tárgyait mutatja be, hanem zenei hagyatékát is népszerűsíti. A tanulmány kitér a gyűjtemény gyarapítására, a kutatásokra és a közönségkapcsolatokra is, amelyek hozzájárulhatnak a Bartók iránti érdeklődés növeléséhez. A Bartók Emlékház jelentős szerepet játszik a tágabb értelemben vett kulturális örökség megőrzésében és a zenei nevelésben, valamint sok jó ötletet is leír, miként lehetne közösségbarátabbá és interaktívabbá tenni a kiállítást, felvetve azt is, hogy az Emlékház miként válhatna a kulturális turizmus szerves részévé.

Török Róbert „Zene- és hangszertörténeti források a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum gyűjtemé-

nyeiben és tárlatain” című záró írása tanulságos betekintést nyújt egy kevésbé ismert, de rendkívül gazdag kulturális területbe. A tanulmányban Török a múzeum zenei gyűjteményeit és az azokban található hangszereket, valamint a zeneipar fejlődését vizsgálja. A cikk szerzője hangsúlyozza, hogy a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum gyűjteményei nemcsak a kereskedelem és vendéglátás történetét tükrözik, hanem a zeneipar fejlődésére is jelentős hatással voltak. A tanulmányban bemutatott források és zenével kapcsolatos dokumentumok értékes információkat nyújtanak a zene és a kereskedelem összefonódásáról. Török Róbert elemzése rávilágít arra is, hogy a zene nem csupán művészet, hanem gazdasági és társadalmi jelenség is, amely tükrözi a korabeli kultúra és életforma sajátosságait. A gyűjtemény gazdagsága lehetőséget ad arra, hogy a látogatók mélyebb ismereteket kapjanak a zeneipar történetéről és jelentőségéről.

A kiadványt a sokszínűség, az írások szakmai elmélyültsége és szerzőik tudományos felkészültsége jellemzi és minden hangszerral foglalkozónak – legyen akár hivatásos vagy amatőr zenész, zenetörténész vagy éppen hangszerrestaurátor – melegen ajánlom olvasásra, hiszen a tanulmányok által sok hasznos, új ismerettel gazdagodunk. ■

Gombos László (szerk.): *Hangszer vagy műtárgy? Tanulmányok hangszerekről, zenetörténetről, képzőművészetről*. 127 oldal (Budapest: BTK Zenetudományi Intézet, ELKH, 2023) ISBN 978-615-5167-55-3.

PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET BRÁCSA TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

Időpontja: 2024. november 26. kedd 14:00 óra **Helyszíne:** Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A meghallgatás anyaga:

- Bach: 1 szóló tétel vagy 1 szóló tétel más műből (Max Reger I. tétel v. Hindemith I-II. tétel)
 ■ Stamitz: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy ■ Stamitz: Brácsaverseny, második és harmadik tétel vagy ■ Hoffmeister: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
 ■ Hoffmeister: Brácsaverseny, második és harmadik tétel

Zenekari anyag:

- Bartók: Concerto Zenekarra, 5. tétel, 300. – 317. cifferig ■ Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 171. – 187. ütemig ■ Mendelssohn: Szentivánéji álom, Scherzo C – D-ig ■ Beethoven: III. szimfónia, 3. tétel, 1 – 73. ütemig ■ Brahms: II. szimfónia, 2. tétel, 49. – 58. ütemig ■ Bruckner: IV. szimfónia, 2. tétel, 50. ciffer után 1. ütemtől 80. ciffer után 4. ütemig

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények:

- felsőfokú végzettség ■ erkölcsi bizonyítvány /az állás elnyerése esetén/
 ■ magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

szakmai önéletrajz ■ zenei végzettséget igazoló dokumentum

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2025. január 1-től tölthető be. Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint. ■ A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2024. november 18. hétfő

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar ■ 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. ■ fodor.daniel@sso.hu

Kapcsolattartó: Fodor Dániel ■ Tel.: +36 20 360 02 34 ■ E-mail: fodor.daniel@sso.hu

MAGYARORSZÁGI HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

8000 Székesfehérvár
Szabadságarcos út 59.
+36 30 217-3411
Titkárság telefonszáma: +36 70 522 46 92
Email: ruff.tamas@arso.hu • www.arso.hu

Budafoki Dohnányi Ernő

Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

1225 Budapest, Nagytétényi út 280.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság:
1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Tel.: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
www.bpo.hu

Concerto Akadémia Nonprofit Kft.

Székhely: 1094 Budapest, Páva u. 10-12
Levelezési cím: 1450 Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:
(+36-1) 215-5770 • Fax: (+36-1) 215-5462
E-mail: info@concertobudapest.hu
www.concertobudapest.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Magyar Élőzene Nonprofit Kft.

Levélcím: 1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem: 1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: +36 70 652-5591
E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com
www.dunaszimfonikusok.hu

Kodály Filharmónia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Művészeti Együttesei Szimfonikus Zenekar- Énekkar- Gyermekkörus

Székhely: 1037 Budapest,
Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1097 Budapest, Péceli utca 2.
Tel.: +36 20 487-1021
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest, Laktanya u. 35.
(I. em., 2-es kapucsengő).
Tel.: (+36-1) 373-0228 • (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hum • utazenehez.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu/hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symp-h-szeged.hu
www.symp-h-szeged.hu

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu
www.sztif.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér
Tel.: +36 20 926-0424
E-mail: szolnokiszimfonikusok@gmail.com
www.szolnokiszimfonikusok.hu

REGIONÁLIS/ FÉLHIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levélcím: Békés Megyei Szimfonikus
Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Tel.: +36 20 4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
www.bekesszimf.hu

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
E-mail: dkszimfonikus@gmail.com
www.dszz.hu

Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület

Eger 3300 Knézh K. u. 8.
Tel.: +36 20 964-1518
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté
egriszimfonikusok.hu

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levélcím: Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
E-mail: titkarsag@gso.hu
Művészeti vezető: Rácz Márton
www.gso.hu

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar Hírös Agóra Kulturális

és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Tel.: +36 20 3230-001
E-mail: kszztitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
hirosagora.hu

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.

9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
Tel.: +36 30 9656-453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levélcím: Tatabánya Art Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Tel.: +36 30 692-6489
E-mail: gezaroman@t-online.hu

A magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja, a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával.

A szerkesztőség levelezési címe: **Zenekar Művészeti Bt.**

1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6. E-mail: info@zenekarujzag.hu I www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: **Popa Péter**

Tervezőszerkesztő: Komenda Krisztina

Nyomás: EPC nyomda ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles
választékkal várjuk
vásárlóinkat 2025-ben is!

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ - 17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom